

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Rigorózní práce

Oddlužení plněním splátkového kalendáře

-

**Discharge from debts by fulfilling the timetable for
repayment**

Mgr. Martin Vojtíšek

PROSINEC 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

.....
Mgr. Martin Vojtíšek

OBSAH

1.	Úvod	5
2.	Důvody přijetí zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení	7
3.	Obecně o oddlužení	11
4.	Úpadek a hrozící úpadek	14
4.1	Úpadek	14
4.2	Hrozící úpadek	18
5.	Návrh na povolení oddlužení	20
6.	Podání návrhu na povolení oddlužení	27
7.	Náležitosti návrhu na povolení oddlužení	31
8.	Doklady přikládané k návrhu na povolení oddlužení	36
9.	Záloha na náklady insolvenčního řízení ve vztahu k oddlužení	42
10.	Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení	46
10.1	Zamítnutí návrhu na povolení oddlužení	46
10.2	Odmítnutí návrhu na povolení oddlužení	56
10.3	Vzetí na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení	58
10.4	Postup soudu po zamítnutí nebo odmítnutí návrhu na povolení oddlužení nebo po vzetí na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení	63
10.5	Rozhodnutí o povolení oddlužení	64
11.	Charakteristika oddlužení plněním splátkového kalendáře	66
12.	Přijetí způsobu oddlužení a hlasovací právo věřitelů	70
12.1	Hlasovací právo věřitelů	70
12.2	Přijetí způsobu oddlužení nezajištěnými věřiteli	73
12.3	Hlasování o způsobu oddlužení	76
13.	Schválení a neschválení oddlužení	82
13.1	Neschválení oddlužení	82
13.2	Schválení oddlužení a obsah rozhodnutí o schválení oddlužení	84
13.3	Účinky schválení oddlužení	87
14.	Přezkum a popření pohledávek	90
15.	Povinnosti dlužníka po schválení oddlužení	93

16.	Splnění oddlužení a osvobození dlužníka od placení pohledávek	98
16.1	Rozhodnutí o splnění oddlužení	98
16.2	Osvobození dlužníka od placení pohledávek	99
16.3	Výjimka z podmínky přiznání osvobození od placení pohledávek	103
16.4	Pohledávky vyloučené z osvobození	104
17.	Zrušení schváleného oddlužení a odejmutí osvobození dlužníka	106
17.1	Zrušení schváleného oddlužení	106
17.2	Odejmutí a zánik osvobození dlužníka	108
18.	Závěr	111
19.	Resumé	113
20.	Příloha č. 1	116
21.	Příloha č. 2	117
22.	Příloha č. 3	118
23.	Příloha č. 4	120
24.	Příloha č. 5	122
25.	Seznam použité literatury	124
26.	Seznam klíčových slov	126

1. Úvod

Za cíl této práce si kladu podrobnou analýzu nového institutu oddlužení, resp. analýzu jedné ze dvou možných forem oddlužení a to oddlužení plněním splátkového kalendáře. Druhá z forem oddlužení je oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Naprostá většina zákonných ustanovení upravujících institut oddlužení je společná pro obě tyto formy oddlužení. Drtivá většina všech schválených oddlužení se vykonává právě formou plnění splátkového kalendáře, kdy oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je něčím spíše výjimečným. I z tohoto důvodu jsem se rozhodl v rámci této práce věnovat právě oddlužení plněním splátkového kalendáře. Budu-li se věnovat ustanovením, jež jsou pro obě formy oddlužení společná, budu v rámci této práce užívat výrazu „oddlužení“. V případech, kdy se budu věnovat ustanovením, jež jsou specifická právě pro některou z forem oddlužení, v rámci daného výkladu na toto výslovně odkážu.

Institut oddlužení byl do českého právního řádu zakomponován prostřednictvím nové úpravy úpadkového práva, resp. prostřednictvím zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) (dále jen „insolvenční zákon“ nebo „IZ“). Podle míry pozornosti, jež tomuto institutu poskytly počátkem roku 2008 média, by se dalo usuzovat, že se jednalo o zcela nový institut, jež byl českému právu do té doby zcela neznámý. I když toto nebyla zcela pravda, média každý den podávala nové a nové informace ve vztahu k tomuto institutu „osobního bankrotu“, jak byl institut médii označován.

V souhrnu však byly zprávy o této novince poněkud protichůdné a zmatečné, kdy některá média v tomto viděla záchranu jedinců z tíživých životních, resp. finančních situací a druhá v tomto institutu spatřovala bič na chudáky věřitele. Všechny tyto zprávy však měly jedno společné. Byly založeny na zcela laickém výkladu příslušných ustanovení insolvenčního zákona, kdy pro laickou veřejnost byly tyto akorát zavádějící a pro právní veřejnost neměly tyto žádnou informativní hodnotu.

Nebudu nijak předbíhat, když již na tomto místě předestřu, že úprava institutu oddlužení není úpravou jednoduchou, resp. pro laiky snadno vstřebatelnou a pochopitelnou. Toto způsobuje, že představy dlužníků o institutu oddlužení jsou v naprosté většině případů zkreslené a tudíž i mylné. Jedinou informací, jíž dlužníci disponují a jež koresponduje s platným zněním insolvenčního zákona je ta, že v případě, kdy uhradí 30 % pohledávek věřitelů, tak se mohou zbavit povinnosti k úhradě zbylých částí pohledávek. Jakékoliv informace ohledně podmínek či způsobů oddlužení, jež jsou ve vztahu k oddlužení zcela klíčové, však dlužníkům zůstávají skryty. Dlužníci nemají nejmenší představu o tom, že by jejich záměr o oddlužení mohl dopadnout taky tak, že skončí v konkursu. O to víc je toto

důležité, že návrh na povolení oddlužení může každý z dlužníků podat pouze jednou a to bez ohledu na to, jak o tomto bude rozhodnuto. Informace některých médií, že dlužníci mohou projít institutem oddlužení nespočetněkrát, jsou tak zcela liché.

V každém případě si však institut oddlužení zajistil u dlužníků jejich zájem, kdy za období ledna roku 2008, tedy za období jednoho měsíce účinnosti insolvenčního zákona, byl podán stejný počet návrhů na povolení oddlužení jako průměrný počet návrhů na vyrovnání za celý kalendářní rok. Ona komplikovanost úpravy institutu oddlužení a hlubší neznalost tohoto institutu ze strany dlužníků pak způsobila, že v průběhu prvních měsíců byla velká část návrhů na povolení oddlužení zamítnuta, popř. odmítnuta a někteří z dlužníků končili v konkursu. K dnešnímu dni se však již toto utřepalo a šance na povolení, resp. schválení oddlužení, tak u dlužníků značně stouply.

V rámci této práce se tak pokusím zhodnotit přínos celého institutu oddlužení, jakož i problematičnost některých ustanovení po zhruba dvou letech účinnosti insolvenčního zákona. Nejedná se sice o nijak dlouhou dobu a je možné, že některé problémy se v praxi urovnají, kdy na druhou stranu se však nejedná o dobu zanedbatelnou a nelze tedy očekávat, že by se veškeré problematické body samy vyřešily.

2. **Důvody přijetí zákona č. 182/2006 sb., o úpadku a způsobech jeho řešení**

Právní úprava úpadku a jeho řešení konkursem, popř. vyrovnáním má u nás dlouhou tradici. Její počátky sahají do druhé poloviny 18. století, kdy v roce 1781 byl vydán Josefinský konkursní řád. Nastavený směr sledoval taktéž konkursní řád z roku 1868 (1/1869 ř.z.), císařské nařízení č. 337/1914 ř.z., jímž se zavádí řád konkursní, řád vyrovnávací a řád odpůrcí, jakož i zákon č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrcí. Pro vývoj konkursního práva byl ovšem přelomový rok 1951, kdy zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád) zrušil již zmíněný zákon č. 64/1931 Sb., aniž by tento nahradil jinou odpovídající právní úpravou. Tímto vzniklo jakési právní vakuum co do oblasti konkursního práva, kdy jakýkoliv vývoj konkursního práva byl tímto zcela zastaven. Direktivní plánované hospodářství instituty typu konkurzu a vyrovnání vůbec nepotřebovalo, kdy pro své potřeby tyto nahradila instituty typu likvidace socialistických právnických osob, popř. exekuční likvidace.

V návaznosti na rok 1989, resp. postupné rozvíjení soukromého hospodářského sektoru, se vyskytla potřeba opět zavést institut konkursního práva, kdy základním kamenem měl být zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „zákon o konkursu a vyrovnání“). S dnešním odstupem lze jednoznačně říci, že tento zákon byl více jak čtyřicetiletou pauzou úpravy konkursu a vyrovnání poznamenán mnohem víc, než se tehdy předpokládalo. Bezesporu zde sehrála velmi významnou úlohu skutečnost, že zákon o konkursu a vyrovnání čerpal inspiraci z již zmíněného zákona č. 64/1931 Sb., kdy pro účely devadesátých let byly instituty, jež fungovaly v letech třicátých, ne zcela vhodné. Pokud se k tomu přidá faktor nedostatku kvalifikovaných lidských sil (ať už konkursních soudců, či konkursních správců) nelze se divit, že tato norma nesplnila naděje, jež se do ní vkládaly. Důkazem o tom může být taktéž skutečnost, že od své účinnosti byla tato v podstatě každý rok měněna formou novel, kdy v součtu jich bylo bezmála třicet.¹

V době, kdy se začalo pracovat na insolvenčním zákoně již bylo jasné, že změny formou novel, ať už sebezásadnějších, nejsou tou správnou cestou, kdy jediným možným řešením bude postavit konkursní právo na zcela nových základech, resp. toto upravit novým kodexem.

Jedno z mála témat, na němž se v té době shodla převážná část odborné veřejnosti, bylo téma zcela neuspokojivého stavu konkursního odvětví práva. Lze bez větších pochybností konstatovat, že základní cíl konkursního práva, tak jak byl stanoven v § 2 odst. 3

---

¹ Důvodová zpráva k návrhu zákona o úpadku a způsobech jeho řešení.

zákona o konkursu a vyrovnání, tedy dosáhnutí poměrného uspokojení věřitelů, byl spíše jakýmsi vzdáleným a nedosažitelným přáním, pokud tedy za poměrné uspokojení věřitelů nepovažujeme uspokojení pohledávek věřitelů v poměrné výši 3 %, což nebylo ničím neobvyklým, ba právě naopak. Délka samotného trvání konkursního řízení je pak kapitolou sama pro sebe, kdy průměrná délka trvání konkursního řízení v České republice se pohybuje kolem devíti let. Je pak otázkou, zda-li je větším problémem výsledný poměr uspokojení jednotlivých věřitelů, nebo délka trvání konkursního řízení. S notnou dávnou nadsázkou lze konstatovat, že po tolika letech vedení konkursního řízení, jsou věřitelé zcela smířeni s nedobytností jejich pohledávek a nemůže je tedy nijak vyvést z míry skutečnost, že jejich pohledávky budou uspokojeny pouze co do nepatrného poměru, kdy snad pouze díky této rezignovanosti věřitelů, není u Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku podáno proti České republice více žalob z titulu nepřiměřeně dlouhých průtahů soudních řízení.

Ještě jednou se vrátím k výše zmíněné průměrné délce trvání konkursních řízení v České republice, kdy tato činí 9 let. Tímto se Česká republika umísťuje na posledním místě pomyslného žebříčku evropských zemí, co do průměrné délky konkursních řízení. Mnohem zarážející ovšem je srovnání s předposledním Slovenskem, kdy zde činí průměrná doba trvání konkursních řízení roky čtyři. Rozdíl je očividně zcela propastný. Jenom pro zajímavost si dovolím vyzvednout jakéhosi „vítěze“ tohoto výzkumu, kdy tímto je Irsko s průměrnou délkou konkursního řízení šest měsíců.

Délka konkursních řízení však není jediným slabým článkem konkursního práva. Za další, nikoliv nepatrný, nedostatek úpravy konkursního práva lze považovat naprostou převahu likvidační formy nad formou sanační. Zatímco návrhů na prohlášení konkursu bylo ročně podáno kolem 4000, návrhy na vyrovnání šlo počítat pouze v několika desítkách a to i po zmírnění požadavků na nabídku vyrovnání podle novely zákona o konkursu a vyrovnání provedené zákonem č. 105/2000 Sb. Krom toho byly konkurs a vyrovnání jediným možným způsobem řešení úpadku, kdy v návaznosti na změnu ekonomických a hospodářských poměrů se tyto dva instituty projeví jako zcela nedostatečné.

Pro představu a srovnání pak uvádím v příloze č. 1 tabulku znázorňující agendu konkursu a vyrovnání v ČR v letech 1992 až 2003 a tabulku znázorňující vyřizování věcí vyrovnání v ČR v letech 1998 až 2003.

Nelze tedy dospět k jinému závěru, než konstatování, že úprava konkursního práva v České republice byla za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání zcela nedostačující a dá se říci až bezzubá, kdy nápravu tohoto stavu již nebylo možno učinit formou pouhých novel.

Rekodifikace konkursního práva od samých základů a postavení tohoto práva na moderních principech a zásadách, bylo krokem skutečně nevyhnutelným.

Všechny výše uvedené naděje a přání jsou vkládány do nového zákona upravujícího konkursní právo, tj. do insolvenčního zákona. Tento zákon nabyl účinnosti dne 01.01.2008 a ke dni vyhotovení této práce je tak účinný zhruba dva roky. Toto je samozřejmě krátká doba na jakékoliv hlubší hodnocení přínosů tohoto zákona, kdy však určité závěry lze činit již k dnešnímu dni.

Jedním z hlavních cílů této úpravy je uvést do popředí rovněž sanační způsoby řešení úpadku, tj. snaží se prosadit i jiné způsoby řešení úpadku než je konkurs. O tom svědčí již změna v označení samotného zákona, kdy se opouští od pojmu konkurs a tento se nahrazuje pojmem insolvence. Zákonodárce tak měl v úmyslu dát jasně najevo, že konkurs již dále nemá být hlavním způsobem řešení úpadku. Zatímco zákon o konkursu a vyrovnání upravoval zásadně dva způsoby řešení úpadku dlužníka, a to konkurs nebo vyrovnání, jde insolvenční zákon o něco dále. Insolvenční zákon pak samozřejmě upravuje rovněž institut konkursu, kdy bez tohoto by si úpravu úpadkového právo představit nešlo, ale nadto upravuje institut reorganizace, oddlužení a zvláštní způsoby řešení úpadku. U reorganizace a oddlužení se jedná o sanační principy řešení úpadku dlužníka, kdy institut oddlužení je aplikovatelný převážně ve vztahu k fyzickým osobám a institut reorganizace ve vztahu k osobám právnickým. Nadto si zákonodárce klade za cíl, aby institut konkursu nebyl i nadále institutem zcela likvidačním, ale aby po proběhnutí tohoto institutu mohl úpadce i nadále svou činnost provozovat. Již k dnešnímu dni však lze říci, že toto je jakýmsi zbožným přáním, kdy institut konkursu je a v blízké budoucnosti rovněž bude institutem pro dlužníka zcela likvidačním. Minimálně pak ve vztahu k právnickým osobám.

Insolvenční zákon obsahuje celou řadu nových institutů, jež mají délku samotného insolvenčního řízení zkrátit. Ve vztahu k oddlužení jsou pak relevantní následující změny. V první řadě, je výslovně stanoveno, že prominutí zmeškání lhůty je v insolvenčním řízení striktně zakázáno. Tímto by se mělo předejít omluvám a výmluvám dlužníků odůvodňujícím řádné nesplnění své povinnosti a ve své podstatě vedoucí k prodloužení celého insolvenčního řízení. Nadto insolvenční zákon zavádí insolvenční rejstřík, kdy se napříště doručuje v první řadě právě prostřednictvím tohoto rejstříku přístupného na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti. Zveřejněním listiny v tomto rejstříku se pak příslušná listina považuje za doručenu, kdy do vlastních rukou se doručují pouze ty listiny, o nichž to insolvenční zákon výslovně stanoví. Insolvenční zákon samozřejmě přináší nespočet změn, kdy pro účely této práce bude uvedení výše uvedených nových rysů zcela postačovat. Přínos

všech těchto změn ukáže až praxe, kdy však už po dvou letech účinnosti insolvenčního zákona lze konstatovat, že směr, jímž se insolvenční zákon vydal je bezesporu směrem správným. Tento zákon se samozřejmě nevyhnul celé řadě legislativních chyb a vad, kdy však nikdo nečekal, že by byl tento ve své původní podobě zcela bezchybným právním dílem.

3. Obecně o oddlužení

V této kapitole bych se chtěl zaměřit na obecný princip a smysl oddlužení, kdy bližší výklad bude následovat v dalších kapitolách. Oddlužení bylo, ještě před samotnou účinností insolvenčního zákona, ze všech ostatních způsobů řešení úpadku nejvíce zpopularizováno a to prostřednictvím médií. Je však třeba říci, že v tom negativním úhlu pohledu. Média v tomto institutu viděla jakousi pandořinu skříňku, jež v momentě, kdy bude otevřena, snese na poctivé věřitele všechno zlo. Denní mediální zprávy budily dojem, že ze dne na den na sebe převážná část dlužníků vyhlásí tzv. „osobní bankrot“, což není nic jiného než mediální označení pro oddlužení, kdy v rámci tohoto budou povinni uhradit věřitelům jejich pohledávky pouze co do 30 % a věřitelům pak nezbude nic než oči pro pláč. Samozřejmě se toto ukázalo jako zcela mylná představa, kdy veškerá panika vznikla z důvodu zcela neodborného výkladu institutu oddlužení ze strany médií. Tato si zcela vytrhla z kontextu ustanovení, že v rámci oddlužení musí dlužník uhradit věřitelům jejich pohledávku minimálně do výše 30 %, ale již zcela pominula ustanovení o délce oddlužení či jakákoliv ustanovení o hlasování o povolení oddlužení. Navíc se nejedná o nijak převratný či nový institut, kdy jde o jakousi modifikaci institutu „vyrovnání“, jež byl upraven v části třetí zákona o konkursu a vyrovnání.

Již z § 1 insolvenčního zákona je zcela jasně patrné, že předmětem úpravy insolvenčního zákona je, mimo jiné, oddlužení dlužníka. Předmětné ustanovení však působí poněkud matoucím dojmem. V § 1 písm. a) insolvenčního zákona je výslovně uvedeno, že insolvenční zákon upravuje řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů. V § 1 písm. b) insolvenčního zákona je pak nadto uvedeno, že insolvenční zákon upravuje oddlužení dlužníka. Předmětné ustanovení pak působí tím dojmem, že oddlužení je jakýmsi zvláštním institutem, resp. že tento nejde podřadit pod slovní spojení „... některým ze stanovených způsobů ...“. Zcela jednoznačnou odpověď na otázku, proč zákonodárce zvolil právě tuto formulaci nenajdeme ani v důvodové zprávě k insolvenčnímu zákonu, kdy v této je uvedeno následující : *„Oproti stávající úpravě se jako účel zákona nově ohlašuje (§ 1 písm. a/) možnost řešit jeho prostřednictvím i hrozící úpadek dlužníka, s tím, že řešení dlužníkového úpadku nebo hrozícího úpadku má kromě uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem vyústit v maximální možné a zásadně poměrné uspokojení dlužníkových věřitelů. Zákon rovněž upravuje (při splnění zákonných předpokladů*

formulovaných ve zvláštní části zákona upravující způsoby řešení dlužníkovra úpadku) možnost oddlužení dlužníka od závazků, které nebyly plně uspokojeny v průběhu insolvenčního řízení (§ 1 písm. b/).“² Pod slovním spojením „oddlužení dlužníka od závazků“ měl zákonodárce pravděpodobně na mysli jednu z fází oddlužení a to osvobození dlužníka od placení pohledávek. Z praktického hlediska pak nemá význam se touto věcí hlouběji zabývat, kdy lze tento výklad zakončit s tím závěrem, že oddlužení je jedním ze způsobů řešení úpadku.

Již několikrát proklamována zásada aktivní role dlužníka při řešení jeho úpadku, platí u oddlužení dvojnásob. V praxi by pak bylo velmi žádoucí, aby prostřednictvím oddlužení řešili dlužníci stav hrozícího úpadku a nikoliv až existenci samotného úpadku. Lze předpokládat, že ve fázi hrozícího úpadku budou věřitelé takovému způsobu řešení mnohem více nakloněni, než ve fázi hlubokého úpadku. V této fázi již bude s největší pravděpodobností velká část věřitelů své pohledávky vymáhat soudní cestou, popř. již formou výkonu rozhodnutí nebo exekuce, kdy výše dlužných částek tak narostou nejen o náhradu soudních výdajů, ale také o případné odměny soudních exekutorů. Bylo by velmi naivní očekávat, že by v této fázi nezajištění věřitelé slyšeli na nabídku oddlužení, neboť pro ně bude mnohem výhodnější počkat si na výsledek probíhajícího výkonu rozhodnutí nebo exekuce. V případě zájmu dlužníků o řešení své tíživé životní situace formou oddlužení, pak nelze než doporučit těmto aktivní přístup k celé této záležitosti, kdy v opačném případě šance na úspěšné oddlužení klesá.

V průběhu prvního roku účinnosti insolvenčního zákona byl ve vztahu k oddlužení zmedializován případ jedné dlužnice, kdy tato jako jedna z prvních využila tohoto institutu oddlužení. Tento jí však byl zamítnut, neboť po propočtu jejich očekávaných příjmů a po odečtení minimální částky potřebné pro život bylo zjištěno, že při splátkách po dobu pěti let by nebylo uhrazeno ani 30 % dluhů nezajištěných věřitelů. Tato dlužnice pak argumentovala tím, že dle předmětných výpočtových tabulek jí náleží měsíční částka na bydlení ve výši 2.000,- Kč, kdy ona však za bydlení v azylovém domě platí pouze 1.500,- Kč. Dále pak navrhovala, že onen rozdíl ve výši 500,- Kč je ochotna taktéž platit věřitelům. Hned v úvodu je třeba si uvědomit, že institut oddlužení je od začátku nastaven pro dlužníky s hrubými příjmy v rozmezí od 15 do 20 tisíc korun měsíčně. Pokud se pak dlužník nachází mimo tuto hranici, nastává problém. V případě, že je dlužník pod touto hranicí, může nastat přesně ta situace, že po výpočtu částky, jež může být měsíčně odváděna věřitelům, dojde insolvenční

---

² Důvodová zpráva k návrhu zákona o úpadku a způsobech jeho řešení.

soud k tomu, že tato částka nebude postačovat k tomu, aby po oněch pěti letech byly dluhy uhrazeny minimálně co do 30 %. Může však nastat i situace opačná. Např. v dnešní době finanční krize o práci přicházejí také „top“ manažeři firem. Tito mají k dnešnímu dni několika milionové úvěry, kdy však ze dne na den přišli o své nadstandardní platy a je otázkou, zda-li se jim v dohledné době podaří najít pracovní místo stejně finančně ohodnocené, jako to minulé. Nelze tedy vyloučit, že i někteří příslušníci této sociální vrstvy se dostanou do fáze úpadku. Pro tyto pak institut oddlužení také nepřipadá v úvahu a to z těchto důvodů. Při oddlužení plněním splátkového kalendáře je striktně vymezená částka, jež se rozděluje věřitelům a jež zůstává samotnému dlužníkovi. Bez nadsázky lze říci, že částka, jež dlužníkovi zůstane, je opravdu částkou životního minima, kdy osoby zvyklé na určitý životní standard by si s touto částkou zcela jistě nevystačily. Podstata věci je pak v tom, že tato částka, jež má sloužit k uspokojování dlužnickových životních potřeb, nemůže být nijak zvýšena a proto je tento institut pro výše uvedené osoby zcela nezajímavý. K dnešnímu dni se pak pracuje na novelizaci insolvenčního zákona právě ve vztahu k této situaci, kdy je zde snaha o nastavení tohoto institutu tak, aby byl vyhovující pro širší spektrum dlužníků, resp. nejen pro dlužníky s hrubými příjmy v rozmezí od 15 do 20 tisíc korun měsíčně.

4. Úpadek a hrozící úpadek

I přesto, že předmětem této práce je problematika oddlužení, je dle mého názoru zcela zásadní poněkud blíže rozebrat také institut úpadku a institut hrozícího úpadku. A to už jenom minimálně proto, že smyslem oddlužení je právě řešení dlužníkovy úpadku nebo dlužníkovy hrozícího úpadku.

4.1 Úpadek

Pojem úpadku je jedním ze základních institutů celého insolvenčního práva, resp. tento je předpokladem postupu dle insolvenčního zákona. V přímé souvislosti s přijetím insolvenčního zákona se tento institut dostal do popředí, o čemž může svědčit již sama skutečnost, že název insolvenčního zákona v nezkrácené podobě zní: „zákon o úpadku a způsobech jeho řešení“. Pokud toto srovnáme s názvem zákona, jež upravoval oblast insolvenčního práva do 31.12.2007, resp. „zákonem o konkursu a vyrovnání“, je zcela zřejmá změna pojetí celé této právní oblasti. Ze samotného názvu „zákon o úpadku a způsobech jeho řešení“ lze vycítit jakési upuštění od zcela likvidačního principu konkursu a naznačení, že úpadek bude moci být řešen i jinými způsoby než jen konkursem, popř. vyrovnáním.

V samotném pojetí úpadku nedošlo k nijak převratným změnám, kdy i nadále je dlužník v úpadku, jestliže má více věřitelů. Ke změnám však již došlo ve vztahu k podmínce neschopnosti plnění. Ustanovení § 3 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání stanovovalo následující: *„Dlužník je v úpadku, jestliže má více věřitelů a není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky. Jestliže dlužník zastavil platby, má se za to, že není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky.“* Vzhledem ke skutečnosti, že úpadek byl základním předpokladem aplikace zákona o konkursu a vyrovnání, bylo takovéto vymezení úpadku ne zcela dostačující. S odkazem na zmíněnou obecnost se nelze divit, že záhy skončily spory ohledně výkladu tohoto ustanovení až u Nejvyššího soudu, kdy tento svými judikáty pomohl sjednotit rozhodování Krajských soudů, jakož i vytyčil zcela jasné hranice úpadku. Ve vztahu k požadavku plurality věřitelů konstatoval Nejvyšší soud následující: *„Požadavek zákona na pluralitu věřitelů nelze posuzovat odděleně od požadavku plurality "splatných závazků", které dlužník není schopen plnit. Dlužník musí mít nejméně dva věřitele, z nichž každý má proti němu pohledávku po lhůtě splatnosti ... “.*³ O toto stanovisko se Nejvyšší soud opřel ve svých následných rozhodnutích, kdy pojem „více věřitelů“ již v praxi nevyvolával další nejasnosti. Nebylo ničím překvapujícím, že taktéž pojmu „po delší dobu“ bylo třeba přidělit aspoň

---

³ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. Cpjn 19/98 ze dne 17.06.1998.

nějaké hranice, kdy v této souvislosti judikoval Nejvyšší soud následující: „Neplní-li dlužník své splatné závazky po dobu nejméně šesti měsíců, pak ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2, věty druhé, zákona č. 328/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, lze mít zásadně za to, že je neplní "po delší dobu".⁴ V odůvodnění předmětného rozhodnutí však lze dohledat zajímavý názor, resp. tvrzení, že zároveň není nikterak vyloučena možnost vyslovení v odůvodněných případech závěru o dlužníkově úpadku formou insolvence i na základě dlužníkových závazků, jež jsou po lhůtě splatnosti po kratší dobu. Tímto tedy Nejvyšší soud naznačil, že pojem „po delší dobu“ bude nutno vykládat také v návaznosti na podnikatelská odvětví, kdy jinak bude tento časový úsek posuzován ve strojírenském průmyslu, jinak v obchodu se službami a jinak např. v zemědělství. Ztotožňuji se pak s následujícím názorem: „ Při výkladu pojmu „delší doba“ docházelo v praxi k určitým komplikacím, které byly dány již pouhým faktem, že platební morálka některých podnikatelských subjektů není rozhodně příkladná, což se odráží i v té skutečnosti, že příkladné v tomto směru nejsou leckdy ani státní organizace.“⁵

Zatímco v zákoně o konkursu a vyrovnání byla tímto charakteristika úpadku dovršena, insolvenční zákon jde ještě o kousek dál. Také insolvenční zákon požaduje pro existenci úpadku více věřitelů, rozuměj minimálně dva, kdy ovšem neschopnost plnit váže na dobu více jak třiceti dnů po lhůtě splatnosti. Vágní pojem „po delší dobu“, tak byl nahrazen zcela striktní lhůtou, resp. existencí peněžitých závazků po dobu delší třiceti dnů po lhůtě splatnosti. V rámci právní jistoty je takovéto řešení zcela jistě krokem kupředu, kdy tak nebude potřeba, aby byla délka lhůty přesně vymezena až na základě judikatury.

Třetím a posledním rysem úpadku, je pak platební neschopnost, resp. neschopnost plnit závazky. Zatímco zákon o konkursu a vyrovnání si za dobu své existence vystačil s jedinou charakteristikou platební neschopnosti, resp. sdělením, že při zastavení plateb ze strany dlužníka, se má se za to, že dlužník není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky. Insolvenční zákon však jde o něco dále a v § 3 odst. 2 výslovně uvádí čtyři vyvratitelné právní domněnky platební neschopnosti. Jedná se o alternativní výčet, kdy tak bude postačovat, aby byla splněna alespoň jedna z daných podmínek.

Pod písmenem a) je uvedena vyvratitelná právní domněnka **zastavení plateb podstatné části peněžitých závazků**. Tento rys platební neschopnosti byl uveden, jak jsem již výše uvedl, taktéž v zákoně o konkursu a vyrovnání, kdy se tak nejedná o nic nového. Pro

---

⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. 29 Odo 564/2001 ze dne 24.09.2003.

⁵ Taranda, J. Majetkový konkurs (úpadek). Vyrovnání. Insolvenční řízení. Bankrot. *DHK. - Daňová a hospodářská kartotéka*, 2007, č. 3, str. 25.

výklad této právní domněnky je tak možno užít dosavadních závěrů a výkladů konkursních soudů. Vzhledem ke skutečnosti, že tato právní domněnka může být užita na kteréhokoliv dlužníka, a to počínaje fyzickými osobami nepodnikajícími, přes malé podniky a konče obrovskými mezinárodními koncerny, je pak pochopitelné, že tento rys platební neschopnosti nebude možno jakkoli zobecnit, resp. ohraničit jakoukoliv sumou. Je otázkou jestli by při posuzování, zda-li se jedná o podstatnou část peněžitých závazků či nikoliv, nešlo toto porovnat např. s aktivy společnosti, popř. ročním úhrnem čistého obratu za poslední účetní období, kdy tuto cestu ovšem zákonodárce nezvolil. S odkazem na výše uvedené, je tak více než zřejmé, že tento rys bude muset být posuzován v každém jednotlivém případě zvlášť.

Druhou vyvratitelnou právní domněnkou platební neschopnosti, uvedenou pod písmenem b), je **neplnění peněžitých závazků po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti**. Na první pohled se může zdát tato domněnka jako ne zcela jasná, kdy o odstavec výše je uvedena jako jedna z podmínek úpadku existence peněžitého závazku po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti. Pro vyjasnění této situace je třeba zdůraznit tu skutečnost, že výčet právních domněnek platební neschopnosti je taxativní. Tedy aby mohl být dlužník považován za platebně neschopného, kdy toto je jedna z podmínek úpadku, musí být naplněna jedna ze čtyř právních domněnek platební neschopnosti. Pokud by tedy soud došel k závěru, že dlužník sice zastavil platby, ale nikoliv podstatné části peněžitých závazků a zároveň by nebyla splněna podmínka pro užití domněnky dle písm. c) či d), nezbylo by věřitelům nic jiného, než oči pro pláč. Právě proto zde byla zařazena domněnka platební neschopnosti, při existenci peněžitých závazků po dobu delší třech měsíců. Dojde-li tedy k podání insolvenčního návrhu na dlužníka, kdy platební neschopnost bude opřena o domněnku dle písmena b), bude možno tento návrh podat až po marném uplynutí lhůty tří měsíců, po splatnosti předmětných pohledávek.

Další právní domněnkou, upravenou pod písmenem c) je **nemožnost dosáhnutí uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí**. Při aplikaci této právní domněnky mohou vznikat také určité nejasnosti, kdy hned první se váže na pluralitu věřitelů, resp. nutnosti existence alespoň dvou věřitelů. Ovšem vzhledem k užití slova „ ... některé ze splatných pohledávek ... “ dává najevo, že bude postačovat, pokud alespoň jeden z věřitelů bude mít pohledávku, jejíž uspokojení nebude schopen dosáhnout prostřednictvím výkonu rozhodnutí či exekuce. Taktéž v důvodové zprávě k insolvenčnímu zákonu je výslovně uvedeno: „ *Obdobná konstrukce nově platí, nemohl-li alespoň jeden z dlužníkových věřitelů dosáhnout uspokojení některé z*

vykonatelných pohledávek za dlužníkem výkonem rozhodnutí nebo exekucí “. Z logiky věci taktéž vyplývá, že není-li schopen dosáhnout uspokojení formou výkonu rozhodnutí či exekuce jeden z věřitelů, nemohou tohoto být schopni ani ostatní věřitelé.

A nakonec poslední právní domněnkou, uvedenou pod písmenem d) je **nesplnění povinnosti předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, jež dlužníkovi uložil insolvenční soud**. Zmíněný § 104 insolvenčního zákona pak výslovně ustanovuje, že podá-li insolvenční návrh dlužník, je povinen k němu připojit seznam svého majetku včetně svých pohledávek s uvedením svých dlužníků, tzv. „seznam majetku“; seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů, tzv. „seznam závazků“; seznam svých zaměstnanců, jakož i listiny dokládající úpadek, popř. hrozící úpadek. Tato povinnost však může být dlužníkovi uložena, také v případě, že insolvenční návrh bude podán věřitelem. Ustanovení § 128 odst. 3 IZ výslovně říká, že: „*Insolvenční soud může rozhodnout, aby mu seznamy uvedené v § 104 odst. 1 předložil i dlužník, který není insolvenčním navrhovatelem; má-li insolvenční navrhovatel vůči dlužníku vykonatelnou pohledávku, uloží insolvenční soud tuto povinnost dlužníku vždy.*“ Pokud tedy dlužník, v soudem určené lhůtě nedoloží příslušné listiny, nastoupí tak vůči němu vyvratitelná právní domněnka platební neschopnosti.

Druhým způsobem úpadku je tzv. **předlužení**. Tento institut není ničím novým, kdy i zákon o konkursu a vyrovnání upravoval tento institut jako jeden ze způsobů insolvence, resp. úpadku. Jak zákon o konkursu a vyrovnání, tak insolvenční zákon upravuje tento způsob insolvence pouze ve vztahu k fyzickým osobám – podnikatelům, popř. právnickým osobám. Důvod, proč tento způsob insolvence není upraven taktéž ve vztahu k fyzickým osobám – nepodnikatelům, je zcela prostý. Ze samotné charakteristiky předlužení vyplývá, že tento institut může být užit pouze na osoby, jež mají povinnost vést účetnictví, kdy jak fyzickým osobám – podnikatelům, tak právnickým osobám tato povinnost vyplývá přímo ze zákona. U fyzických osob – nepodnikatelů tomu takto však není a užití institutu předlužení, tak v tomto případě nepřipadá v úvahu. U institutu předlužení se pak i nadále přihlíží k očekávaným budoucím příjmům a to jednak ve vazbě na další správu jeho majetku, jednak ve vazbě na další provozování jeho podniku. Zatímco zákon o konkursu a vyrovnání bral v potaz „pouze“ splatné pohledávky dlužníka, kdy výslovně říkal, že: „*O předlužení jde tehdy, jestliže tato osoba má více věřitelů a jestliže její splatné závazky jsou vyšší než její majetek.*“, zvolil insolvenční zákon cestu jinou, kdy ve vazbě na předlužení kalkuluje nikoliv pouze se splatnými pohledávkami, ale se všemi pohledávkami. Insolvenční zákon tedy výslovně říká: „*O předlužení jde tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku.*“ V důvodové zprávě k insolvenčnímu zákonu uvedl zákonodárce, že se jedná o

změnu vycházející z ekonomických modelů fungování podnikatelských subjektů, kdy na jedné straně nepředpokládá, že tato změna povede k četnějšímu výskytu návrhů podávaných věřiteli, neboť tyto zpravidla nemají k dispozici dostatek informací, na jejichž základě by byli schopni tvrdit a osvědčit úpadek dlužníka v této formě, avšak na straně druhé lze očekávat, že takto bude možné detekovat včas, resp. dříve, než by to bylo možné očekávat na základě stávající zákonné definice předlužení, krizové stavy dlužníka. Taktéž zastávám názor, že tato změna nijak citelně neovlivní podobu insolvenčního práva, jakož i užití institutu předlužení.

4.2 Hrozící úpadek

Hrozící úpadek je institutem zcela novým, kdy zákon o konkursu a vyrovnání neobsahoval jakoukoliv úpravu tomuto institutu, byť jen trochu podobnou. Z existence tohoto institutu lze také vysledovat nový směr, jímž se insolvenční právo vydalo. Je patrné opuštění dosud zcela likvidačního principu konkursu a nastolení snahy o vyřešení úpadekové situace, co možná nejdříve. V návaznosti na nové, nelikvidační způsoby řešení konkursu, lze tento institut bezesporu považovat za krok správným směrem. Ať už je tento institut ovšem sebevíce líbivý, jeho opravdový význam prověří až letitá praxe.

Institut hrozícího úpadku je upraven v první části insolvenčního zákona, resp. v § 3 odst. 4 IZ. Zákon v předmětném ustanovení výslovně říká, že: „*O hrozící úpadek jde tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.*“ Již při prvním pohledu na zákonnou formulaci je zjevné, že samotná zákonná formulace není nijak konkrétní, kdy jakési právní hranice hrozícího úpadku budou muset vytvořit formou judikatury až příslušné soudy. Slovní spojení „... se zřetelem ke všem okolnostem ...“ dává jasně najevo, že hrozící úpadek bude třeba posuzovat v každém případě zvlášť, kdy vytvořit jakési objektivní kritérium bude dosti obtížné a troufám si říci, taktéž ne zcela žádoucí. Za další, za ne zcela ostré vymezení, lze považovat slovní spojení „... podstatnou část svých peněžitých závazků ...“. Toto vymezení užil zákonodárce již ve vztahu k právní domněnce předlužení. Závěry soudů ohledně určení „podstatné části peněžitých závazků“ budou zcela jistě použitelné i pro účely hrozícího úpadku.

Z povahy věci je toto sic zřejmé, kdy i přesto si dovoluji upozornit na skutečnost, že v případě hrozícího úpadku není podmínkou, aby dlužníkovy peněžité závazky byly již splatné. O hrozící úpadek tedy půjde také v situaci, kdy přestože se dlužník zatím nedostal do prodlení s jediným peněžitým závazkem, s přihlédnutím ke všem okolnostem však bude možno důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen plnit řádně a včas podstatnou

část svých peněžitých závazků. Za okolnosti, jež budou relevantní ve vztahu k důvodnému předpokladu hrozícího úpadku, bude jistě možno považovat očekávaný příjem dlužníka z podnikatelské činnosti, popř. existence, i třeba nesplatných, pohledávek ať už za věřitelem nebo za třetími osobami.

Co se týče způsobu řešení hrozícího úpadku, tento se nijak neliší od existence úpadku, kdy i zde jsou základní čtyři možnosti řešení. A to buď konkurs, reorganizace, oddlužení, popř. zvláštní způsob řešení úpadku. Jak institut hrozícího úpadku, tak institut úpadku, jsou v rámci insolvenčního práva upraveny, až na malé odchylky, obdobně. Vztahuje-li tedy insolvenční zákon některé své ustanovení na úpadek, v drtivé většině případů, toto vztahuje taktéž na hrozící úpadek.

Zásadní rozdíl v aplikaci úpadku a hrozícího úpadku je však v tom, že jde-li o insolvenční návrh, může tento v případě hrozícího úpadku podat pouze dlužník. Věřitelé tak v žádném případě nejsou oprávněni podat insolvenční návrh a to i za předpokladu, že by se zřetelem ke všem okolnostem bylo možno důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků. Tato podmínka však ve svých důsledcích činí institut hrozícího úpadku poněkud bezzubým. Na jednu stranu lze samozřejmě argumentovat tím, že v případě, kdy by mohli podat v případě hrozícího úpadku insolvenční návrh taktéž věřitelé, mohlo by toto vést k nežádoucímu růstu podání insolvenčních návrhů, resp. zneužití tohoto institutu, neboť informaci o tom, že na subjekt byl podán insolvenční návrh musí soudy zveřejnit nejpozději do dvou hodin od doručení tohoto návrhu v insolvenčním věstníku. Zveřejnění skutečnosti, že na osobu byl podán insolvenční návrh, pak může osobě, vůči níž byl návrh podán, způsobit nemalé škody a to například ve formě ztráty obchodních partnerů, popř. klientů, jež by skutečnost zveřejnění insolvenčního návrhu zcela jistě mohla odradit. Ovšem na druhou stranu skutečnost, že podání insolvenčního návrhu z důvodu hrozícího úpadku může být podáno pouze osobou dlužníka, tomuto institutu zcela ubírá na významu. Z dosavadní praxe je zcela zřejmé, že převážná část dlužníků se snaží konkursu všemi možnými cestami vyhnout a nelze tak očekávat, že by se ze dne na den hnulo svědomí takovýchto dlužníků a tito by podávali insolvenční návrhy již při existenci hrozícího úpadku.

5. Návrh na povolení oddlužení

Aktivní legitimace k podání návrhu na povolení oddlužení je upravena hned v úvodním ustanovení, věnujícímu se institutu oddlužení, a to v § 389 IZ. V prvním odstavci je stanoveno, že návrh na povolení oddlužení je oprávněn podat pouze ten dlužník, jež není podnikatelem. Druhý odstavec pak striktně stanovuje, že návrh na povolení oddlužení může být pouze dlužnický a nikoliv věřitelský, resp. tento může podat pouze dlužník, popř. osoba dlužníkem k tomuto výslovně zmocněna. Na první pohled jasná a dosti stručná ustanovení nevyvolávají žádné zásadní otázky ohledně jejich výkladu, popřípadě zákonodárcově úmyslu. Až při bližším prostudování těchto ustanovení se ukáže, že opak je pravdou.

Ustanovení § 389 odst. 1 IZ zní následovně: *„Dlužník, který není podnikatelem, může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením.“* Vymezení pojmu podnikání, resp. podnikatel, nalezneme v ustanovení § 2 zákona číslo 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObchZ“). Podnikáním se dle § 2 odst. 1 ObchZ rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Aby tak mohla být určitá činnost považována za podnikání, musí kumulativně naplňovat všechny výše uvedené znaky, tj. soustavnost, samostatnost, provádění vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku. Soustavnost pak nelze zaměňovat s pojmem trvalost, kdy tento znak naplňuje také činnost vykonávaná v určitých intervalech jako například sezónní práce. Samostatností neznamená, že by předmětná osoba musela vždy a za každé situace vykonávat předmětnou činnost sama. Není vyloučeno, aby tato podnikala také v rámci určitých podnikatelských seskupení. Samostatností se rozumí možnost příslušné osoby podnikat i bez zapojení do takového podnikatelského seskupení. Pod znakem provádění činnosti vlastním jménem a na vlastní odpovědnost se skrývá požadavek, aby osoba nevykonávala předmětnou činnost jménem a na účet třetí osoby. Ve vztahu k zákonnému vymezení pojmu *„podnikání“* neshledávám žádné zásadní překážky a nesrovnalosti, kdy tak bez dalšího přejdu na pojem navazující, a to *„podnikatel“*.

Vedle pojmu *„podnikání“* upravuje obchodní zákoník také pojem *„podnikatel“*. Dle § 2 odst. 1. písm. a) ObchZ lze za podnikatele na prvním místě považovat osobu zapsanou v obchodním rejstříku. Je pak zcela irelevantní, zda-li jsou do tohoto rejstříku osoby zapsány povinně či dobrovolně. Pokud jde o fyzickou osobu, ta může být na vlastní žádost zapsána do obchodního rejstříku pouze za podmínky, že oprávněně podniká. Pokud je tedy držitelem příslušného živnostenského oprávnění, popř. pokud podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů, je tato fyzická osoba oprávněna podat

návrh na zápis do obchodního rejstříku. V opačném případě, nelze fyzickou osobu do obchodního rejstříku zapsat. Právnícké osoby, jež se zapisují do obchodního rejstříku pak budou za podnikatele považovány vždy, a to bez ohledu na to zda-li byly či nebyly zřízeny za účelem podnikání. Dle § 56 ObchZ může být společnost s ručením omezeným i akciová společnost založena také za jiným účelem, než je podnikání. Dle § 34 ObchZ se pak obchodní společnosti vždy zapisují do obchodního rejstříku, a to bez ohledu na to, zda-li byly či nebyly založeny za účelem podnikání. Ve smyslu § 389 IZ pak budou i takovéto společnosti považovány za podnikatele. Ne všechny právnícké osoby však mají povinnost zapisovat se do obchodního rejstříku. Např. obecně prospěšné společnosti tuto povinnost nemají. Dle § 5 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, se tyto povinně zapisují do rejstříku obecně prospěšných společností, kdy takovýto zápis však nelze ve smyslu § 2 odst. 2 písm. a) ObchZ považovat za zápis do obchodního rejstříku. Pokud by pak takováto obecně prospěšná společnost byla založena také za jiným účelem, než je podnikání, nenaplněovala by ani podmínky uvedené v § 2 odst. 1 ObchZ a ve smyslu obchodního zákoníku by pak tato nemohla být považována za podnikatele. Takováto obecně prospěšná společnost by pak bez dalšího vyhovovala podmínkám § 389 odst. 1 IZ a mohla by tak užít institutu oddlužení. Jedná se sice o úvahu čistě teoretickou, jež v praxi s velkou pravděpodobností nikdy nenastane, kdy však vyloučit tuto taktéž nelze. Z povahy celého institutu oddlužení je patrné, že záměr zákonodárce byl koncipovat tento institut co do užití výhradně ze strany fyzických osob. Ve vztahu k osobám právníckým je pak jakožto další institut se sanačním charakterem upraven institut reorganizace. V rámci jistoty a zamezení výskytu situací, kdy by podala návrh na povolení oddlužení také právnícká osoba, jež by ve smyslu obchodního zákoníku podnikatelem nebyla, je na místě uvažovat o novelizaci předmětného ustanovení. Jako zcela dostatečnou bych viděl následující modifikaci ustanovení § 389 odst. 1 IZ: *„Dlužník, který je fyzickou osobou a zároveň není podnikatelem, může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením.“* Takovéto ustanovení by bylo dle mého názoru zcela jednoznačné a nevyvolávající žádné pochybnosti.

Vrátím se však k druhé definici podnikatele ve smyslu obchodního zákoníku, kdy dle § 2 odst. 2 písm. b) ObchZ je podnikatelem také ta osoba, jež podniká na základě živnostenského oprávnění. Je zcela irrelevantní, zda-li jde o živnost ohlašovací nebo koncesovanou. Na tomto místě, pak ve vztahu k § 389 IZ narazíme na celou řadu překážek. První může být otázka, zda-li lze za podnikatele ve smyslu § 389 odst. 1 IZ považovat také tu osobu, jež podniká neoprávněně, resp. bez příslušného živnostenského oprávnění. Pokud se

uchýlím k čistě gramatickému výkladu, nemohu než konstatovat, že osoba, která podniká bez příslušného živnostenského oprávnění, nemůže být ve smyslu § 2 odst. 2 písm. b) ObchZ považována za podnikatele, neboť existence živnostenského oprávnění je zde kogentní podmínkou. Skutečnost, že předmětná činnost bude naplňovat znaky „podnikání“ dle § 2 odst. 1 ObchZ, ani skutečnost, že dle § 3a ObchZ budou takovéto právní úkony platné, nemohou zhojit neexistenci živnostenského oprávnění. Zastávám tak názor, že osoba, která podnikala bez příslušného živnostenského oprávnění, nemůže být ve smyslu § 389 odst. 1 IZ považována za podnikatele a zároveň závazky takto vzešlé nemohou být považovány za závazky vzešlé z podnikání.

Druhým sporným bodem pak je ta situace, kdy osoba své podnikání na základě živnostenského oprávnění, toto své podnikání přeruší, popř. ukončí. V takovém případě nebude možno na danou osobu hledět jako na podnikatele a oddlužení u této osoby by pak přicházelo v úvahu. Doc. JUDr. Jiřina Kotoučová, Ph.D. pak uvádí následující: „ ... *Návrh na povolení oddlužení může dát pouze nepodnikatel. Vzhledem k absenci bližší konkretizace této podmínky lze ji považovat za splněnou i u osoby, která ukončila podnikání např. těsně před podáním návrhu na oddlužení, dříve však podnikatelem byla a z této činnosti jí vznikly doposud neuhrazené závazky. Z formálního pohledu by i zde podmínka dlužníka nepodnikatele byla splněna a soud by návrh na oddlužení podaný takovouto osobou neměl odmítnout pro podání neoprávněnou osobou. To, že tímto způsobem lze podmínku určující oddlužení pro nepodnikatele relativně jednoduše obcházet, je zjevné. Proti negativním důsledkům této možnosti však zákon má korektiv představovaný další podmínkou pro povolení oddlužení. Jde o podmínku poctivého záměru dlužníka. ...*“⁶ S výše uvedenou argumentací se zcela ztotožňuji, kdy opačný výklad by vedl ke zcela zjevnému obcházení smyslu zákona. Výše uvedené pak posvětil svým rozhodnutím rovněž Vrchní soud v Praze, kdy vyjádřil následující právní názor: „**Dlužníkem, který není podnikatelem, se ve smyslu ustanovení § 389 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, rozumí taková fyzická nebo právnická osoba, která není zákonem (podle norem hmotného práva) považována za podnikatele a zároveň nemá závazky (dluhy) vzešlé z jejího podnikání.**“⁷ Vrchní soud v Praze se v předmětném usnesení ztotožnil s právním názorem Krajského soudu v Plzni, kdy z tohoto vyplývá, že účelu sledovanému úpravou obsaženou v § 389 odst. 1 IZ

---

⁶⁶ Kotoučová, J. a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 859.

⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp.zn. KSPL 29 INS 252/2008, 1 VSPH 3/2008, ze dne 13.03.2008.

odpovídá výklad, podle něž se může oddlužení úspěšně domáhat jen taková fyzická či právnická osoba, která není zákonem považována za podnikatele a která zároveň nemá závazky (dluhy) vzešlé z podnikání. Z toho plyne, že řešení úpadku či hrozícího úpadku oddlužením je zapovězeno jak dlužníku, na něž se podle norem hmotného práva stále pohlíží jako na podnikatele (srovnej např. § 2 odst. 3 obch. zák.), a to i kdyby v době podání návrhu na povolení oddlužení již fakticky nepodnikal a ani neměl žádné dluhy z podnikání, tak je zapovězeno i dlužníku, který již svou podnikatelskou činnost formálně ukončil (např. tím, že živnostenský úřad na jeho žádost zrušil živnostenské oprávnění postupem dle § 58 odst. 1 živnostenského zákona), má však dluhy z podnikání. Má se za to, že takovými dluhy je třeba rozumět i závazky z podnikání, jež dlužník nenabyl vlastní podnikatelskou činností. Dovozuje se tak, že nepřípustným je oddlužení i v případě dlužníka, který podnikatelem není, ani jím nikdy nebyl, leč má dluhy z podnikání jiné osoby, jež nabyly na základě svého dispozitivního právního úkonu (např. jím uzavřené smlouvy o prodeji podniku), jímž se dobrovolně ocitl v postavení osoby, jež má dluhy z podnikání, a nese tak všechna rizika z toho plynoucí, včetně nepřípustnosti oddlužení. Takové důsledky by zřejmě nebylo možno dovodit jen ve vztahu k závazkům z podnikání, jež dlužník nabyly děděním.⁸ Z výše citovaného usnesení je tak zcela patrné, že institut oddlužení zůstává zapovězen také těm osobám, jež sice ke dni podání návrhu na povolení oddlužení fakticky nepodnikají, ale dluhy této osoby jsou dluhy z podnikání. Zcela logicky pak Vrchní soud toto své tvrzení rozšířil také na osoby, jež sice podnikatelem nejsou, ani nikdy nebyly, leč mají dluhy z podnikání, jež nabyly na základě dispozitivního právního úkonu. Jako příklad pak Vrchní soud uvedl dluhy získané z titulu smlouvy o prodeji podniku.

S výše uvedenou interpretací se pak ve svém výkladovém stanovisku ztotožnila také tzv. expertní pracovní skupina pro insolvenční právo. Dovolím si pouze stručný výklad ohledně toho, co je to ona „expertní pracovní skupina pro insolvenční právo“ (dále jen „expertní skupina“) a jaké jsou její cíle. Skutečnost, že insolvenční zákon vychází ze zcela jiných filosofických východisek než zákon o konkursu a vyrovnání, má za následek nemožnost aplikovat stávající zažitě výkladové přístupy a nemožnost přihlížet k dosavadnímu výkladu i judikatuře. Z tohoto důvodu zřídil ministr spravedlnosti dne 19. prosince 2007 stálou, šestnácti člennou, expertní pracovní skupinu pro insolvenční právo. Základním úkolem expertní skupiny je participace na tvorbě legislativy v oblasti insolvenčního práva a přijímání doporučení k aktuálním výkladovým otázkám a aplikační praxi. Expertní pracovní skupina pro

---

⁸ viz. 7

insolvenční právo přispívá ke sjednocování výkladové praxe cestou publikace nezávazných výkladových stanovisek přijímaných alespoň 2/3 většinou všech členů expertní skupiny.⁹ Ve svém výkladovém stanovisku č. 2 užila expertní skupina závěry Vrchního soudu v Praze, resp. shodně s Vrchním soudem v Praze konstatovala následující: *„Dlužníkem, který není podnikatelem“, se ve smyslu ustanovení § 389 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, rozumí taková fyzická nebo právnická osoba, která není zákonem (podle norem hmotného práva) považována za podnikatele a zároveň nemá závazky (dluhy) vzešlé z jejího podnikání.“*¹⁰ Svou úvahu pak expertní skupina, mimo jiné, opřela o stanovisko Ústavního soudu, dle něhož: *„ ... vázanost soudu zákonem neznamená bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu e ratione legis před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva.“*¹¹ Nadto si pak expertní skupina vypomohla analogií s občanským soudním řádem, kdy výslovně konstatovala následující: *„Jde o situaci obdobnou té, která plyne z ustanovení § 9 odst. 3 písm. r/ zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), jež předurčuje krajské soudy, aby rozhodovaly v obchodních věcech jako soudy prvního stupně ve sporech z dalších obchodních závazkových vztahů, včetně sporů o náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení „mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti“. Při výkladu tohoto procesního ustanovení nemá letitá soudní praxe žádné pochybnosti o tom, že o spor „mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti“ jde i tehdy, není-li sice v době podání příslušné žaloby již podnikatelem žádný z účastníků.“*¹²

Jako výjimka z výše uvedeného výkladu pak byla Vrchním soudem uvedena situace, kdy by dlužník nabyt závazky z podnikání z titulu dědění. Návrh na povolení oddlužení takového dlužníka, by pak neměl být soudem považován za návrh, jímž je sledován nepoctivý záměr a tento by neměl být z tohoto důvodu zamítnut. V praxi se ovšem zcela běžně stane, že předmětná osoba, nepodnikatel, má dluhy jak z podnikání, tak z nepodnikání. Pokud by tyto dluhy byly ve zhruba přibližném poměru, popř. dluhy

---

⁹ <http://www.insolvenčni-zakon.cz/insolvenčni-spravci-odborna-verejnost/expertni-skupina.html>

¹⁰ Výkladové stanovisko č. 2 ze zasedání expertní pracovní skupina pro insolvenční právo ze dne 03. června 2008

¹¹ Stanovisko Ústavního soudu ze dne 21. května 1996, sp.zn. Pl. ÚS-st.-1/96, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazku 9, ročníku 1997, části I., pod pořadovým číslem 9.

¹² viz. 10

z podnikání by převyšovaly dluhy z nepodnikání, je nesporné, že by návrh na povolení oddlužení nemohl být úspěšný. Lze si však položit otázku, jak by se hledělo na dlužníka, jež má drtivou část dluhů z nepodnikání a pouze zlomek dluhů z podnikání, kdy o těchto ani nemusí vědět. Je pak možné, aby soudy přimhouřily oko a takovému dlužníkovi oddlužení povolily, nebo by se měly přísně držet litery zákona, resp. výkladu zákona a návrh takového dlužníka bez slitování zamítnout. K tomuto se relevantně vyjádřila expertní skupina ve svém výkladovém stanovisku č. 2, kdy odkázala na aplikaci ustanovení § 202 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Předmětné ustanovení obsahuje, ve vztahu k odvolání, charakteristiku bagatelních případů. Jedná se o případy nepřesahující finanční plnění ve výši 2.000,- Kč. Tato hranice je však zcela relativní, kdy při zkoumání, zda-li se ještě jedná o bagatelní výši dluhů z podnikání nebo už nikoliv, se bude posuzovat každý případ zvlášť. Je ovšem třeba zdůraznit, že toto je pouze doporučující názor expertní skupiny a bude tak záležet na benevolentnosti příslušného soudu, neboť dle znění zákona nemá dlužník na tuto „výjimku“ žádný právní nárok. Např. Krajský soud v Ostravě je v této souvislosti velmi benevolentní, kdy povoluje oddlužení v těch případech, kdy výše dluhů z podnikání nepřesahuje 10 % z celkového objemu přihlášených pohledávek.¹³

Výše uvedené situace zdůrazňuji z toho důvodu, že tyto se během prvního roku účinnosti insolvenčního zákona staly velmi aktuálními, kdy podání návrhů na oddlužení osobami, jež sice podnikateli fakticky nebyli, ale dluhy těchto osob, byly dluhy z podnikání, bylo na denním pořádku. Vzhledem k tomu, že v této době nebyly dostupné odborné výklady insolvenčního zákona (i když nepředpokládám, že by do těchto bylo z řad laické veřejnosti nějak aktivně nahlíženo), ale ani dostupná judikatura, jež by ustanovení § 389 odst. 1 IZ blíže vykládala, je takovýto postup dlužníků zcela pochopitelný. Předmětné návrhy na povolení oddlužení pak byly hromadně zamítány a dlužníci byli posíláni do konkursu, což pro ně mělo dosti drtivý dopad. Ve svých odvoláních proti usnesení o odmítnutí návrhů na povolení oddlužení, uváděli dlužníci různé důvody. Těm nápaditějším pak neunikla ta skutečnost, že vládní návrh insolvenčního zákona původně opravdu počítal s možností oddlužení i pro drobné podnikatele, totiž pro „dlužníka fyzickou osobu, která jako podnikatel nemá pracovněprávní závazky a nemá více než 20 zaměstnanců“. Samotná důvodová zpráva k paragrafovanému znění návrhu insolvenčního zákona doslovně uvádí následující: *„Oddlužení, které je upraveno v § 389 až 418 osnovy, je dalším způsobem řešení úpadku. Oddlužení podle § 389 se může týkat jen nepodnikatelů (lhostejno, zda jde o fyzickou nebo*

---

¹³ Protokol o přezkumném jednání a zápis z 1. schůze věřitelů, č.j. KSOS 36 INS 888/2009 ze dne 23.04.2009.

právníckou osobu) nebo fyzických osob, které jsou drobnými podnikateli (podle definice v § 389 odst. 1).“ Jelikož však bylo od tohoto úmyslu upuštěno a „drobní podnikatelé“ byli ve finálním znění z institutu oddlužení bez dalšího vypuštěni, nelze toto vykládat jinak, než že zákonodárce tímto zřetelně projevil úmysl vymezit institut oddlužení jako způsob řešení úpadku, jenž zásadně není určen k vypořádání závazků z podnikání. Toto pak potvrdil taktéž Vrchní soud v Praze , kdy výslovně konstatoval následující: „ Nutno mít na zřeteli, že činnost podnikatele předpokládá určitou jeho zdatnost a profesionální úroveň, a tomu odpovídá i úprava obchodních závazkových vztahů, jež vychází z toho, že obchodník nese plně podnikatelské riziko, s jehož důsledky musí být také připraven se vypořádat. Tato specifika podnikatelské činnosti se logicky projevují i v úvaze, že v případě neúspěchů podnikání, jež vedlo k podnikatelově úpadkové situaci, nemůže být věřitelům závazků vzniklých z podnikatelské činnosti vnuceno bez jejich souhlasu vypořádání, jež by znamenalo uspokojení jejich pohledávek v podstatně nižším rozsahu, než na jaký mají nárok, jak je tomu právě u oddlužení ... Sanační řešení úpadkové situace podnikatele nabízí institut reorganizace, jež je založena na věřitelském konsensu, a jež je v případě tzv. předjednané reorganizace za podmínek stanovených v § 148 odst. 2 IZ v zásadě přístupná i pro dlužníky, kteří jinak nesplňují obecné podmínky přípustnosti reorganizace stanovené v § 316 IZ, a může tak představovat způsob řešení úpadku či hrozícího úpadku i pro ty dlužníky, kteří nesplňují podmínky pro povolení oddlužení.“¹⁴

V tomto usnesení si vzal Vrchní soud k ruce, jakožto aplikační pomůckou, institut reorganizace, kdy konstatoval, že jakousi formou oddlužení pro podnikatele, je v insolvenčním rejstříku upraven institut reorganizace. Teoreticky lze s tímto samozřejmě souhlasit, kdy však vzhledem ke komplikovanosti celého procesu reorganizace je v praxi téměř nemožné, aby tohoto institut využili také drobní podnikatelé.

Dle § 389 odst. 2 IZ je pak podání návrhu na povolení oddlužení zapovězeno jakékoliv jiné osobě, rozdílné od samotného dlužníka. Návrh na povolení oddlužení tedy může podat pouze dlužník. Nepřipadá tedy v úvahu, aby takovýto návrh podal např. věřitel, insolvenční správce, popř. věřitelský orgán. Jakékoliv podání návrhu na povolení oddlužení osobou jinou, než je dlužník, pak soud bez dalšího odmítne.

---

¹⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp.zn. KSPL 27 INS 573/2008, 1 VSPH 39/2008 ze dne 06.06.2008.

6. Podání návrhu na povolení oddlužení

V předešlé kapitole jsem, mimo jiné, uvedl to, že jiná osoba než insolvenční dlužník není oprávněna návrh na oddlužení podat. V této kapitole bych se blíže věnoval té skutečnosti, v jaké fázi insolvenčního řízení lze ještě návrh na oddlužení podat.

Existují dva způsoby, jak se dlužník může do insolvenčního řízení dostat. Prvním je ten případ, kdy dlužník podá insolvenční návrh sám, tzv. dlužnický návrh, a ve druhém případě podá insolvenční návrh věřitel dlužníka, tzv. věřitelský návrh. Taktéž úprava institutu oddlužení reflektuje oba tyto způsoby zahájení insolvenčního řízení.

V případě, že insolvenční návrh podá sám dlužník, je povinen k tomuto připojit zároveň také návrh na povolení oddlužení. Vzhledem ke skutečnosti, že se k dnešnímu dni podává návrh na povolení oddlužení na příslušném formuláři vypracovaném a zveřejněném ministerstvem, neuvědomuje si tak převážná část laické veřejnosti, že prostřednictvím předmětného formuláře vlastně podává návrhy dva. A to insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení. K tomuto poněkud schizofrennímu rysu předmětného formuláře blíže viz. kapitola 7.

Dlužníkovi však není cesta oddlužení uzavřena ani v tom případě, kdy je insolvenční návrh podán třetí osobou, resp. věřitelem dlužníka. V takovém případě má dlužník právo podat návrh na povolení oddlužení nejpozději do třiceti dnů ode dne doručení předmětného insolvenčního návrhu. V této souvislosti bych se na chvíli pozastavil u problematice doručení insolvenčního návrhu dlužníkovi, kdy tento je pro něj zcela zásadní. Insolvenční zákon upravuje v části první, hlavě třetí, způsoby doručování v rámci insolvenčního řízení. Dle § 71 IZ se veškerá soudní rozhodnutí, předvolání, vyzoomění nebo jiné písemnosti insolvenčního soudu nebo účastníků v insolvenčním řízení doručují pouze vyvěšením písemnosti na úřední desce insolvenčního soudu a jejím současným zveřejněním v insolvenčním rejstříku (dále jen „doručení vyhláškou“), ledaže zákon stanoví pro určité případy nebo pro určité osoby i zvláštní způsob doručení. Pokud tedy insolvenční zákon nestanoví výslovně jinak, doručuje se v insolvenčním řízení zásadně vyhláškou. Ve vztahu k doručení insolvenčního návrhu však zákon stanovuje jiný způsob doručení a to doručení do vlastních rukou dlužníka. Tento způsob doručení je výslovně upraven v § 103 odst. 4 IZ, kdy zní následovně: *„Stejnopis insolvenčního návrhu věřitele se doručuje pouze dlužníku, a to do vlastních rukou. Insolvenční návrh dlužníka se nedoručuje.“* Výše uvedený postup, resp. povinnost doručení stejnopisu insolvenčního návrhu do vlastních rukou dlužníka, je zcela pochopitelný, kdy nelze po dlužnících rozumně požadovat, aby tito sami průběžně kontrolovali, zda-li proti nim nebyl podán insolvenční návrh. S odkazem na výše uvedené

tedy začne dlužníkovi běžet ona třiceti denní lhůta ode dne, kdy mu bude do vlastních rukou doručen stejnopis insolvenčního návrhu. Den, kdy byla zveřejněna vyhláška o zahájení insolvenčního řízení je tak ve vztahu k dlužníkovi zcela irrelevantní neboť tomuto počíná běžet lhůta až ode dne doručení insolvenčního návrhu do vlastních rukou. Na tomto místě pokládám za vhodné zdůraznit existenci § 83 IZ, kdy dle tohoto není přípustné prominutí zmeškání jakékoliv lhůty v rámci insolvenčního řízení. Nadto pak zákon výslovně uvádí, že dlužník, jemuž je doručen návrh na povolení oddlužení, musí být o svém právu podat návrh na povolení oddlužení řádně poučen. Ve vztahu ke zmíněné třiceti denní lhůtě pak ještě vzniká otázka, zda-li se jedná o lhůtu procesněprávní nebo lhůtu hmotněprávní. Dle dosavadní soudní judikatury se jedná o lhůtu hmotněprávní, tzn. že návrh na povolení oddlužení musí být ve lhůtě třiceti dnů doručen příslušnému soudu a nikoliv pouze podán příslušnému doručovateli.

Z výše uvedeného výkladu je jasně patrný základní rys institutu oddlužení a to dobrovolnost. V případě, že dlužník svůj insolvenční návrh nespojí s návrhem na povolení oddlužení, popř. návrh na povolení oddlužení nedoloží soudu v předmětné lhůtě, rozhodne soud o řešení dlužníkova úpadku konkursem. I kdyby všichni věřitelé souhlasili s povolením oddlužení, není možné proti vůli dlužníka oddlužení povolit. V praxi však ve vztahu k oddlužení zcela převládají tzv. dlužnické návrhy, kdy tyto jsou spojeny s návrhem na povolení oddlužení. Je to pak tím, že převážná část dlužnických věřitelů svou pohledávku vymáhá formou exekuce, popř. prostřednictvím výkonu rozhodnutí, kdy insolvenční řízení dobytost pohledávky ani výši uspokojení nijak nezvyšší.

Návrh na povolení oddlužení však může podat dlužník již v době hrozícího úpadku, resp. návrh na povolení oddlužení by měl být podáván ze strany dlužníků právě v době hrozícího úpadku, neboť v době úpadku je již pozdě. Oddlužení je konstruováno tak, aby dlužník tímto institutem řešil právě stav hrozícího úpadku, kdy v době úpadku, již obvykle narostly výdaje věřitelů v souvislosti s vymožením této pohledávky a věřitelé tak budou apriori proti jakémukoliv oddlužení. Dle § 97 IZ je insolvenční návrh, v době hrozícího úpadku, oprávněn podat pouze dlužník. Není tedy možné, aby z důvodu hrozícího úpadku podal insolvenční návrh kterýkoliv z věřitelů dlužníka. V praxi jsem se ovšem nesetkal s jediným případem, kdy by dlužník podal insolvenční návrh v době hrozícího úpadku a nevěřím, že bych se s takovýmto případem v české společnosti kdy setkal.

Insolvenční zákon pak ve vztahu k podání návrhu na povolení oddlužení výslovně stanovuje, že podáním návrhu na povolení oddlužení nejsou dotčeny účinky spojené s nařízením předběžného opatření insolvenčním soudem. Insolvenční zákon upravuje v první

části více druhů předběžných opatření. V § 100 IZ je upraveno předběžné opatření ve vztahu k újmě, jež věřiteli vznikla v souvislosti s pozdním podáním insolvenčního návrhu ze strany dlužníka, kdy zákon výslovně říká následující: *„Je-li již v průběhu insolvenčního řízení zřejmé, že věřiteli vznikla škoda nebo jiná újma porušením povinnosti podat insolvenční návrh, může insolvenční soud nařídit předběžné opatření, kterým povinné osobě uloží, aby na náhradu této škody nebo jiné újmy složila do úschovy u soudu přiměřenou peněžitou částku.“* Dále je pak předběžné opatření upraveno v § 113 IZ, kdy dle tohoto ustanovení může insolvenční soud i bez návrhu nařídit předběžné opatření, kterým dlužníkovi uloží, aby nenakládal s určitými věcmi nebo právy náležejícími do jeho majetkové podstaty, nebo rozhodne, že dlužník může nakládat s majetkovou podstatou nebo její částí pouze se souhlasem předběžného správce a to v případech, kdy je nutné zabránit v době do vydání rozhodnutí o úpadku změnám v rozsahu majetkové podstaty v neprospěch věřitelů. Všechny výše uvedené předběžné opatření tak dle § 390 odst. 2 IZ zůstávají v platnosti.

Ustanovení § 390 odst. 3 IZ pak výslovně upravuje ty případy, kdy je návrh na povolení oddlužení podán opožděně nebo někým, kdo k tomu nebyl oprávněn. Pozdní podání návrhu na povolení oddlužení je relevantní v případech věřitelského insolvenčního návrhu, kdy dlužník tak má povinnost podat návrh na povolení oddlužení ve lhůtě třiceti dnů ode dne, kdy mu je insolvenční návrh doručen. Dlužnický insolvenční návrh podává dlužník na příslušném formuláři, kdy tento plní funkci jak insolvenčního návrhu, tak návrhu na povolení oddlužení a není tak možné, aby se v tomto případě dostal dlužník do prodlení. Ve vztahu k podání návrhu na povolení oddlužení osobou k tomuto neoprávněnou je zásadní znění § 389 odst. 2 IZ, dle něhož může návrh na povolení oddlužení podat pouze dlužník. V případě, že tedy bude návrh na povolení oddlužení podán opožděně nebo osobou, která k tomu není oprávněná, insolvenční soud předmětný návrh odmítne. Otázkou ovšem je, jaký bude následující postup insolvenčního soudu. Ustanovení § 396 odst. 1 IZ výslovně stanovuje následující: *„Jestliže insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne, vezme na vědomí jeho zpětvzetí nebo jej zamítne, rozhodne současně o způsobu řešení dlužníkova úpadku konkursem.“* Ve vztahu k opožděnému podání insolvenčního návrhu je takovýto postup insolvenčního soudu pochopitelný. Bude-li tedy návrh na povolení oddlužení ze strany dlužníka podán opožděně, soud tento návrh odmítne a dle § 396 IZ rozhodne o řešení dlužníkova úpadku konkursem. Problém ovšem může nastat v případě odmítnutí návrhu na povolení oddlužení z důvodu podání tohoto neoprávněnou osobou, resp. osobou odlišnou od samotného dlužníka. I takovýto návrh soud bez dalšího odmítne. Jak jsem již uvedl, následovat by mělo rozhodnutí o řešení dlužníkova úpadku konkursem. V tomto případě se

zcela ztotožňuji s právním názorem Doc. JUDr. Kotoučové, která uvádí, že i přes výslovné ustanovení § 396 IZ, dle něhož by soud měl rozhodnutí o odmítnutí návrhu na oddlužení současně spojit s rozhodnutím o způsobu řešení dlužníkovra úpadku konkursem, nejeví se zcela odůvodněným aplikovat předmětné ustanovení bezvýjimečně. Pokud by insolvenční soud odmítl návrh na povolení oddlužení podaný jinou osobou než dlužníkem, je zde teoretická možnost existence dlužníkovra řádného návrhu na povolení oddlužení, na jehož základě by bylo možné dosáhnout povolení oddlužení. Jestliže by za takové situace insolvenční soud ihned spolu s odmítnutím návrhu na povolení oddlužení podaného jinou osobou než dlužníkem rozhodl o prohlášení konkursu, byla by dlužníkovi tato cesta k povolení oddlužení uzavřena.¹⁵

Předmětné rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, je soud dle ustanovení § 390 odst. 3 IZ povinen doručit zvlášť dlužníkovi, osobě, která takový návrh podala, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru, byl-li již ustanoven. Jedná se o zvláštní způsob doručení. Výše uvedené platí, jak v případě zamítnutí insolvenčního návrhu z důvodů opožděného podání, tak z důvodu podání neoprávněnou osobou. Jelikož předmětné rozhodnutí může zasáhnout pouze osobu, jež takovýto návrh podala, přiznává insolvenční zákon právo podat odvolání pouze a jen této osobě. V této souvislosti si dovoluji odkázat na ustanovení § 91 IZ, jež výslovně říká, že „ *Proti rozhodnutím, která insolvenční soud učinil při výkonu dohlédací činnosti včetně předběžných opatření, není odvolání přípustné, pokud zákon nestanoví jinak.*“ Z toho vyplývá, že v případech, kdy zákon výslovně nepřiznává právo podat odvolání proti rozhodnutí soudu v rámci insolvenčního řízení, je toto účastníkům řízení zapovězeno.

---

¹⁵ *Kotoučová, J. a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 862.*

7. Náležitosti návrhu na povolení oddlužení

Náležitosti návrhu na povolení oddlužení jsou upraveny v ustanovení § 391 IZ. Předmětné ustanovení odkazuje ve větě první na obecné náležitosti podání a nadto stanovuje specifické náležitosti takového návrhu. U slovního spojení „obecné náležitosti podání“ pak zákon prostřednictvím marginální poznámky odkazuje na subsidiární užití ustanovení § 42 odst. 4 občanského soudního řádu. Dle předmětného ustanovení občanského soudního řádu musí být z podání patrné, kterému soudu je určeno, kdo je činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno. Fyzická osoba by pak měla být označena minimálně jménem, příjmením a bydlištěm, právnická osoba obchodní firmou, sídlem a identifikačním číslem. Vzhledem ke skutečnosti, že se návrh na povolení oddlužení podává na příslušném formuláři, má navrhovatel jistotu, že všechny údaje, jež se po něm požadují, jsou ve formuláři výslovně uvedeny. V této souvislosti však musím poukázat na jeden problém, jež se v praxi záhy vyskytl a do dnes na řešení tohoto problému není jednotný soudní výklad, resp. přístup k tomuto problému se liší soud od soudu. Insolvenční zákon byl záhy novelizován a to, mimo jiné, zákonem č. 296/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé zákony v souvislosti s jeho přijetím. Tímto zákonem došlo k vložení nového druhého odstavce do § 97 IZ, dle něhož musí být insolvenční návrh opatřen úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala, nebo jejím zaručeným elektronickým podpisem. V opačném případě se k insolvenčnímu návrhu nepřihlíží. Na tomto místě je třeba si uvědomit, že předmětný formulář, jímž se dlužník domáhá oddlužení, je jakýmsi hybridem dvou návrhů. A to insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení. Aplikace § 97 IZ je tak zcela na místě a podpis osoby, jež návrh na povolení oddlužení podává, musí být bez dalšího úředně ověřen.

První problém v praxi vznikl v souvislosti s tím, že mnoho návrhů na povolení oddlužení bylo za dlužníky podáváno jejich právními zástupci, resp. advokáty na základě plné moci. Pokud pomínu případy, že si advokáti úředně neověřili svůj podpis na návrhu na povolení oddlužení, kdy z tohoto důvodu se k předmětným návrhům nepřihlíželo, a to zcela oprávněně, začaly se vyskytovat otázky ohledně povinnosti úředního podpisu na samotné plné moci. Bylo zcela běžné, že si advokát sice úředně ověřil podpis na návrhu na povolení oddlužení, ovšem podpis dlužníka, resp. zmocnitele, na samotné plné moci, již úředně ověřen nebyl. Soudy pak také v tomto případě přistupovaly k tomu, že k insolvenčním návrhům z tohoto důvodu nepřihlížely. Dle mého názoru byl takovýto postup soudů zcela v souladu se smyslem § 97 IZ. Lze předpokládat, že smyslem předmětného ustanovení byl

jakýsi požadavek jistoty identity osoby, jež návrh na povolení oddlužení podává. V případě, že za dlužníka bude podávat návrh na povolení oddlužení jeho zmocněnec, je zcela pochopitelné, že by podpis zmocnitele, resp. dlužníka, na předmětné plné moci měl být úředně ověřen. V praxi jsem se však setkal i s tím případem, že soudy vyžadovaly na předmětné plné moci úředně ověřený podpis nejen zmocnitele, ale taktéž zmocněnce, tedy samotného advokáta. Tento požadavek se mi však jeví jako zcela nadbytečný a to s odkazem na tu skutečnost, že podpis zmocněnce na návrhu na povolení oddlužení musí být úředně ověřený. Pro účely smyslu § 97 IZ tak vidím jako zcela dostačující, aby na předmětné plné moci byl úředně ověřený podpis zmocnitele, tedy dlužníka, a na návrhu na povolení oddlužení byl úředně ověřený podpis zmocněnce, tedy advokáta. K tomuto závěru pak došla také většina insolvenčních soudů a tento přístup je pak ze strany většiny insolvenčních soudů také aplikován.

Problémy pak ovšem nastaly také ve vztahu k zaručenému elektronickému podpisu. Aplikace této formy podání nebyla zcela jednoznačná ani ve vztahu k občanskému soudnímu řádu a nejinak je tomu také v oblasti insolvenčního práva. Problém se pak opět váže na požadavek úředně ověřeného podpisu a to v případě, že návrh bude podán ze strany zmocněnce. Jak jsem již uvedl v předešlém odstavci, je potřeba, aby podpis zmocnitele na plné moci byl úředně ověřený. Je třeba si uvědomit, že je-li návrh na povolení oddlužení podán v elektronické formě se zaručeným elektronickým podpisem, jsou v elektronické podobě přiloženy také veškeré přílohy a to včetně předmětné plné moci. Problém je v tom, že obraz úředně ověřeného podpisu není úředně ověřeným podpisem a k takovému návrhu by pak soud neměl v souladu s § 97 odst. 2 IZ přihlížet. Dostáváme se tedy do té situace, že k návrhu podanému elektronickou formou se zaručeným elektronickým podpisem, kdy tento podává zmocněnec dlužníka, není možné přihlížet, neboť tento nesplňuje zákonné požadavky. Zastávám ovšem názor, že takovýto čistě gramatický výklad, by byl zcela v rozporu se smyslem předmětného ustanovení, kdy tímto je bezesporu umožnit podání návrhu na povolení oddlužení také elektronickou formou se zabezpečeným elektronickým podpisem. Bude tedy záležet pouze na tom, k jaké interpretaci se příslušný insolvenční soud přikloní.

V následujícím výkladu se vrátím zpět k náležitostem návrhu na povolení oddlužení. Co měl zákonodárce na mysli pod pojmem „obecné náležitosti podání“, jsem již rozebral v předešlých odstavcích, kdy další náležitostí je označení dlužníka a osob oprávněných za dlužníka jednat. Tento požadavek upravený v § 391 odst. 1. písm. a) IZ je ve své podstatě

zahrnut již v pojmu „obecné náležitosti podání“ neboť dle § 42 odst. 4 občanského soudního řádu musí být rovněž patrné, kdo předmětné podání činí.

Druhou zvláštní náležitostí návrhu na povolení oddlužení je dle § 391 odst. 1 písm. b) IZ údaj o očekávaných příjmech dlužníka v následujících 5 letech. Je zřejmé, že se bude jednat o jakýsi kvalifikovaný odhad. Ze strany dlužníka by pak této části návrhu měla být věnována dostatečná pozornost, neboť aby mohl být návrh na povolení oddlužení schválen, je potřeba, aby předpokládané příjmy dlužníka v následujících pěti letech dosahovaly požadované hranice minimálního uspokojení, resp. 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů. Je potřeba, aby si dlužník uvědomil, že v případě, že soud dojde k závěru, že očekávané příjmy dlužníka v následujících pěti letech nebudou dosahovat oné minimální výše oddlužení, rozhodne o zamítnutí předmětného návrhu na povolení oddlužení a o způsobu řešení dlužníkovu úpadku konkursem. Toto pak pro dlužníka může mít zcela likvidační následky. Proto je potřeba, aby dlužník této části návrhu na povolení oddlužení věnoval dostatečnou pozornost. Jak už jsem uvedl, jedná se pouze o jakýsi kvalifikovaný odhad. Lze předpokládat, že dlužníci budou vycházet ze svých dosavadních příjmů, kdy v případě, že dochází k pravidelnému navyšování mzdy dlužníka, např. v návaznosti na odpracované roky, lze tento rys do onoho odhadu očekávaného příjmu dlužníka také zakomponovat. Dokážu si pak také představit tu situaci, že dlužník je v době podání návrhu na povolení oddlužení ve zkušební době, kdy bude argumentovat tím, že po skončení této zkušební doby mu bude jeho plat navýšen o určitou částku, neboť je toto u zaměstnavatele zcela běžná praxe. Bude však na zvážení soudu, zda-li takovouto argumentaci přijme či nikoliv, kdy však objektivně nevidím žádný závažný důvod, jež by tomuto bránil.

Vedle výše uvedené povinné náležitosti návrhu na povolení oddlužení, je pak přímo v předmětném formuláři, zveřejněném ministerstvem a umožňujícím dálkový přístup, také obdobná kolonka, do níž je dlužník povinen uvést podrobný popis okolností, z nichž lze usuzovat, na vyšší hodnoty plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé. Tato obsahová náležitost formuláře se pak do určité míry kryje s požadavkem na uvedení údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících pěti letech, kdy však co se týče obsahu, je tato obsáhlejší. Dlužník do této musí uvést nejen údaje o svých očekávaných příjmech, ale také údaje o svých očekávaných výdajích. Hned na úvod je třeba říci, že by dlužníci měli této části formuláře přikládat nemalý význam a to vzhledem ke skutečnosti, že insolvenční soud může návrh na povolení oddlužení zamítnout, mimo jiné, z důvodu, že je jím sledován nepoctivý záměr. Příslušný soudce pak bude bezpochyby při posuzování poctivosti, resp. nepoctivosti záměru na povolení oddlužení, vycházet právě z výše uvedených okolností. Dlužník tedy blíže

rozvede nejen údaje o svých příjmech, ale může také uvést své záměry, jež by mu měly pomoci při opatření si dalších finančních prostředků. Např. uvede, že k dnešnímu dni je v tom a v tom pracovním poměru, kdy však od následujícího měsíce má již dohodnuto, že u jiného zaměstnavatele bude po večerech vykonávat další práci na poloviční úvazek a tímto zajistí další finanční příjmy, aby mohl podmínkám oddlužení dostát. Jak jsem již uvedl, tato část se bude krýt s údaji o očekávaných příjmech. Nadto by však měl dlužník v rámci této části formuláře uvést také údaje o svých očekávaných nákladech. Jako příklad lze uvést těhotenství manželky dlužníka. Tato okolnost bude mít bezpochyby vztah k vyšší hodnoty plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé dlužníka, neboť v případě narození potomka se sníží částka, jež je dlužník povinen věřitelům vyplácet. Pokud by byl splátkový kalendář zcela na hraně, mohlo by se stát, že by následující příjmy dlužníka nepostačovaly k úhradě onoho minimálního plnění a návrh na povolení oddlužení by tak mohl být zamítnut., popř. schválené oddlužení by mohlo být ze strany soudu dle § 418 odst. 1 písm. b) IZ zrušeno. Pokud by tedy výše uvedenou okolnost, těhotenství manželky, do návrhu na povolení oddlužení dlužník neuvedl a insolvenční soud by na tuto skutečnost sám přišel, mohlo by takovýto návrh na povolení oddlužení považovat za návrh, jímž je sledován nepoctivý záměr. Nelze tedy než apelovat na to, aby dlužníci této části věnovali dostatečnou pozornost a údaje, uváděné v rámci této kolonky, byly skutečně pravdivé.

Další podstatnou náležitostí dle § 391 odst. 1 písm. c) IZ jsou údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky. Je samozřejmé, že tyto údaje bude dlužník muset doložit příslušnými doklady, kdy soudy v této souvislosti vyžadují kopie potvrzení o příjmech z pracovního poměru, popř. kopie daňových přiznání nebo výpisy z bankovních účtů.

Dlužník je rovněž povinen v návrhu na povolení oddlužení uvést také tu skutečnost, zda-li proti němu, jeho zákonnému zástupci, jeho statutárnímu orgánu nebo členovi jeho kolektivního statutárního orgánu, bylo v posledních pěti letech vedeno insolvenční řízení či obdobné řízení. Vzhledem ke skutečnosti, že insolvenční zákon je účinný dva roky, skrývá se pod pojmem „obdobné řízení“ rovněž řízení vedené dle zákona o konkursu a vyrovnání. Nadto je pak dlužník povinen uvést způsob ukončení takového řízení. Tento údaj je pro soud důležitý s odkazem na § 395 odst. 3 písm. a) IZ, kdy slouží pro posouzení toho, zda-li dlužník předmětným návrhem na oddlužení nesleduje nepoctivý záměr. Dále musí dlužník k návrhu na povolení oddlužení výslovně uvést údaje o všech nezaházených pravomocných odsouzeních pro trestné činy majetkové nebo hospodářské povahy a to opět nejen ve vztahu k sobě, ale také ve vztahu k zákonnému zástupci, statutárnímu orgánu nebo členovi jeho

kolektivního statutárního orgánu, kdy toto své tvrzení je povinen doložit výpisem z rejstříku trestů.

Jak již bylo zmíněno, návrh na povolení oddlužení lze podat pouze na formuláři, kdy podobu tohoto formuláře zveřejní ministerstvo způsobem umožňujícím dálkový přístup. Je pak zákonem výslovně stanoveno, že tato služba nesmí být zpoplatněna. V této souvislosti si dovoluji zmínku ve vztahu ke kolonce č. 21 a kolonce č. 22, kdy smysl těchto kolonek byl a je pro velkou část laické veřejnosti velikou neznámou. Nesprávné vyplnění takovéto kolonky pak v praxi vedlo, a pravděpodobně ještě povede, k zamítnutí nemála návrhů na povolení oddlužení. Kolonku č. 21 musí dlužník zaškrtnout v případě, že předmětný formulář má být podán zároveň jakožto insolvenční návrh. Jinými slovy, pokud proti dlužníkovi nebylo doposud zahájeno insolvenční řízení a tento se rozhodne svou situací úpadku, popř. hrozícího úpadku, řešit formou oddlužení, musí předmětnou kolonku zaškrtnout. Předmětný formulář tímto získá jakýsi schizofrenní rozměr, kdy bude zároveň insolvenčním návrhem a zároveň návrhem na povolení oddlužení. Tato skutečnost pak může způsobit v praxi nemalé aplikační potíže. Např. je otázkou zda-li ve vztahu k opravám a doplněním návrhu na povolení oddlužení se má aplikovat § 393 IZ nebo § 128 IZ. Ustanovení § 393 IZ je uvedeno jako „Oprava a doplnění návrhu na povolení oddlužení“ a ustanovení § 128 IZ upravuje vady insolvenčního návrhu. Jelikož je předmětný formulář jakýmsi hybridem obou těchto návrhů, není zcela jasné, které z těchto ustanovení se má aplikovat. Další komplikace, nyní již ne na straně soudu, ale na straně dlužníka, může vzniknout ve vztahu ke zpětvzetí předmětného návrhu na povolení oddlužení. Je potřeba, aby si dlužník uvědomil tuto dvoukolejnost a v případě, že bude brát zpět návrh na povolení oddlužení, musí vzít zpět také insolvenční návrh. V opačném případě pak soud sice vezme na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, ale stále zde bude existovat insolvenční návrh a nic nebude bránit tomu, aby soud o tomto rozhodl a dlužník se tak může dostat až do konkurzu, což jeho původním záměrem určitě nebylo. Kolonku č. 22 pak dlužník zaškrťává v tom případě, kdy proti němu již insolvenční řízení zahájeno bylo. V takovém případě ona dvojkolejnost předmětného formuláře nenastane a formulář tak bude „pouze“ návrhem na povolení oddlužení.

8. Doklady přikládání k návrhu na povolení oddlužení

Některé z dokladů, jež je dlužník povinen přiložit k návrhu na povolení oddlužení jsem uvedl již v předešlé kapitole, kdy v této kapitole se jimi budu zabývat detailněji.

Jako první povinnou přílohu návrhu na povolení oddlužení uvádí insolvenční zákon v ustanovení § 392 odst. 1 písm. a) seznam majetku a seznam závazků, popřípadě prohlášení o změnách, ke kterým v mezidobí došlo v porovnání se seznamy, které v insolvenčním řízení již dříve předložil. Do seznamu majetku je dlužník povinen uvést a přesně specifikovat, jak majetek, jež není předmětem zajišťovacích práv, tak majetek, jež předmětem zajišťovacích práv je. Předmětný majetek je potřeba přesně a nezaměnitelně specifikovat. Bude-li se jednat o movité věci, bude postačovat specifikace předmětné movité věci a doporučuji také uvedení výrobce. U nemovitostí je to pak označení příslušné parcely parcelním číslem, popř. číslo popisné domu, uvedení obce a katastrálního území, v němž se parcela, popř. dům nachází a nadto uvedení čísla listu vlastnictví, na němž jsou předmětné nemovitosti zapsány. Dále je dlužník také povinen uvést množství předmětného majetku a pořizovací cenu. Dle § 392 odst. 2 IZ je dlužník, vyjma výše uvedeného, povinen uvést také odhad obvyklé ceny majetku ke dni pořízení majetku. Je zřejmé, že se bude jednat o údaj pouze orientační a ve většině případů nepřesný až zavádějící. Toto lze demonstrovat na následujících příkladech. Např. dlužník uvede do seznamu postel cca 1 rok starou za pořizovací cenu 6.000,- Kč. Je pravděpodobné, že při odhadu obvyklé ceny dlužník tuto, s ohledem na stáří dané postele, neodhadne pod 3.000,- Kč. Vzhledem k dnešním cenám je však jakákoliv takováto postel, byť 1 rok stará, zcela neprodejná, kdy každý raději investuje o něco málo více do postele nové. Jako druhý příklad lze uvést zcela novou kuchyňskou linku, kdy tuto si dlužník nechal zhotovit na míru. Je zcela pravděpodobné, že vzhledem ke zcela specifickému tvaru kuchyně, je i tato kuchyňská linka zcela specifická a pro naprostou většinu případných kupců zcela nevhodná. Je tedy zřejmé, že by předmětná kuchyňská linka nemusela být prodejná ani za polovinu kupní ceny, byť by byla zcela zánovní. Je si však třeba uvědomit, také druhý aspekt předmětného seznamu majetku. Lze bez dalšího říci, že tento se stává relevantní v momentě rozhodování o způsobu řešení oddlužení. Bude-li dlužník disponovat dostatečným množstvím majetku, mohou nezajištění věřitelé odsouhlasit oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty, kdy pro účely tohoto rozhodnutí pro ně bude seznam majetku, resp. odhad obvyklé ceny majetku zcela klíčový. Nezajištění věřitelé by tedy měli dbát zvýšené pozornosti u tohoto údaje, kdy mohou nastat následující situace. Dlužník svůj majetek, ať už záměrně nebo nezáměrně, značně nadhodnotí a nezajištění věřitelé pak rozhodnou o způsobu oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty. V průběhu zpeněžení se však ukáže, že

majetkové prostředky získané tímto zpeněžením jsou mnohonásobně nižší, než nezajištění věřitelé čekali. Vzhledem ke skutečnosti, že obě formy oddlužení, rozuměj oddlužení zpeněžením majetkové podstaty a oddlužení plněním splátkového kalendáře, nelze vzájemně kombinovat, mohou se tak nezajištění věřitelé dostat do dosti svízelné situace. Na druhou stranu zde může být snaha dlužníka o to, aby tomuto bylo schváleno oddlužení formou plnění splátkového kalendáře a to i přesto, že má dostatečný majetek, a ze strany dlužníka tak dojde k záměrnému podhodnocení obvyklé ceny majetku.

Na tomto místě si dovoluji uvést dle mého názoru ne zcela systematickosti návrhu na povolení oddlužení ve spojení s povinnými přílohami. Do formuláře, resp. oddílu č. 12 je dlužník povinen specifikovat majetek, který není předmětem zajišťovacích práv a do oddílu č. 13 majetek, který je předmětem zajišťovacích práv. Do předmětných oddílů dlužník majetek specifikuje, uvede jeho množství, pořizovací cenu a u majetku, jež je předmětem zajišťovacích práv, uvede druh zajištění. Vedle výše uvedeného je však povinnou přílohou návrhu na povolení oddlužení také seznam majetku, kdy tento musí taktéž obsahovat specifikaci majetku, údaj o době pořízení majetku, pořizovací ceně a nadto také odhad obvyklé ceny majetku ke dni pořízení seznamu. Je tedy patrné, že dlužník svůj majetek specifikuje nejen v rámci samotného formuláře, ale taktéž v rámci seznamu majetku, jež je přílohou tohoto formuláře. Osobně si nejsem zcela jistý, zda-li se tyto dvě položky nesuplují, kdy v případě, že by i formulář obsahoval kolonku do níž by dlužník mohl doplnit odhadní cenu, mohl by tento bez dalšího plnit funkci seznamu majetku a nebylo by třeba seznam dokládat také jako přílohu.

Dle § 392 odst. 1 písm. b) IZ je další obligatorní přílohou návrhu na povolení oddlužení listina, resp. listiny dokládající údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky. Jak jsem již uvedl v předešlé kapitole, pro tyto účely postačují potvrzení o příjmech z pracovního poměru, popř. kopie daňových přiznání nebo výpisy z bankovních účtů.

V § 392 odst. 1 písm. c) IZ je pak upravena fakultativní příloha návrhu na povolení oddlužení a to písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jeho pohledávky. Základním pilířem oddlužení je ta skutečnost, že hodnota plnění, jež při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé, musí být minimálně ve výši 30 % jejich zjištěných pohledávek. A to jak v případě, že se oddlužení provádí formou zpeněžení majetkové podstaty, tak v případě, že se oddlužení provádí prostřednictvím plnění splátkového kalendáře. Zákon však dává dlužníkovi možnost, aby tento dosáhl úspěšného oddlužení i bez splnění výše uvedené podmínky, kdy však věřitel, jemuž by mělo být poskytnuto plnění v menším rozsahu než je

30 % jeho pohledávky, s tímto musí výslovně souhlasit. Z tohoto ustanovení je patrný záměr institutu oddlužení, resp. celého insolvenčního práva, a to aktivní role a přístup dlužníka k řešení svého úpadku, resp. hrozícího úpadku. Již dříve jsem se zmínil o tom, že prostřednictvím oddlužení by dlužníci měli řešit stav hrozícího úpadku a nikoliv až úpadku samotného. Bude-li dlužník aktivně svou situaci řešit již v době hrozícího úpadku, lze předpokládat, že postoj věřitelů bude k takovému dlužníkovi mnohem vstřícnější než k dlužníkovi, jež je pasivní a vyhýbá se jakémukoliv kontaktu s věřiteli. V návaznosti na výše uvedenou možnost oddlužení i při neuhrazení minimální 30-ti % výše pohledávky nezajištěného věřitele (samozřejmě se souhlasem tohoto věřitele), pak výše uvedené tvrzení platí dvojnásob. Dle mého názoru je však předmětné ustanovení jakousi utopií, kdy si nedokážu představit, že by kterýkoliv z věřitelů dobrovolně souhlasil s tím, že mu bude poskytnuto plnění v rozsahu nižším, než je 30 % jeho nezajištěné pohledávky. V praxi totiž věřitelé nemají tendence přistoupit ani na oněch, pro oddlužení klíčových, 30 %. Je to dáno tím, že drtivá většina dlužníků, podávajících návrh na povolení oddlužení, jsou v okamžiku podání tohoto návrhu již několik měsíců, ale také let, ve stavu úpadku a po celou tuto dobu se snažili jakkoliv vyhnout kontaktu se všemi svými věřiteli a to nepřebíráním si pošty počínaje a záměrnou změnou bydliště konče. Je pak zcela pochopitelné, že věřitelé nebudou mít nejmenší zájem na tom, aby dlužníkovi odpustili z jeho dluhu více než je nutné. Nadto pak finanční úřady, popř. správy sociálního zabezpečí, nejsou ze zákona oprávněny dluh na dani, popř. nedoplatek na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti odpustit a tyto úřady tak budou předmětné pohledávky vymáhat vždy v plné výši. Vedle toho pak ani nebankovní finanční instituce nebudou nikdy dobrovolně souhlasit s tím, aby jim bylo poskytnuto plnění nepřesahující 30 % jejich nezajištěné pohledávky, kdy hnací silou těchto institucí je vymoci z dlužníka co možná nejvíce. Doložení písemného souhlasu nezajištěného věřitele s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jeho pohledávky, se pohybuje spíše v oblasti zbožného přání dlužníka. Podaří-li se však dlužníkovi takovýto souhlas nezajištěného věřitele opatřit, musí být podpis tohoto věřitele, ze zcela pochopitelných důvodů, úředně ověřen. Nadto ještě musí být v předmětném souhlasu věřitele výslovně uvedeno, jaká bude nejnižší hodnota plnění, na kterém se s dlužníkem dohodl.

Dále nemohu vynechat zmínku o povinnosti vyhotovit znalecký posudek. Ustanovení § 392 odst. 2 IZ, ve vztahu k seznamu majetku, mimo jiné, uvádí, že: „ ... *Nejde-li o nemovitosti nebo o majetek, který slouží k zajištění, ocenění znalcem se nevyžaduje ...*“. Pokud tedy dlužník v seznamu majetku uvede nemovitost nebo majetek, který slouží

k zajištění, je povinen tento nechat ocenit znalcem. Jelikož je tento znalecký posudek povinnou přílohou návrhu na povolení oddlužení, je náklady na vypracování takového znaleckého posudku povinen hradit samotný dlužník. Jak jsem již uvedl několikrát, dlužníci podávající návrh na povolení oddlužení, jsou v naprosté většině případů osobami nacházejícími se v hlubokém a dlouhotrvajícím úpadku, kdy každá koruna je pro tyto osoby záchranou. Náklady na vypracování znaleckého posudku za účelem ocenění hodnoty nemovitosti se v dnešní době pohybují v rozmezí od 5.000, Kč do 15.000,- Kč. Takováto částka pak nejen může být na dlužníkovy finanční možnosti, ale může se stát, že díky tomuto nemusí nakonec dosáhnout na minimální kvótu oddlužení. Byl-li by přínos onoho znaleckého posudku pro proces oddlužení zcela zásadní, dalo by se toto chápat a na takovéto úpravě trvat. Ve skutečnosti je však přínos předmětného znaleckého posudku zcela minimální, resp. naprosto nulový, a z tohoto důvodu pak na povinnost vypracování tohoto znaleckého posudku narážím. Znalecký posudek pak v rámci oddlužení zmiňuje již pouze jediné ustanovení a to § 402 IZ dle něhož: „ ... Zajištění věřitelé nehlasují ani v rozsahu, ve kterém je podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky. ...“ Výše uvedené ustanovení však odkazuje na znalecký posudek zpracovaný v průběhu insolvenčního řízení, resp. po rozhodnutí o úpadku. Znalecký posudek dle § 392 odst. 2 IZ, tak tedy pro tyto případy nelze použít. V návaznosti na výše uvedené je tak zřejmé, že požadavek na vyhotovení znaleckého posudku dle § 392 odst. 2 IZ je zcela nesystematický.

Další náležitost návrhu je rovněž označení osob, které jsou na základě dohody s dlužníkem ochotny zavázat se jako spoludlužníci nebo jako ručitelé za dlužníkovy závazky. Ručení je upraveno v § 546 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „ObčZ“). Podstata ručení je v tom, že ručitel bere na sebe vůči věřiteli povinnost, že pohledávku uspokojí, jestliže ji neuspokojí dlužník sám. Z výše uvedeného je patrné, že v první řadě je vždy povinen plnit sám dlužník a až v případě, že dlužník svou povinnost nesplní, může se věřitel uspokojit na ručiteli. Vedle toho je postavení spoludlužníka upraveno v ustanovení § 533 ObčZ. Spoludlužník je osoba zavázaná společně a nerozdílně s dlužníkem splnit věřiteli tentýž závazek. Vzhledem ke skutečnosti, že tyto instituty nejsou obligatorní náležitostmi návrhu na povolení oddlužení, nelze očekávat jejich hojně využití. Ostatně nelze předpokládat, že by se našlo mnoho lidí, kteří by se hodlali zaručit za dluhy osoby, jež je tak říkajíc až po uši zadlužena. Na druhou stranu si myslím, že je to jenom dobře, neboť aplikace těchto institutů v praxi by s sebou nesla nemalá úskalí. Hned v první řadě je dosti nejasné, za jakou část dluhů bude vlastně ručitel ručit, resp. za jakou část dluhů dlužníka se spoludlužník

zaváže. V samotném formuláři je v této souvislosti uvedena jediná kolonka, označená jako rozsah ručení, resp. rozsah závazku. V rámci dalšího výkladu se budu zabývat institutem ručení, kdy to co bude uvedeno, platí bez dalšího taktéž pro institut spoludlužnictví. Na začátek si vezmu ten nejméně komplikovaný případ a to situaci, že se ručitel zaručí za všechny dluhy dlužníka. V případě, že tedy dlužník nebude plnit své závazky, budou se moci věřitelé domoci svého práva oproti ručiteli. Budu předpokládat, že bylo schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře. Podstata oddlužení formou splátkového kalendáře spočívá v tom, že dlužník je povinen po dobu pěti let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům přesně vypočtenou částku, kdy po oněch pěti letech musí být předmětné pohledávky nezajištěných věřitelů, uhrazeny minimálně co do rozsahu 30 %. Je tedy patrné, že za dobu těchto pěti let může být ze strany dlužníka uhrazeno jak oněch minimálních 30 %, tak například 50 %, popř. 70 %. Výše plnění tak závisí pouze na možnostech a schopnostech dlužníka. Otázkou tedy je, do jaké části ručí ručitel za dlužníkovy dluhy. Je to ručení co do celého rozsahu dluhů nebo pouze co do minimální části 30 %? S tímto pak souvisí také otázka, ve kterém okamžiku budou věřitelé oprávněni domáhat se plnění na ručiteli. Je třeba si uvědomit hlavní rys plnění splátkovým kalendářem, kdy výše měsíčních plnění ze strany dlužníka může být proměnlivá a to v návaznosti na příjmech dlužníka. Jednoduše řečeno, dlužníkovi vždy zůstane jakési životní minimum a veškeré finanční prostředky nad toto minimum musí rozdělit mezi věřitele. Budou se tak moci věřitelé domáhat plnění na ručiteli již v případě, že se dlužník dostane do prodlení, byť s jedinou měsíční splátkou? A v jaké výši se budou věřitelé svého plnění domáhat, když nebude zřejmé, jaká část dlužníkovy měsíční příjmu má být mezi věřitele rozdělena? Dle mého názoru by ručitel v žádném případě neměl ručit za dluhy dlužníka v plném rozsahu, neboť pokud dlužník v rámci oddlužení uhradí 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů, naplní tímto podmínku oddlužení a bude moci být osvobozen od placení zbylých částí pohledávek. Bylo by tedy nespravedlivé a taktéž nezákonné, kdyby měl ručitel ručit za pohledávky v rozsahu větším, než za tyto odpovídá sám dlužník. Popravdě řečeno si zcela dobře nedokážu představit situaci, kdy by se mohli věřitelé řádně domáhat plnění na ručiteli. Jde o to, že výši měsíčního plnění je povinen si spočítat sám dlužník. Pro tuto kalkulaci je zapotřebí znát, mimo jiné, přesnou výši příjmů, kdy věřitelé tímto údajem nedisponují a je tak nemožné, aby oni sami vypočetli částku, jež má být mezi ně rozdělena. Vzhledem k tomu je pak nemožné, aby se domáhali plnění na ručiteli neboť neznají přesnou částku, jež jim má být plněna. Pokud by tedy nebylo možné, aby se nezajištění věřitelé domohli plnění na ručiteli v rámci jednotlivých měsíčních plnění, tak ve kterém okamžiku by toto bylo možné? Pokud se během oddlužení plněním splátkového

kalendáře ukáže, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit, je možnost aby soud rozhodl o zrušení schváleného oddlužení a současně rozhodl o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem. Ručitel se pak ovšem zaručil za dlužníkovy dluhy pouze ve vztahu k oddlužení, kdy toto lze usuzovat ze samotného znění formuláře, v němž je uvedeno: „*Ručitel za splnění oddlužení*“. Dle mého názoru tak není možné, aby se věřitelé mohli domáhat uspokojení svých pohledávek vůči věřiteli také poté, co bude zahájen konkurs. Již ani nezmiňuji nejasnost výše ručení. V rámci celého výše uvedeného výkladu jsem předpokládal, že se ručitel zajistí za dlužníkovy dluhy v plném rozsahu. V případě, že by se ručitel zaručil pouze co do části dlužníkových dluhů, celá situace by byla o to komplikovanější. Já osobně jsem toho názoru, že ručení z titulu formuláře návrhu na povolení oddlužení nesplňuje zákonný požadavek jasnosti a je tak dle mého názoru v praxi minimálně nevymahatelný.

9. Záloha na náklady insolvenčního řízení ve vztahu k oddlužení

V průběhu účinnosti insolvenčního zákona, resp. v průběhu aplikace tohoto zákona v praxi vyvstalo velké množství otázek ohledně aplikace jednotlivých ustanovení, kdy jednou z nich byla právě aplikace ustanovení o záloze na náklady insolvenčního řízení právě ve vztahu k institutu oddlužení.

Zálohu na náklady insolvenčního řízení upravuje § 108 IZ, kdy dle tohoto ustanovení může insolvenční soud uložit ještě před rozhodnutím o insolvenčním návrhu insolvenčnímu navrhovateli, aby ve stanovené lhůtě zaplatil zálohu na náklady insolvenčního řízení, je-li to nutné ke krytí nákladů řízení a prostředky k tomu nelze zajistit jinak. Výši předmětné zálohy může insolvenční soud určit až do částky 50.000,- Kč. Vzhledem ke skutečnosti, že předmětná úprava zálohy na náklady insolvenčního řízení je upravena v rámci části první insolvenčního zákona, resp. v rámci obecné části, jež je aplikovatelná pro všechny způsoby řešení úpadku, je tato bez dalšího aplikovatelná taktéž ve vztahu k institutu oddlužení. A co je důležité, některé soudy tohoto institutu aktivně využívají.

Zastávám názor, že aplikace předmětného ustanovení lze rozumě ospravedlnit ve vztahu ke všem zbylým způsobům řešení úpadku dlužníka, vyjma oddlužení. Např. právě ve vztahu ke konkursu, kdy odměna insolvenčního správce, jakož i náklady na udržování majetkové podstaty jsou nemalé, lze uložení této zálohy chápat. Ba co víc, uložení takovéto zálohy se jeví v případech očividné nemajetnosti dlužníka, jako žádoucí. Ve vztahu k oddlužení však musím proti aplikaci institutu zálohy na náklady insolvenčního řízení ostře ohradit. Zásadní problém spočívá ve skladbě osob, jež návrh na povolení oddlužení podávají. Jak jsem již uvedl, institut oddlužení je nastaven pro osoby s měsíčním příjmem v rozmezí od 15.000,- Kč do 20.000,- Kč, kdy však tento je ve značné míře využíván osobami s příjmy blízcími se hranici životního minima. Taktéž snaha zákonodárce o motivaci dlužníka, aby tento formou oddlužení řešil svůj stav hrozícího úpadku a nikoliv až úpadku vychází zcela naprázdno, kdy dlužníci tohoto institutu využívají až jako poslední možnosti. V této fázi je pak proti nim vedeno zpravidla již několik exekucí, popř. výkonu rozhodnutí a tak předpokládat, že tito volně disponují s částkou ve výši 50.000,- Kč je velmi naivní. Z výše uvedených důvodů je zcela zřejmá neúčelovost využití institutu zálohy na náklady insolvenčního řízení právě ve vztahu k návrhu na povolení oddlužení. Nadto pak náklady řízení ve vztahu k oddlužení jsou např. oproti nákladům řízení konkursu zcela zanedbatelné. Toto lze demonstrovat na případu odměny insolvenčního správce. Odměna insolvenčního správce se řídí vyhláškou č. 313/2007 Sb. o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů. Dle § 1 odst. 2

předmětné vyhlášky se odměna insolvenčního správce při konkursu určuje z výtěžku zpeněžení připadajícího na zajištěné věřitele ve výši 2 % z částky určené k vydání zajištěnému věřiteli. V odst. 3 je pak dále upraveno, jak se odměna počítá ve vztahu ke zpeněžení majetku určenému k rozdělení mezi nezajištěné věřitele. Nadto je pak v odst. 5 výslovně stanoveno, že pokud je způsobem řešení dlužníkovy úpadku konkurs, činí odměna insolvenčního správce nejméně 45.000,- Kč. Vedle toho insolvenčnímu správci samozřejmě přísluší náhrada hotových výdajů. V případě, že se oddlužení realizuje formou splátkového kalendáře, což je v naprosté většině případů, přísluší insolvenčnímu správci odměna ve výši 750,- Kč za každý započatý měsíc oddlužení. Náhrada hotových výdajů při oddlužení formou splátkového kalendáře činí paušálně 150,- Kč za každý započatý měsíc. Je tedy patrné, že výše odměny insolvenčního správce při plnění oddlužení formou splátkového kalendáře činí 900,- Kč měsíčně. Dále je potřeba vzít v úvahu náklady na udržování majetkové podstaty. Při řešení dlužníkovy úpadku formou konkursu, je insolvenční správce osobou s dispozičními oprávněními, resp. tento je po dobu konkursu oprávněn, jakož i povinen činit jménem dlužníka všechny právní úkony. Mimo jiné, také spravovat majetkovou podstatu. Ve většině případů se jedná o správu nemovitostí, osobních vozidel a strojů, kdy náklady na správu těchto věcí nejsou nepatrné. Záloha na náklady insolvenčního řízení ve vztahu ke konkursu je tak zcela pochopitelná. Při oddlužení formou plnění splátkového kalendáře se však insolvenční správce nestává osobou s dispozičními oprávněními, resp. tento nenakládá a nespravuje majetek dlužníka a nemohou mu tak vzniknout žádné náklady ve vztahu ke správě dlužníkovy majetku. Insolvenční správce plní v rámci oddlužení formou plnění splátkového kalendáře spíše jakousi úlohu poradní.

V návaznosti na výše uvedené je tak zcela zřejmé, že při plnění oddlužení formou splátkového kalendáře nevzniknou žádné velké výdaje, jež by bylo potřeba zajistit zálohou na náklady insolvenčního řízení. Musím ovšem konstatovat, že ne všechny soudy sdílí tento názor. Ze školení týkajících se insolvenčního zákona, kdy na tomto vystupovali soudci příslušných soudů, vyplynulo, že převážně soudy ústeckého a karlovarského kraje užívají institut zálohy, jakožto prostředek zamítnutí návrhů na povolení oddlužení.

Otázkou aplikace ustanovení o záloze na náklady insolvenčního řízení ve vztahu k oddlužení se pak k dnešnímu dni zabýval taktéž Vrchní soud. Jednalo se o případ, kdy dlužnický návrh na povolení oddlužení byl zamítnut právě proto, že ze strany dlužníka nebyla uhrazena záloha ve výši 20.000,- Kč. Vrchní soud v Olomouci pak ve svém odůvodnění konstatoval, mimo jiné, následující: *„Odvolací soud souhlasí se soudem prvního stupně v jeho závěrech o povaze zálohy, možnosti její úhrady ve splátkách a účelovém určení zálohy na*

náklady insolvenčního řízení tak, jak jsou uvedeny v odůvodnění napadeného usnesení. Nesouhlasí s ním však v závěru, že je zcela na úvaze insolvenčního soudu, zda před rozhodnutím o insolvenčním návrhu uloží insolvenčnímu navrhovateli zaplatit zálohu na náklady insolvenčního řízení. Podle § 108 odst. 1 insolvenčního zákona je soud při úvaze o uložení zálohy vázán dvěma zákonnými hledisky, které je vždy třeba vyhodnotit a zdůvodnit. Prvním hlediskem je to, že záloha je nutná ke krytí nákladů řízení a druhým, zda prostředky k tomu nelze zajistit jinak. Tyto závěry jsou v přezkoumávaném usnesení shrnuty pouze tak, že soud považuje zaplacení zálohy na náklady insolvenčního řízení za nezbytné. Proč tomu tak je, však soud prvního stupně nevyložil.“¹⁶ V daném případě pak byla relevantní ta skutečnost, že dlužník navrhoval oddlužení formou splátkového kalendáře, kdy v případě řádného plnění navrženého splátkového kalendáře, by po uplynutí doby pěti let, obdrželi nezajištění věřitele více než je oněch minimálních 30 % své pohledávky. A navíc z návrhu na povolení oddlužení vyplynulo, že pokud by bylo návrhu dlužníka vyhověno, tak by byl ze svého příjmu schopen hradit nejen závazky vůči věřitelům, ale také náklady spojené s výkonem funkce insolvenčního správce. Závěrem pak Vrchní soud konstatoval, že „Jestliže podle obsahu návrhu na oddlužení může dlužník tyto náklady uhradit ze svých budoucích příjmů, není důvod klást mu jako další podmínku přístupu k oddlužení složení zálohy na odměnu a výdaje insolvenčního správce pro případ, že úpadek bude nakonec řešen zpeněžením majetkové podstaty nebo konkursem. Podle návrhu dlužnice lze v tomto řízení zajistit prostředky na krytí nákladů insolvenčního řízení z příjmů dlužnice, tedy tyto prostředky lze zajistit jinak. Proto složení zálohy na náklady tohoto insolvenčního řízení není nezbytné ke krytí nákladů řízení.“¹⁷

Ustanovení insolvenčního zákona o hrazení zálohy na náklady insolvenčního řízení však vyvolává ještě jednu otázku. A to ve vztahu k osvobození od předmětné zálohy. Dle § 108 odst. 1 věta druhá IZ nelze zálohu uložit insolvenčnímu navrhovateli, který je zaměstnancem dlužníka a jehož pohledávka spočívá pouze v pracovněprávních nárocích. Je tedy zřejmé, že aby mohl být insolvenční navrhovatel od platby zálohy na náklady insolvenčního řízení osvobozen, je potřeba, aby kumulativně splnil obě zákonné podmínky. Tedy, aby byl zaměstnancem dlužníka a jeho pohledávka musí spočívat pouze v pracovněprávním nároku. V této souvislosti však vzniká otázka, zda-li lze předmětné ustanovení aplikovat rovněž na insolvenčního navrhovatele, který sice disponuje

---

¹⁶ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp.zn KSBR 46 INS 1209/2008, 1 VSOL 57/2008 ze dne 10.06.2008.

¹⁷ viz. 16.

pohledávkou z titulu pracovněprávního nároku, kdy však ke dni podání insolvenčního návrhu, již není zaměstnancem dlužníka. Není ničím neobvyklým, že dlužníci v posledních fázích úpadku propouštějí zaměstnance a tudíž tato situace může bez dalšího nastat. Smysl předmětného ustanovení je zřejmý. Zákonodárce správně předjímá, že úpadek dlužníka se přímo dotýká rovněž jeho zaměstnanců, kdy těmto začíná být mzda vyplácena s citelným zpožděním a někdy ani to ne. Je tedy pochopitelné, že po pár měsících nebudou zaměstnanci disponovat takovou finanční částkou, aby mohli zálohu na náklady insolvenčního řízení uhradit. Z toho důvodu jsou zaměstnanci od této povinnosti osvobozeni, kdy v opačném případě, by bylo právo zaměstnanců podat insolvenční návrh na svého zaměstnavatele objektivně znemožněno. Insolvenční zákon však výslovně říká, že osvobození od placení zálohy na náklady insolvenčního řízení se vztahuje pouze na osoby, které jsou zaměstnancem. Bohužel však již insolvenční zákon neuvádí, zda-li se osvobození vztahuje rovněž na ty osoby, jež sice ke dni podání insolvenčního návrhu zaměstnanci nejsou, kdy však veškeré jejich pohledávky jsou pohledávkami z pracovněprávního nároku. Já osobně se v této souvislosti kloním k rozšiřujícímu výkladu, kdy předmětné ustanovení lze aplikovat rovněž ve vztahu k insolvenčním navrhovatelům, kteří sice ke dni podání insolvenčního návrhu již nejsou zaměstnanci dlužníka, ale jejich pohledávky jsou pohledávkami z pracovněprávních nároků. Užití restriktivního výkladu, resp. striktní aplikace předmětného ustanovení pouze vůči osobám, jež ke dni podání insolvenčního návrhu jsou zaměstnanci dlužníka, mi přijde dosti tvrdé. Nadto pak dle mého názoru takovýto výklad zcela obchází smysl a účel předmětného ustanovení. V této souvislosti bych jako nezbytný krok neviděl novelizaci předmětného ustanovení, kdy s tímto se bezesporu vypořádá rozhodovací praxe soudů.

10. Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení

O podaném insolvenčním návrhu, může soud rozhodnout několika způsoby. Těmi nejběžnějšími je samozřejmě rozhodnutí o povolení oddlužení a rozhodnutí o zamítnutí oddlužení. Vedle těchto způsobů rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení však existují ještě další možnosti. Jednou z nich je odmítnutí návrhu na povolení oddlužení. Insolvenční soud však může také pouze vzít na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, kdy tento úkon činí insolvenční soud rovněž formou rozhodnutí. V následujících kapitolách se budu podrobně zabývat jednotlivými způsoby rozhodnutí o podaném návrhu na povolení oddlužení.

10.1 Zamítnutí návrhu na povolení oddlužení

Pro dlužníka nejméně příjemné, ale zákonem nejjobsáhleji upravené, je zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Podmínky, kdy insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení, jsou výslovně upraveny v § 395 IZ. V rámci předmětného ustanovení jsou demonstrativně upraveny podmínky, za nichž insolvenční soud návrh na povolení oddlužení zamítne. V rámci ustanovení upravujícího rozhodnutí o povolení oddlužení je pak již pouze konstatováno, že pokud soud neshledá podmínky pro zamítnutí návrhu, odmítnutí návrhu, popř. pokud nedojde k jeho zpětvzetí, návrh na povolení oddlužení povolí. Je tedy zřejmé, že je třeba věnovat nemalou pozornost právě podmínkám vedoucím k zamítnutím návrhu na povolení oddlužení.

Ustanovení § 395 odst. 1 IZ stanovuje, mimo jiné, následující: *„Insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení, jestliže se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, ...“*. Je tedy patrné, že pokud insolvenční soud shledá podmínky pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, je tento povinen, nikoliv oprávněn, předmětný návrh zamítnout. Pokud tedy příslušný insolvenční soud shledá důvody pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, je povinen takovýto návrh zamítnout vždy. Ze znění předmětného ustanovení je však patrné, že při hodnocení skutečností vedoucích k případnému zamítnutí návrhu na povolení oddlužení bude hrát velikou úlohu subjektivní hledisko příslušného soudu. O tom svědčí již samotné slovní spojení *„jestliže se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat“*. V následujícím textu se dostanu k jednotlivým skutečnostem, na základě nichž soud návrh na povolení oddlužení zamítne, kdy si však nemyslím, že bych předbíhal téma, pokud na tomto místě konstatuji, že se v některých případech jedná o podmínky dosti vágní a tyto není možno jakkoliv objektivizovat. Bude tedy zcela záležet na

každém jednotlivém případě a bohužel také, možná bohudík, na právním názoru příslušného soudu.

První podmínkou vedoucí k zamítnutí návrhu na povolení oddlužení ze strany insolvenčního soudu je sledování nepoctivého záměru. Pokud tedy se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že návrhem na povolení oddlužení sleduje dlužník nepoctivý záměr, je insolvenční soud povinen takovýto návrh zamítnout. Vzniká tak logická otázka, co všechno lze podřadit pod onen „nepoctivý záměr“. Zákonodárce se pokusil na tuto otázku dát alespoň částečnou odpověď a to prostřednictvím třetího odstavce ustanovení § 395 IZ, kdy v tomto alespoň demonstrativně vymezuje ty skutečnosti, u nichž lze nepoctivý záměr sledovat. Na nepoctivý záměr sledovaný návrhem na povolení oddlužení tak lze v prvním případě usuzovat tehdy, pokud v posledních pěti letech probíhalo insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící úpadek dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu. Toto však neplatí bezvýjimečně, kdy zákon nadto uvádí, že tato domněnka nepoctivého záměru se uplatní pouze v návaznosti na výsledek takového řízení. Jiným řízením měl zákonodárce na mysli řízení podle zákona o konkursu a vyrovnání. Pouze skutečnost, že proti dlužníkovi bylo buď insolvenční řízení, popř. obdobné řízení, vedeno, by však mohla být dosti zavádějící, a proto je toto zpřesněno ustanovením, že v této souvislosti bude vždy důležitý výsledek takového řízení. Je zřejmé, že pokud bylo insolvenční řízení, popř. obdobné řízení zastaveno z toho důvodu, že dlužník příslušnou dlužnou částku uhradil nebo proto, že návrh na zahájení takového řízení byl zamítnut a to z důvodu, že tento byl podán osobou k tomu neoprávněnou, z důvodu, že tento neobsahoval požadované náležitosti, popř. z důvodu, že tento byl podán zcela neoprávněně, bylo by zamítnutí návrhu na povolení oddlužení dosti tvrdé. Pokud však bylo předmětné řízení ukončeno např. z toho důvodu, že majetek dlužníka nepostačoval k úhradě nákladů takového řízení, je aplikace ustanovení § 395 odst. 3 písm. a) IZ zcela na místě. Výše uvedené je však insolvenční soud povinen zkoumat nejen u samotného dlužníka, ale také u jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu.

Dle § 395 odst. 3 písm. b) IZ pak lze na nepoctivý záměr usuzovat také v případě, kdy podle výpisu z rejstříku trestů v posledních pěti letech před zahájením insolvenčního řízení proběhlo trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy. Pokud tedy v posledních pěti letech před zahájením insolvenčního řízení byl dlužník pravomocně odsouzen pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy, má se za to, že jeho návrh na povolení oddlužení sleduje nepoctivý

záměr. Výslovně je však třeba zdůraznit, že předmětné ustanovení se vztahuje „pouze“ k trestným činům majetkové a hospodářské povahy. Trestné činy proti majetku jsou upraveny v části druhé, hlavě deváté zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, kdy se jedná zejména o tyto trestné činy: krádež, zpronevěra, podvod, pojistný podvod, úvěrový podvod, lichva, poškozování věřitele, zvýhodňování věřitele atd. Hospodářské trestné činy jsou pak upraveny v části druhé, hlavě druhé trestního zákona. Jedná se zejména o tyto trestné činy: neoprávněné podnikání, poškozování spotřebitele, pletichy při veřejné soutěži a veřejné dražbě, padělání peněz, trestné činy daňové atd. Pro účely posouzení, zda-li je tato podmínka splněna, je dlužník povinen, jakožto přílohu k návrhu na povolení oddlužení, přiložit také výpis z rejstříku trestů. Jenom na okraj uvádím, že tato dlužníková povinnost není stanovena přímo zákonem, ale vyhláškou č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona. Sic druhý předpoklad nepoctivého záměru nezpůsobuje na první pohled žádné interpretační ani aplikační potíže, výklad tohoto ustanovení skončil již také na stole Vrchního soudu. Jednalo se o případ, kdy dlužnice podala návrh na povolení oddlužení a v rámci tohoto návrhu, mimo jiné, uvedla, že byla před dvěma lety pravomocně odsouzena za spáchání trestného činu zpronevěry, kdy trest jí byl podmíněně odložen na zkušební dobu. Příslušný insolvenční soud pak zcela správně konstatoval, že trestný čin zpronevěry je bez dalšího trestným činem majetkové povahy a v takovém případě lze usuzovat, že návrh na povolení oddlužení sleduje nepoctivý záměr. V návaznosti na toto pak insolvenční soud rozhodl o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení a v souladu s § 396 IZ nadto rozhodl o řešení dlužníkovu úpadku konkursem. Proti výše uvedenému rozhodnutí podala dlužnice odvolání, kdy v tomto namítala, že soud prvního stupně nesprávně zjistil skutkový stav a učinil nesprávné právní závěry, když dovedl, že nejsou splněny podmínky pro oddlužení z důvodu, že dlužnice byla pravomocně odsouzena pro trestný čin majetkové povahy. Podle dlužnice nebylo dostatečným zjištěním a nenastala žádná fikce ze samotné skutečnosti, že navrhovatel byl v posledních pěti letech odsouzen pro majetkový trestný čin. Dle názoru dlužnice uvedená právní norma nestanovuje, že za každé odsouzení majetkového charakteru je dlužník automaticky vyloučen z možnosti povolení oddlužení. Dlužnice dále s poukazem na trestní rozsudek uváděla, že v souvislosti s jejím odsouzením jí nebyla uložena povinnost k náhradě škody, pohledávka z této pravomocně ukončené věci nebyla v souboru označených pohledávek a současně, že rozsudek neměl žádný vliv na ztrátu platební schopnosti dlužnice vůči věřitelům. Vrchní soud pak k tomuto konstatoval následující: „Podle ust. § 395 odst. 1 písm. a) IZ je jedním z důvodů pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení důvodný

předpoklad, že návrhem dlužník sleduje nepoctivý záměr. V ust. § 395 odst. 3 vymezil zákonodárce dvě situace, kdy lze na existenci dlužníkovy nepoctivého záměru usuzovat. Okolnosti uvedené v tomto ustanovení jsou demonstrativním výpočtem případů, o nepoctivém záměru může svědčit i celá řada jiných skutečností. Tímto příkladným výčtem dal zákonodárce rozhodovací praxi vodítko pro výklad ust. § 395 odst. 1 písm. a) IZ. Zároveň pak z ust. § 395 odst. 3 vyplývá, že nastala-li některá ze zde uvedených skutečností, lze nepoctivý záměr dlužníka při podání návrhu na oddlužení předpokládat. Z dikce ustanovení § 395 odst. 3 písm. b) IZ lze podle odvolacího soudu dovodit, že **pro závěr o existenci nepoctivého záměru dlužníka postačí zjištění, že v rozhodné době došlo k pravomocnému odsouzení dlužníka pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy, aniž by soud musel zkoumat další okolnosti případu.** A to na rozdíl od situace předpokládané v ust. § 395 odst. 3 písm. a) IZ, kdy lze na existenci nepoctivého záměru dlužníka usuzovat až v závislosti na výsledku předchozího insolvenčního řízení. Nepostačí tedy zjištění, že takové řízení probíhalo. V případě odsouzení dlužníka pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy není rozhodná konkrétní právní kvalifikace (zda se jedná o trestný čin podvodu, krádeže, zpronevěry atp.), výše způsobené škody, druh a výše uloženého trestu ani skutečnost, zda případné pohledávky poškozeného za dlužníkem (vzniklé v důsledku trestného jednání dlužníka) mají být dotčeny oddlužením. Vyplývá to z toho, že zákon výslovně hovoří o zjištění z výpisu z rejstříku trestů. Je tedy zřejmé, že pro závěr o nepoctivém záměru dlužníka není nutno zkoumat okolnosti konkrétního případu (které nejsou zjistitelné z výpisu z rejstříku trestů, ale mohly by vyplývat např. z obsahu rozhodnutí v trestní věci), postačí pouhé zjištění o dlužníkově pravomocném odsouzení. Soud prvního stupně proto nepochybil, pokud při posuzování toho, zda dlužnice při podání návrhu na povolení oddlužení sledovala poctivý záměr, vycházel pouze ze zjištění učiněného z výpisu z rejstříku trestů, aniž by se blíže zabýval okolnostmi trestného jednání dlužnice a dalším obsahem odsuzujícího rozhodnutí.¹⁸ Je patrné, že výše uvedené odůvodnění v této části zcela koresponduje s dosavadní interpretací předmětného ustanovení a pro předmětný případ je bez dalšího použitelné. Vrchní soud však tímto pouhým konstatováním své odůvodnění neskončil a v následujícím odstavci rozvinul následující tezi: „Přes výše uvedené je odvolací soud toho názoru, že **ani pravomocné odsouzení v rozhodné době před podáním návrhu na povolení oddlužení pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy dlužníka zcela nezbavuje možnosti úspěšně se domáhat povolení oddlužení. Musí však tvrdit a prokazovat takové specifické okolnosti, z**

¹⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp.zn. KSBR 40 INS 3720/2008, 2 VSOL 181/2008 ze dne 18.12.2008.

*nichž by bylo možno usuzovat na to, že i přes existenci odsouzení se u něho o nepoctivý záměr nejedná. Obecně lze říci, že takové okolnosti by mohly spočívat např. v tom, že dlužník bezzbytku uhradil škodu způsobenou trestným činem, zcela výjimečnými okolnostmi případu, jež mohou vyplývat zejména z povahy trestného jednání dlužníka, míry jeho účasti na spáchání činu, následku jeho jednání, výši a druhu uloženého trestu atd., či v chování dlužníka po vynesení odsuzujícího rozsudku.*¹⁹ Vrchní soud tak vyjádřil názor, že nejen ve vztahu k insolvenčním a obdobným řízením, resp. ve vztahu k podmínce dle § 395 odst. 3 písm. a) IZ, ale také ve vztahu ke spáchaným trestným činům, resp. podmínce dle § 395 odst. 3 písm. b) IZ je soud povinen zkoumat výsledek, popř. také průběh daného řízení. Z čistě humanistického hlediska nelze než se závěrem Vrchního soudu v Olomouci souhlasit. Je zcela pochopitelné, že skutečnost, že byl člověk v minulých pěti letech odsouzen pro trestný čin, nemůže automaticky znamenat to, že jeho návrh na povolení oddlužení sleduje nepoctivý záměr. V této souvislosti by bylo nezbytné zabývat se celým trestním spisem a zkoumat dlužníkovu pohnutku, okolnosti případu, následek atd. Na druhou stranu se však dle mého názoru, jedná o čistě teoretické úvahy, kdy tyto jsou v praxi nerealizovatelné, a to z následujícího důvodu. Již k dnešnímu dni jsou soudy zahlceny návrhy na povolení oddlužení a nelze předpokládat, že by tento trend v nejbližších měsících či letech citelně polevil. Pokud by se tedy měly insolvenční soudy v rámci insolvenčního řízení zabývat rovněž obsahem jednotlivých trestních spisů a v těchto hledat okolnosti, které jsou relevantní ve vztahu k otázce, zda-li návrh na povolení oddlužení sleduje nebo nesleduje poctivý záměr, došlo by k velmi citelným průtahům takovýchto insolvenčních řízení. Vzhledem ke skutečnosti, že jedním z hlavních cílů insolvenčního zákona je zrychlit celé insolvenční řízení, nemyslím si, že by byl toto krok správným směrem. Osobně se tak zcela ztotožňuji s dosavadním výkladem předmětného ustanovení, dle něhož z titulu zápis v rejstříku trestů lze usuzovat na nepoctivý záměr dlužníka. Ještě jednou zdůrazňuji, že předmětné ustanovení je relevantní právě ve vztahu k trestným činům majetkovým a hospodářským, kdy pravomocné odsouzení za jiný trestný čin, tyto následky nevyvolá.

V této souvislosti vzniká zajímavá situace ve vztahu k alternativním trestům. Jako příklad uvedu trest obecně prospěšných prací dle § 45 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon (dále jen „trestní zákon“). Pokud příslušný soud dojde k závěru, že vzhledem k povaze spáchaného trestného činu a možnosti nápravy pachatele, není účelné, aby vedle tohoto trestu uložila taktéž trest jiný, může uložit trest obecně prospěšných prací jakožto trest

---

¹⁹ viz. 18.

samostatný. Dle § 45a odst. 5 trestního zákona se pak na pachatele, kterému byl uložen trest obecně prospěšných prací, hledí, jako by nebyl odsouzen, jakmile byl trest vykonán nebo bylo od výkonu trestu nebo jeho zbytku pravomocně upuštěno. Jinými slovy, pokud je pravomocně odsouzenému pachateli uložen samostatně trest obecně prospěšných prací a ten předmětný trest vykoná, bude se na něj hledět jako by nebyl odsouzen, což znamená, že se toto pravomocné odsouzení neobjeví ve výpise z rejstříku trestů. Na tomto místě tedy vzniká otázka, zda-li byl zákonodárce tak prozíravý, ducha přítomný a skutečně bylo jeho záměrem vztáhnout předmětné ustanovení pouze na ty trestné činy, které se ve výpise z rejstříku trestů objeví, nebo důsledky předmětného ustanovení ne zcela detailně promyslel. Patrný je rozdíl např. ve srovnání s peněžitým trestem dle § 53 trestního zákona. Dle § 53 odst. 3 trestního zákona může příslušný soud uložit rovněž peněžitý trest jako trest samostatný, jestliže vzhledem k povaze spáchaného trestného činu a možnosti nápravy pachatele, není účelné, aby vedle tohoto trestu uložila také trest jiný. Rozdíl oproti výše uvedenému trestu obecně prospěšných prací je právě v zahlazení odsouzení. U trestu obecně prospěšných prací je zcela irelevantní zda-li byl pachatel odsouzen pro úmyslný nebo nedbalostní trestný čin, kdy v případě výkonu předmětného trestu se na pachatele bez dalšího hledí jako by nebyl odsouzen. U peněžitého trestu je tomu ovšem jinak. V případě nedbalostního trestného činu, za který byl pachateli uložen peněžitý trest, se dle § 54 odst. 4 trestního zákona hledí jako by nebyl odsouzen, jakmile trest vykoná. V případě, že však byl pachateli uložen peněžitý trest za úmyslný trestný čin, nehledí se na toho jako by nebyl odsouzen již v momentě, kdy trest vykoná. Takovýto pachatel musí nejprve ve smyslu § 69 trestního zákona vést po určitou dobu řádný život, aby mohlo dojít k zahlazení odsouzení. Dle § 69 odst. 1 písm. c) trestního zákona je to ve vztahu k peněžitému trestu za úmyslný trestný čin doba tří let. Dle ustanovení odst. 3 předmětného ustanovení sice může odsouzený žádat o zahlazení odsouzení i před uplynutím předmětné doby, kdy však na toto nemá právní nárok. Na výše uvedeném příkladě jsem tak demonstroval nerovné postavení dlužníka, jemuž byl za jeho úmyslný trestný čin uložen trest obecně prospěšných prací, a dlužníka, jemuž byl za úmyslný trestný čin uložen trest peněžitý. Pokud tedy oba dlužníci svůj trest vykonají, bude se na prvního hledět jako by odsouzen nikdy nebyl, resp. bude mít „čistý“ rejstřík trestů, zatímco druhému poběží lhůta tří let, v níž musí vést řádný život, a až po uplynutí této lhůty bude moci žádat o zahlazení svého odsouzení, resp. o „vyčištění“ svého rejstříku trestů.

Pravomocné odsouzení ovšem není jediným možným způsobem ukončení trestního řízení. V této souvislosti mám na mysli postup dle § 307 trestního zákona, resp. institut

podmíněného zastavení trestního stíhání. Podmínkou aplikace tohoto institutu, je mimo jiné ta skutečnost, že se obviněný k trestnému činu dozná. Pokud soud, resp. v přípravném řízení státní zástupce, rozhodne o podmíněném zastavení trestního stíhání, uloží obviněnému zkušební dobu v rozmezí od šesti měsíců do dvou let, kdy v této době musí vést obviněný řádný život. Pokud obviněný předmětnou podmínku splní, vydá následně soud rozhodnutí o tom, že se obviněný osvědčil a nastanou tak účinky zastavení trestního stíhání. Okolnost, že je trestní stíhání proti obviněnému podmíněně zastaveno se pak nijak neprojeví ve výpise z rejstříku trestů, což je pro dlužníka ve vztahu k insolvenčnímu právu výhodné.

Výše uvedený výklad tak směřuje ke zcela zásadní otázce, zda-li pro účely insolvenčního zákona je důležitý stav uvedený v rejstříku trestů nebo stav skutečný. Ustanovení § 395 odst. 3 písm. c) IZ říká výslovně, že na nepoctivý záměr sledovaný návrhem na povolení oddlužení lze usuzovat zejména tehdy pokud: „ **podle výpisu z rejstříku trestů v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení proběhlo trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy.**“ Při užití gramatického výkladu lze zcela jednoznačně dojít k závěru, že základním zdrojem, z něhož musí insolvenční soud vycházet, je výpis z rejstříku trestů. Pokud tedy bude tento „čistý“, nelze předmětné ustanovení aplikovat a to ani pokud soud zjistí, že dlužník byl v této době pravomocně odsouzen. Osobně se tak s takovýmto závěrem nemohu ztotožnit, kdy takovýto výklad vede k nerovnému postavení jednotlivých odsouzených dlužníků. Ono nerovné postavení je nadto zcela neopodstatněné. Není možné, aby byl ve smyslu insolvenčního zákona jeden dlužník diskriminován oproti druhému pouze na základě toho, že mu byl uložen jiný druh trestu. Na druhou stranu skutečnost je taková, že insolvenční soudy nejsou z to zjistit, zda-li byl či nebyl dlužník pravomocně odsouzen v jakékoliv trestní věci a tudíž jediným vodítkem v této souvislosti je pro insolvenční soudy výpis z rejstříku trestů dlužníka. Jako řešení této situace bych viděl tu možnost, kdyby měly insolvenční soudy pravomoc opatřit si pro účely insolvenčního řízení tzv. „opis“ z rejstříku trestů, kdy z tohoto lze veškeré střety dlužníka se zákonem vyčíst. Ono nerovné postavení „trestaných“ dlužníků ve vztahu k insolvenčnímu zákonu by tak bylo zcela eliminováno. V žádném případě by se nejednalo o jakkoliv administrativně či finančně nákladnou proceduru a postavení dlužníků by tak bylo zcela zrovnoprávněno.

Dalším z důvodů, pro něž může insolvenční soud zamítnout návrh na povolení oddlužení, je nesplnění podmínky minimální kvóty pro oddlužení. Dle ustanovení § 395 odst. 1 písm. b) IZ může insolvenční soud návrh na povolení oddlužení zamítnout, jestliže se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že hodnota plnění, které by při

oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek, ledaže by tito věřitelé s nižším plněním souhlasili. Na tomto místě je potřeba zdůraznit tu skutečnost, že zákon onu 30 % kvótu uvádí pouze ve vztahu k nezajištěným věřitelům. Je třeba si uvědomit, že zajištění věřitelé mají i v případě oddlužení právo, aby jejich pohledávka byla uspokojena přednostně z výtěžku získaného zpeněžením předmětu zajištění. Předpokladem oddlužení tedy je, že pohledávky nezajištěných věřitelů budou uspokojeny minimálně z 30 %. Toto zdůrazňuji z tohoto důvodu, že u některých dlužníků, převážně laiků, došlo k nepochopení tohoto ustanovení a tito pak končili v konkursu. Šlo o případy, kdy dlužníci podali návrh na povolení oddlužení a v rámci tohoto uvedli, že mají dluhy okolo třech milionů korun českých, příjmy mají zcela minimální, ale disponují bytem v tržní hodnotě okolo jednoho a půl milionu korun českých. Na předmětném bytě pak samozřejmě vážlo zástavní právo ve prospěch nějaké bankovní instituce. Dlužníci pak pro povolení oddlužení argumentovali tím, že v případě, kdy dojde ke zpeněžení předmětného bytu, budou moci být všichni věřitelé uspokojeni v rozsahu více jak 30-ti %. Takovéto návrhy pak byly ze strany příslušných soudů zamítnuty a úpadek oněch dlužníků byl řešen formou konkursu a to z následujícího důvodu. Předmětní dlužníci si neuvědomovali existenci ustanovení § 398 odst. 3 poslední věta IZ, dle něhož se zajištění věřitelé vždy uspokojí z výtěžku zpeněžení zajištění. V daných případech, by tak více méně celou sumu získanou prodejem předmětného bytu získala ona bankovní instituce, jakožto zajištěný věřitel, a pro uspokojování zbylých věřitelů by tak nebyly žádné další prostředky. Jelikož pak příjmy těchto dlužníků byly zcela minimální, nebylo možno očekávat, že by z těchto mohly být pohledávky uhrazeny do předmětných 30-ti %, a proto byly takovéto návrhy na povolení oddlužení zamítnuty a zároveň došlo k rozhodnutí o řešení dlužníkovy úpadku formou konkursu.

Pro úplnost musím zdůraznit, že ono minimální 30-ti % uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů je relevantní, jak ve vztahu ke způsobu oddlužení formou plnění splátkového kalendáře, tak ve vztahu k oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Tato skutečnost byla rovněž řešena na úrovni Vrchního soudu, kdy bylo konstatováno následující: *„Z uvedeného je zřejmé, že skutková zjištění, z nichž soud prvního stupně při posouzení návrhu na povolení oddlužení vycházel, byla správná a úplná, a zcela správná byla i jeho úvaha, že pro povolení oddlužení postačí, pokud je podmínka přípustnosti oddlužení stanovená § 395 odst. 1 písm. b) IZ (předpoklad dosažení minimálního třicetiprocentního*

uspokojení nezajištěných věřitelů, kteří nesouhlasili s nižším plněním) splněna alespoň v případě jednoho z možných způsobů, jímž lze oddlužení dle § 398 IZ provést ... ²⁰

Je zřejmé, že v této fázi insolvenčního řízení se ze strany insolvenčního soudu bude jednat o jakýsi kvalifikovaný odhad, kdy příslušný soud bude vycházet zejména ze seznamu majetku, jež mu bude dlužníkem, popř. insolvenčním správcem, předložen. Je třeba mít na zřeteli rovněž tu skutečnost, že během pěti let, v případě oddlužení formou splátkového kalendáře, dojde s největší pravděpodobností k růstu platového ohodnocení dlužníka, resp. bude docházet ke změnám v jeho finančních příjmech a samozřejmě také výdajích. Pokud tedy po propočtu dojde insolvenční soud k tomu závěru, že ze všech mu předložených podkladů vyplývá, že hodnota plnění které při oddlužení formou splátkového kalendáře obdrží nezajištění věřitelé, bude činit 29 %, neviděl bych toto jako zcela klíčový důvod pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení a to s odkazem na předpokládanou změnu v příjmech, jakož i ve výdajích, dlužníka.

S určitým nadhledem lze říci, že institut oddlužení má být jakousi pomocí dlužníkovi v jeho tíživé finanční situaci, resp. nabídnutím pomocné ruky, kdy pro úspěšný postup se ovšem předpokládá poctivost a aktivní přístup samotného dlužníka. V návaznosti na toto pak ustanovení § 395 odst. 2 písm. a) IZ výslovně uvádí, že insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení i tehdy, jestliže jej znovu podala osoba, o jejímž návrhu na povolení oddlužení bylo již dříve rozhodnuto. Jak ve své publikaci uvádí J. Kotoučová, jedná se o zásadu „jednou a dost“.²¹ Vzhledem ke skutečnosti, že předmětné ustanovení dále nerozvádí onu podmínku rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení, lze bez dalšího říci, že je zcela irelevantní, jak bylo o návrhu na povolení dlužníka rozhodnuto, kdy další návrh na povolení oddlužení již bude automaticky insolvenčním soudem zamítnut. Insolvenční zákon tedy ve vztahu k ustanovení § 395 odst. 2 písm. a) IZ nerozlišuje, zda-li byl návrh na povolení oddlužení schválen, zamítnut či odmítnut, kdy jakýkoliv následující návrh na povolení oddlužení téhož dlužníka bude automaticky zamítnut. Jako jedinou výjimku bych viděl tu situaci, kdy by insolvenční soud vzal rozhodnutím na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, kdy lze říci, že takovéto rozhodnutí není rozhodnutím ve věci samé. Vystává ovšem otázka, zda-li může insolvenční soud aplikovat předmětné ustanovení i na ty případy, kdy bylo před podáním návrhu na povolení oddlužení rozhodnuto konkursním soudem dle

---

²⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp.zn. 1 VSPH 169/2008 ze dne 07.10.2007.

²¹ *Kotoučová, J. a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 880.*

zákonu o konkursu a vyrovnání. Já osobně zastávám ten názor, že nikoliv, neboť předmětné ustanovení výslovně uvádí, že insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení, mimo jiné tehdy, pokud jej znovu podala osoba, o jejímž návrhu na povolení oddlužení bylo již dříve rozhodnuto. Návrh na povolení oddlužením je formou návrhu, jež zákon o konkursu a vyrovnání neznal, a tudíž takovýto návrh nemohl být za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání ani podán. Z tohoto důvodu zastávám názor, že není překážkou ve smyslu ustanovení § 395 odst. 2 písm. a) IZ pokud bylo v minulosti jakkoliv konkursním soudem rozhodnuto o návrhu dlužníka a to buď na prohlášení konkursu nebo na povolení vyrovnání.

Insolvenční soud je rovněž oprávněn zamítnout návrh na povolení oddlužení v případě, kdy dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení, kdy tato podmínka je upravena v ustanovení § 395 odst. 2 písm. b) IZ. Je zřejmé, že se, stejně jako u pojmu „nepoctivý záměr“, jedná o vágní ustanovení, kdy bude záležet pouze na skutečnostech konkrétního případu a výkladu příslušného insolvenčního soudu. Toto ustanovení opět zdůrazňuje a odkazuje na základní pilíře celého institutu oddlužení. Oddlužení má být jakousi pomocnou rukou dlužníkovi v jeho situaci, kdy tato předpokládá dlužníkovy poctivé úmysly a hlavně jeho aktivní přístup. Na lehkomyšlný nebo nedbalý přístup však lze, dle předmětného ustanovení, usuzovat pouze z dosavadních výsledků řízení. Jinými slovy, postoj a přístup dlužníka, před zahájením insolvenčního řízení, je ve vztahu k ustanovení § 395 odst. 2 písm. b) IZ zcela irelevantní. Je tedy na místě otázka, zda-li je toto dobře či nikoliv, kdy lze nalézt argumenty jak pro, tak proti. Již několikrát jsem uvedl, že oddlužením by měli dlužníci řešit svůj hrozící úpadek a nikoliv samotný úpadek, kdy se však jedná o utopii a v praxi dlužníci k institutu oddlužení přistupují až jako k poslednímu řešení. Nechci tímto házet všechny dlužníky do jednoho pytle, kdy však převážná část dlužníků je ve vztahu ke svým dluhům zcela pasivní. Pasivita dlužníků počíná nepřebíráním pošty a kočí neustálou změnou adresy trvalého bydliště. Je tedy otázkou, zda-li i takovéto jednání by nemělo být ve vztahu k povolení oddlužení relevantní. Jakožto realista si ovšem dobře uvědomuji, že v takovém případě by byl povolen pouze zlomek návrhů na povolení oddlužení a institut oddlužení by se tak zcela minul svému původnímu záměru. Nadto by ono pátrání po chování dlužníků před podáním návrhu na povolení oddlužení insolvenční soudy bezesporu zbytečně časově zatěžovalo.

10.2 Odmítnutí návrhu na povolení oddlužení

Dalším ze způsobů rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení je odmítnutí předmětného návrhu. Tomuto rozhodnutí běžně předchází postup dle § 393 IZ. Návrh na povolení oddlužení tedy insolvenční soudy odmítají v případech, kdy takovéto návrhy neobsahují všechny náležitosti, popř. jsou nesrozumitelné a navrhovatel tento nedostatek, ani v dodatečně uložené lhůtě neodstraní.

Dle ustanovení § 393 odst. 1 IZ, vyzve insolvenční soud, v případech, kdy návrh na povolení oddlužení neobsahuje všechny náležitosti nebo je nesrozumitelný nebo neurčitý, usnesením osobu, jež návrh na povolení oddlužení podala, aby tato návrh opravila nebo doplnila ve lhůtě, která nesmí být delší sedmi dnů. Následující odstavec, resp. odst. 2 ustanovení § 393 IZ, pak toto dále rozvádí, kdy říká, že insolvenční soud přistoupí k výše uvedenému postupu také v případě, kdy k návrhu na povolení oddlužení nejsou připojeny zákonem požadované přílohy nebo neobsahují-li tyto přílohy zákonem stanovené náležitosti. V rámci předmětného usnesení pak insolvenční soud rovněž osobu, jež podala insolvenční návrh, poučí jak má opravu nebo doplnění provést. Předmětné usnesení se považuje za doručené dnem zveřejnění v insolvenčním rejstříku, kdy však lhůta začíná navrhovateli běžet ode dne, kdy mu bylo toto usnesení doručeno v písemném vyhotovení. Toto vyplývá z ustanovení § 74 odst. 2 IZ, jež výslovně stanovuje následující: „*Je-li s doručením písemnosti, pro kterou zákon stanoví zvláštní způsob doručení, spojen začátek běhu lhůty k podání opravného prostředku nebo k jinému procesnímu úkonu, začíná lhůta běžet ode dne, kdy byla písemnost doručena adresátu zvláštním způsobem. O tom musí být adresát poučen.*“ Mimoto pak ustanovení § 393 IZ nezakotvuje možnost odvolání proti tomuto rozhodnutí. S odkazem na ustanovení § 91 IZ pak podání odvolání proti usnesení o doplnění návrhu na povolení oddlužení není možné.

Otázkou pak je, zda-li může insolvenční soud vydat výzvy na doplnění insolvenčního návrhu dle ustanovení § 393 IZ rovněž opakovaně. Jde typicky o případy, kdy návrh na povolení oddlužení postrádá více méně všechny podstatné náležitosti a soud tedy navrhovatele vyzve k doplnění svého návrhu. Navrhovatel své podání dle svých možností ve lhůtě doplní, kdy však i přes toto doplnění stále navrhovatel nedoložil všechny zákonem požadované listiny. Je tedy otázkou, zda-li insolvenční soud může navrhovatele opět vyzvat nebo již musí přikročit k odmítnutí návrhu. Zákon na tuto otázku jednoznačnou odpověď nedává. Ovšem v případech, kdy navrhovatel svůj původně zcela nedostatečný návrh doplní a tento již vykazuje pouze jeden či dva nedostatky, soudy k opakované výzvě na doplnění návrhu přistupují. Osobně si myslím, že je toto správná cesta, kdy si je třeba uvědomit, že

dlužníci podávající návrh na povolení oddlužení nejsou nijak majetnými jedinci a předmětný formulář si ve většině případů vyplňují a podávají sami. Je nesporné, že předmětný formulář návrhu na povolení oddlužení je pro laickou veřejnost dosti komplikovaný, ba až nepřehledný a zmatečný. V případech, kdy navrhovatel svůj návrh na povolení oddlužení doplní a tento návrh již vykazuje pouze nepatrné vady, měly by soudy k usnesení o doplnění návrhu bez dalšího opětovně přistoupit. I vzhledem k tomu, že lhůta na doplnění může být stanovena v maximální délce sedmi dnů, nezapříčiní tato opětovná výzva citelné prodlevy v délce insolvenčního řízení. V případě, že však navrhovatel svůj návrh nedoplní nebo návrh i přes doplnění stále vykazuje celou řadu vad, je odmítnutí návrhu na povolení oddlužení zcela na místě.

Postup odmítnutí návrhu na povolení oddlužení je pak upraven v ustanovení § 393 odst. 3 IZ dle něhož: *„Návrh na povolení oddlužení insolvenční soud odmítne, není-li přes jeho výzvu řádně doplněn a v řízení o něm nelze pro tento nedostatek pokračovat nebo nejsou-li k němu přes jeho výzvu připojeny zákonem požadované přílohy anebo neobsahují-li tyto přílohy přes jeho výzvu stanovené náležitosti.“* Ve vztahu k doplnění, resp. nedoplnění návrhu je zde jedna kumulativní podmínka. A to ta, že v případě nedoplnění návrhu nelze pro tento nedostatek v započatém insolvenčním řízení pokračovat. Lze tedy říci, že pokud by se jednalo o drobný, resp. banální nedostatek, a tento by navrhovatelem nebyl ani přes výzvu soudu odstraněn, neznamena toto, že soud automaticky rozhodne o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení, ale na prvním místě je soud povinen zkoumat, zda-li pro onu vadu návrhu na povolení oddlužení skutečně nelze v insolvenčním řízení pokračovat. V praxi však tato situace není ničím běžným. Pokud soudy navrhovatele vyzvou k odstranění vad návrhu, tak se v naprosté většině případů jedná o vady závažné, bez jejichž upřesnění nelze v řízení pokračovat. Opět zdůrazňuji, že návrhy na povolení oddlužení vyhotovují a podávají ve většině případů dlužníci sami, kdy podle toho pak tyto návrhy taky vypadají. Lze tedy říci, že v případě kdy navrhovatel neodstraní vady, k jejichž odstranění byl insolvenčním soudem vyzván, vede toto k odmítnutí návrhu, neboť se jedná o nedostatek, pro který nelze v řízení pokračovat. V případech, kdy k návrhu na povolení oddlužení nejsou ani přes výzvu připojeny zákonem požadované přílohy nebo požadované přílohy neobsahují ani přes výzvu stanovené náležitosti, nemusí soud zkoumat, zda-li pro tento nedostatek lze či nelze v řízení pokračovat, kdy nemožnost postupu v řízení se v těchto případech předpokládá. Ve všech výše uvedených případech, tak soud návrh na povolení oddlužení odmítne, kdy rozhodnutí o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení se dle ustanovení § 393 odst. 4 IZ doručuje zvlášť dlužníkovi, předběžnému správci nebo insolvenčnímu správci, věřitelskému výboru a osobě,

kteřá návrh na povolení oddlužení podala. Předmětné ustanovení pak ve vztahu k rozhodnutí o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení výslovně upravuje možnost podání odvolání proti takovému rozhodnutí, kdy však toto může podat pouze osoba, která návrh na povolení oddlužení podala. Dle J. Kotoučové pak pro vyřízení odvolání proti rozhodnutí o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení platí možnost autoremedury a insolvenční soud tak může o odvolání rozhodnout sám v případě, že odvolání v plném rozsahu vyhoví.²²

Návrh na povolení oddlužení může insolvenční soud rovněž odmítnout v případech uvedených v ustanovení § 390 odst. 3 IZ, resp. pokud je návrh na povolení oddlužení podaný opožděně nebo někým, kdo k tomu nebyl oprávněn.

10.3 Vzetí na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení

Další z možností rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení je vzetí insolvenčním soudem na vědomí, že navrhovatel vzal návrh na povolení oddlužení zpět. Toto vzetí na vědomí učiní insolvenční soud prostřednictvím rozhodnutí, resp. formou usnesení. Podmínky tohoto postupu jsou blíže upraveny v ustanovení § 394 IZ.

Dle ustanovení § 394 odst. 1 IZ může vzít dlužník svůj návrh na povolení oddlužení zpět až do této doby, dokud insolvenční soud nerozhodne o schválení oddlužení. Je tedy výslovně stanoveno, že právní úkon zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení může být platně učiněn pouze ze strany dlužníka. Je tak zcela zřejmý dispoziční charakter návrhu na povolení oddlužení, kdy tento může platně podat a rovněž vzít zpět pouze sám dlužník. Dlužník může svůj návrh na povolení oddlužení vzít zpět až do doby, kdy soud rozhodne o schválení oddlužení. Poté, co dojde ke schválení oddlužení, již není žádoucí, aby mohl být celý proces, jež tomuto rozhodnutí předcházela, revokován dispozičním úkonem dlužníka. Je třeba mít na paměti, že rozhodnutí o schválení oddlužení nelze ztotožňovat s rozhodnutím o povolení oddlužení, kdy v tomto laická veřejnost velmi často chybí. V první fázi soud rozhoduje o povolení oddlužení, kdy následuje hlasování nezajištěných věřitelů o způsobu oddlužení a až poté co je způsob oddlužení věřiteli, popř. soudem, schválen, rozhodne insolvenční soud o schválení oddlužení dle ustanovení § 404 IZ. Až do této doby, tedy i poté, co insolvenční soud rozhodne o povolení oddlužení, může dlužník svůj návrh na povolení oddlužení vzít zpět.

Jak jsem již uvedl, insolvenční soud vezme právní úkon zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení na vědomí prostřednictvím rozhodnutí, resp. formou usnesení. Předmětné

---

²² *Kotoučová, J. a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 871.*

usnesení se vždy zveřejňuje v insolvenčním rejstříku, kdy nadto se toto ve smyslu § 75 IZ doručuje zvláště dlužníkovi, osobě, která návrh podala, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Insolvenční zákon ve znění platném do dne 08.06.2009 pak v ustanovení § 394 odst. 2 věta za středníkem výslovně uváděl, že odvolání proti tomuto usnesení není přípustné. Ústavní soud však svým nálezem²³, kdy tento se stal účinný ke dni 09.06.2009, předmětné ustanovení, resp. část věty za středníkem, které zní: „odvolání proti němu není přípustné“, zrušil. Na první pohled onen zákaz podání opravného prostředku proti rozhodnutí, jímž insolvenční soud bere na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, nezpůsoboval žádné obtíže. V případě, kdy dlužník vzal návrh na povolení oddlužení zpět, bylo by proti smyslu hospodárnosti a rychlosti řízení, aby se proti rozhodnutí, jímž soud vezme předmětné zpětvzetí na vědomí, mohl odvolat. Komplikace ovšem nastaly při aplikaci ustanovení § 399 odst. 2 IZ. Předmětné ustanovení zakotvuje fikci zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení v případech, kdy se dlužník bez řádné omluvy nedostaví na první schůzi věřitelů nebo v případě, kdy soud neshledá dlužníkovu omluvu důvodnou. V takovémto případě nedojde ke zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení dispozičním úkonem samotného dlužníka, ale na základě právní fikce. Předmětná situace nastala v rámci insolvenčního řízení vedeného Krajským soudem v Ostravě, sp.zn. KSOS 8 INS 3110/2008. Krajský soud v Ostravě nejprve zjistil úpadek dlužníka a povolil řešení úpadku oddlužením a současně nařídil přezkumné jednání a po jeho skončení svolal schůzi věřitelů. Na schůzi, na kterou byl dlužník řádně předvolán, se ten bez omluvy nedostavil. Krajský soud v Ostravě proto u tohoto jednání v souladu s ustanovením § 399 odst. 2 věta za středníkem IZ aplikoval zákonnou fikci zpětvzetí návrhu dlužníka na povolení oddlužení a rozhodl o prohlášení konkurzu na jeho majetek s tím, že konkurs bude řešen jako nepatrný (§ 314 a násl. cit. zák.). Dva dny po vydání předmětného rozhodnutí bylo Krajskému soudu v Ostravě doručeno sdělení, kterým se dlužník omluvil ze schůze věřitelů z důvodu pracovní neschopnosti a svou pracovní neschopnost doložil příslušným potvrzením. Proti usnesení, kterým Krajský soud v Ostravě vzal na vědomí zpětvzetí návrhu dlužníka na povolení oddlužení a rozhodl o prohlášení konkurzu na jeho majetek s tím, že konkurs bude řešen jako nepatrný, podal dlužník včasné odvolání, ve kterém namítal, že se jednání nezúčastnil z důvodu naléhavého zhoršení zdravotního stavu a tvrzenou skutečnost doložil. V odvolacím řízení žádal dlužník Vrchní soud v Olomouci o zrušení napadaného usnesení Krajského soudu v Ostravě. Vrchní soud v Olomouci pak ve svém návrhu, mimo jiné, uvedl, že dlužník by nebyl v lepším postavení ani

---

²³ Nález Ústavního soud ze dne 21.04.2009 zveřejněný ve Sbírce zákonů pod č. 163/2009 Sb.

v případě, že by se včas omluvil a soud neshledal omluvou důvodnou. Fikce zpětvzetí návrhu by tak nastala nikoliv jako důsledek nečinnosti dlužníka, ale na základě hodnotící úvahy soudu prvního stupně, a proti takovému rozhodnutí soudu, kterým soud vyhodnotil nastalou procesní situaci jinak než dlužník, nemá dlužník řádný opravný prostředek. A to i přesto, že má pro dlužníka nikoliv pouze procesní, ale hmotněprávní existenční důsledky. Dále bylo ze strany Vrchního soudu v Ostravě konstatováno, že dlužníku sice svědčí právo podat odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu, kterým bylo rozhodnuto o řešení dlužníkovy úpadku konkursem. Ovšem vzhledem k tomu, že proti výroku, kterým soud bere na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, není odvolání přípustné, musí soud odvolání dlužníka v části, v níž by směřovalo proti tomuto výroku odmítnout, aniž by se zabýval hodnocením omluvitelnosti důvodu, které dlužníku zabránily v účasti na schůzi věřitelů. V důsledku odmítnutí odvolání zůstane nedotčen výrok, kterým vzal soud prvního stupně na vědomí zpětvzetí návrhu na oddlužení, a odvolací soud nemá jinou možnost, než potvrdit rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ve výroku o řešení dlužníkovy úpadku konkurzem, protože rozhodnutí soudu prvního stupně je zcela v souladu s ustanovením § 396 odst. 1 IZ. Dlužníku je tak procesními předpisy odejmuto právo řešit svůj úpadek oddlužením, které mu bylo předcházejícím rozhodnutím soudu povoleno. Výsledek odvolacího řízení je tak předem určen vztahem mezi § 394 odst. 2, § 396 odst. 1 a § 399 odst. 2 IZ tak, že prohlášení konkursu na majetek dlužníka musí být potvrzeno. Odvolací řízení se tak stává prázdným formálním obřadem. Při projednávání odvolání dospěl Vrchní soud v Olomouci k závěru, že ustanovení § 394 odst. 2 IZ v části, ve které nepřipouští odvolání proti usnesení, kterým insolvenční soud bere na vědomí zpětvzetí návrhu dlužníka na oddlužení, je v rozporu s čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") neboť brání dlužníku, aby se domáhal ochrany svých práv u soudu. Dochází tak k tomu, že procesní úprava předurčuje výsledek odvolacího řízení ve věci samé, což odporuje principům právního státu ve smyslu čl. 1 odst. 1 Ústavy. Z výše uvedených důvodu pak podal Vrchní soud v Olomouci k Ústavnímu soudu návrh na zrušení ustanovení § 394 odst. 2 .

Ústavní soud pak v rámci svého hodnocení celé záležitosti konstatoval, že má-li každý dle čl. 36 odst. 1 Listiny právo domáhat se ochrany svých práv u soudu či jiného orgánu, přičemž podmínky a pravidla realizace tohoto práva stanoví zákon, pak takový zákon, vydaný na základě ústavního zmocnění, nemůže nárok každého domáhat se ochrany svých práv u soudu či jiného orgánu v té které situaci zcela negovat, a tím tedy ústavně zaručené základní právo, byť i toliko v určitých případech, popřít. Ustanovením čl. 36 odst. 1 Listiny je každému ústavně garantována možnost domáhat se ochrany svého práva u soudu či jiného orgánu ve

skutečností, tím méně se fikce nemůže vztahovat na základní právo procesní strany disponovat řízením a předmětem řízení.²⁴

V rámci odůvodnění svého rozhodnutí tak insolvenční soud výslovně uvedl, že napadané ustanovení § 394 odst. 2 část věty za středníkem IZ zamezuje realizaci dlužníkovy práva řešit svůj úpadek oddlužením, ačkoli mu bylo předcházejícím rozhodnutím povoleno. V důsledku zavedení zákonné fikce, která se uplatňuje nejen při nečinnosti dlužníka, ale i hodnotovým úsudkem soudu, aniž by bylo umožněno, aby se dlužník proti rozhodnutí obecného soudu bránil řádným opravným prostředkem, je omezeno jeho právo na spravedlivý proces a neumožňuje ani napravit chybu, která se může (např. dlužník se omluví, ale omluva je omylem vložena do jiného spisu apod.) v činnosti soudu vyskytnout. Fikce zpětvzetí návrhu na oddlužení navíc není pouhým procesním úkonem, kterým účastník disponuje řízením, ale má zásadní hmotněprávní důsledky pro dlužníka i věřitele (následné prohlášení konkurzu atd.). Z výše uvedených důvodů tedy Ústavní soud dospěl k závěru, že napadené ustanovení § 394 v odstavci 2 část věty za středníkem zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) je v rozporu s čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny, a proto je zrušil.

Nyní se tak vracím k samotnému zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení. Zákonná úprava zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení pak obsahuje ustanovení ve vztahu k možnosti opětovného podání návrhu na povolení oddlužení i poté, co bude takovýto návrh vzat zpět, kdy toto výslovně zakazuje. Tento výslovný zákaz je upraven v § 394 odst. 3 IZ. Tuto skutečnost však lze dovozovat rovněž z ustanovení § 395 odst. 2 písm. a) IZ dle něhož insolvenční soud zamítne návrh na povolení oddlužení i tehdy, pokud tento znovu podala osoba, o jejímž návrhu na povolení oddlužení bylo již dříve rozhodnuto.

Insolvenční zákon předpokládá tu situaci, že by dlužník mohl učinit právní úkon vzetí návrhu na povolení oddlužení až poté, kdy bude rozhodnuto o schválení oddlužení a následný postup výslovně upravuje. Dle ustanovení § 394 odst. 4 IZ je insolvenční soud o opožděném zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení povinen vždy rozhodnout. Je totiž nejen v zájmu dlužníka, ale všech účastníků insolvenčního řízení, aby byla tato skutečnost vyjasněna, neboť poté co soud schválí oddlužení, je dlužník povinen plnit své závazky dle schváleného způsobu oddlužení. Mohlo by se tedy stát, že by byl dlužník v domnění, že svůj návrh na povolení oddlužení vzal účinně zpět a nevěděl by, že je toto zpětvzetí neúčinné a je tak povinen plnit. Z toho důvodu se rozhodnutí o neúčinnosti návrhu na povolení oddlužení

---

²⁴ Nález Ústavního soud ze dne 21.04.2009 zveřejněný ve Sbírce zákonů pod č. 163/2009 Sb.

doručuje dlužníkovi, resp. osobě, která návrh podala. Nadto se pak předmětné rozhodnutí doručuje rovněž insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru.

10.4 Postup soudu po zamítnutí nebo odmítnutí návrhu na povolení oddlužení nebo po vzetí na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení

Rozhodnutím o zamítnutí nebo odmítnutí návrhu na povolení oddlužení, stejně jako rozhodnutím o vzetí na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, ovšem samotné insolvenční řízení nekončí. Dle ustanovení § 396 IZ je insolvenční soud povinen, vedle kteréhokoliv z výše uvedených rozhodnutí, rozhodnout zároveň o řešení dlužníkovra úpadku konkursem. Toto je skutečnost, jež si málo který dlužník uvědomuje a přitom se pro dlužníka může jednat o zcela likvidační záležitost. Výše uvedený postup však z povahy věci lze aplikovat pouze za situace, že je dlužník skutečně v úpadku. Je tedy potřeba, aby rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovra úpadku konkursem předcházelo rozhodnutí o zjištění úpadku dlužníka. V praxi pak soudy tato rozhodnutí spojují v jedno, kdy v rámci jediného rozhodnutí rozhodnou např. o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, o zjištění dlužníkovra úpadku a o řešení dlužníkovra úpadku formou konkursu.

V této souvislosti je však potřeba zdůraznit skutečnost, jež souvisí s již několikrát zmíněnou „schizofrenií“ formuláře návrhu na povolení oddlužení. Ustanovení § 396 odst. 1 IZ mohou soudy užít pouze za toho předpokladu, že samotný insolvenční návrh splňuje náležitosti dle § 103 a násl. IZ. Pouze za této situace může insolvenční soud rozhodnout o řešení dlužníkovra úpadku konkursem, neboť sice dojde k rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, ale insolvenční návrh je stále platný. V praxi se však povětšinou stává to, že dlužníkuv návrh je tak nedostatečný, že tento neobsahuje ani náležitosti návrhu na povolení oddlužení ani náležitosti insolvenčního návrhu. V takovém případě soud rozhodne o odmítnutí insolvenčního návrhu dle ustanovení § 128 IZ. Je tedy zřejmé, že dojde-li k odmítnutí insolvenčního návrhu, nemůže být ani rozhodnuto o úpadku dlužníka a už vůbec ne o způsobu řešení dlužníkovra úpadku. Výše uvedenou skutečnost si dlužníci neuvědomují zvláště ve vztahu ke zpětvzetí návrhu, kdy toto pak způsobuje nemalé potíže. Jelikož se jak insolvenční návrh, tak návrh na povolení oddlužení podává na jediném formuláři, vyvolává toto v dlužnících mylnou představu jediného návrhu a v případě, že mají zájem o zpětvzetí celého tohoto návrhu, velmi hojně chybují. V naprosté většině případů dlužníci vezmou zpět návrh na povolení oddlužení, kdy si již však neuvědomí, že vedle tohoto podali rovněž insolvenční návrh, jež zpátky nevezali. V takovém případě soudu nezbude než vzít na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení a rozhodnout o řešení dlužníkovra úpadku jedinou

možnou cestou a to konkursem. Pokud tedy dlužník chce zastavit celé insolvenční řízení, je potřeba, aby vzal dle ustanovení § 394 IZ návrh na povolení oddlužení, ale aby současně vzal zpět také insolvenční návrh dle ustanovení § 129 IZ. V praxi však ve většině případů dochází k situacím, kdy návrhy dlužníků podané na předemětných formulářích vykazují podstatné vady nejen ve vztahu k návrhu na povolení oddlužení, ale rovněž ve vztahu k insolvenčnímu návrhu, a tak soudy dlužníky poučují nejen dle ustanovení § 393 IZ, ale rovněž dle ustanovení § 128 IZ. V případě, že dlužníci své návrhy nedoplní, rozhodne příslušný soud o odmítnutí insolvenčního návrhu, kdy v takovém případě nemůže být povoleno ani samotné oddlužení.

Bylo by žádoucí, aby si dlužníci byli výše uvedené skutečnosti dobře vědomi ještě před tím, než podají samotný návrh na povolení oddlužení, neboť konkurs by pro tyto dlužníky mohl být zcela likvidační. Z dosavadních návrhů na povolení oddlužení je patrné, že se dlužníci těmito snaží řešit svou krajně zoufalou finanční a životní situaci. Jejich hnací silou je to, aby i přesto, že po dobu dalších pěti let budou odkázáni na více méně životní minimum, si zachovali alespoň určitou životní úroveň. V případě, že je však jejich návrh na povolení oddlužení např. zamítnut a je současně rozhodnuto o řešení jejich úpadků formou konkursu, dostanou se do situace, jíž se návrhem na povolení oddlužení snažili vyhnout. Je třeba mít na paměti, že konkurs je způsobem řešení úpadku spočívající v tom, že na základě rozhodnutí o povolení konkursu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají. Dojde tedy k tomu, že insolvenční správce rozprodá veškerý dlužníkův majetek, kdy tomuto se dlužník svým návrhem na povolení oddlužení snažil předejít. Následně pak poměrně uspokojí přihlášené pohledávky, kdy však neuspokojené části pohledávek konkursem nezaniknou a poté, co bude konkurs skončen, mohou věřitelé zbylé části svých pohledávek dále vymáhat. Jak jsem již zmínil několikrát, toto může být pro dlužníka zcela likvidační.

10.5 Rozhodnutí o povolení oddlužení

Posledním ze způsobů rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení je rozhodnutí o povolení oddlužení. Podmínky rozhodnutí o povolení oddlužení zákon vymezuje negativně, resp. v ustanovení § 397 odst. 1 IZ stanovuje, že nedojde-li ke zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení ani k jeho odmítnutí nebo zamítnutí, insolvenční soud návrh na povolení oddlužení povolí. Lze tedy obecně říci, že za předpokladu, že návrh na povolení oddlužení nebude sledovat nepoctivý záměr a zároveň hodnota navrhovaného plnění nezajištěným věřitelům nebude nižší než 30 % jejich pohledávky, tak insolvenční soud oddlužení povolí.

Výše uvedené rozhodnutí je však zcela v režii insolvenčního soudu, kdy věřitelé, a to ani nezajištění, nemají možnost toto rozhodnutí jakkoliv ovlivnit. Bude tedy záležet pouze na insolvenčním soudu, zda-li oddlužení povolí či nikoliv. Nadto pak proti rozhodnutí insolvenčního soudu o povolení oddlužení není přípustné podání opravného prostředku, resp. odvolání, kdy tato skutečnost onu výlučnou pravomoc insolvenčního soudu ještě potvrzuje. Insolvenční zákon tuto skutečnost výslovně zdůrazňuje a to i přesto, že dle § 91 IZ by postačovalo, kdyby insolvenční zákon možnost odvolání výslovně nepřipouštěl.

Rozhodnutí o povolení oddlužení se stává účinným zveřejněním v insolvenčním rejstříku, kdy pak dle ustanovení § 397 odst. 1 IZ se toto rozhodnutí doručuje zvlášť dlužníkovi, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. V této souvislosti si dovolím odkaz na ustanovení § 74 odst. 1 IZ, dle něhož je zveřejnění písemnosti v insolvenčním rejstříku dokladem o doručení i při zvláštním způsobu doručení této písemnosti. Jak jsem tedy uvedl, účinky rozhodnutí o povolení oddlužení nastávají okamžikem zveřejnění v insolvenčním rejstříku.

11. Charakteristika oddlužení plněním splátkového kalendáře

Skutečnost, že insolvenční soud povolil oddlužení však ještě neznamená, že k této formě řešení úpadku musí nakonec skutečně dojít. Rozhodnutím o povolení oddlužení končí jakási první fáze procesu rozhodování o návrhu na povolení oddlužení a začíná fáze druhá, resp. fáze rozhodování o způsobu oddlužení. Dle ustanovení § 398 odst. 1 IZ lze oddlužení provést dvěma způsoby, a to buď zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře. Rozhodnutí o tom, jakým způsobem bude oddlužení provedeno, oproti rozhodnutí o povolení oddlužení, pak mají v rukou nezajištění věřitelé, popř. za určitých okolností insolvenční soud. Naprostá většina návrhů na povolení oddlužení obsahuje návrhy na způsob oddlužení formou splátkového kalendáře, kdy návrhy na způsob oddlužení zpeněžením majetkové podstaty jsou zcela výjimečné. Ve své dosavadní praxi jsem se setkal s jediným návrhem na povolení oddlužení, kdy dlužník navrhoval způsob oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, kdy se nakonec ukázalo, že tento dlužník podal z nepochopení principu oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty. Ve svém návrhu na povolení oddlužení dlužník uvedl, že má dluhy ve výši cca tři miliony korun, kdy však disponuje s bytem s tržní hodnotou okolo jeden a půl milionu korun českých. Dlužník navrhoval, že v případě, kdy by došlo ke zpeněžení tohoto bytu mohly by být uspokojeny veškeré pohledávky jeho věřitelů ve výši větší, než je oněch požadovaných 30 %. K předmětnému bytu bylo ovšem zřízeno zástavní právo banky. Dlužníkovi zcela unikala ta skutečnost, že předmětná banka byla zajištěným věřitelem a to znamená, že takovýto věřitel se uspokojuje z prodeje předmětu zajištění a nebylo tak možné peníze obdržené z prodeje předmětného bytu rozdělit mezi všechny věřitele, jak dlužník navrhoval. Dle očekávání pak insolvenční soud návrh na povolení oddlužení zamítl a vzhledem ke skutečnosti, že dlužníkův úpadek byl bez dalšího zjištěn a tento nebylo možno řešit ani plněním splátkového kalendáře, rozhodl insolvenční soud o řešení dlužníkova úpadku konkursem. Kdyby si byl dlužník této skutečnosti vědom, jistě by insolvenční návrh nepodával a svou finanční situaci by řešil jako doposud.

Ještě než přejdu k bližší charakteristice oddlužení plněním splátkového kalendáře, považuji za podstatné zdůraznit, že oba způsoby oddlužení nelze vzájemně kombinovat. Nelze tedy současně rozhodnout o zpeněžení majetkové podstaty dlužníka a rozdělení takto získané částky mezi věřitele a uhrazení zbytku dluhů formou plnění splátkového kalendáře. Je na pováženu, zda-li by takovéto řešení nebylo přínosem do celého institutu oddlužení. Na druhou stranu, jak jsem již několikrát uvedl, převážná část dlužníků, podávajících návrh na povolení oddlužení nedisponuje žádným hodnotným majetkem. Pokud jím disponuje, tak se

v naprosté většině případů jedná o nemovitosti, jež jsou ovšem předmětem zástavního práva. Vzhledem k výše uvedenému, tak do dnešního dne nelze sledovat nějaké hlasitější volání, ať už laické, tak odborné veřejnosti po tom, aby byla umožněna kombinace obou forem oddlužení.

Oddlužení plněním splátkového kalendáře v dosavadní praxi úpadkového práva zcela převažuje. Jak již sám název napovídá, jedná se o dílčí plnění závazků formou měsíčních splátek. Tento způsob oddlužení byl mediálně velmi zpopularizován, kdy média tento podávala jako jakýsi „bič na věřitele“. Bohužel však informace, jež média podávala, byly často velmi nepřesné a pravděpodobně, i proto mají dlužníci o této formě oddlužení ještě do dnešního dne dosti zkreslené představy.

Insolvenční zákon v ustanovení § 398 odst. 3 říká, že: *„Při oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny předností pohledávky.“* Podstata institutu oddlužení plněním splátkového kalendáře tedy spočívá v tom, že dlužník musí po dobu pěti let odvádět nezajištěným věřitelům stanovenou finanční částku, kdy po uplynutí oněch pěti let musí být pohledávky dlužníků uspokojeny minimálně ze 30-ti %. Oddlužení pak skončí, buď uplynutím oné pětileté lhůty, nebo pokud dlužník v rámci oddlužení uspokojí pohledávky nezajištěných věřitelů v plné výši. Tato skutečnost je dlužníkům v mnoha případech nejasná a má na tom velký podíl již zmíněná nepřesná mediální prezentace tohoto institutu. Média tento institut podávala tak, že dlužníkům bude stačit uspokojit 30 % pohledávek a tím bude oddlužení naplněno. Pod vlivem těchto informací má převážná část dlužníků za to, že postačuje, aby v rámci oddlužení plněním splátkového kalendáře uhradili 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů a tímto oddlužení skončí. Toto však samozřejmě není pravda, kdy jak jsem již uvedl oddlužení skončí buď uplynutím doby pěti let nebo uhrazením pohledávek věřitelů v plné výši. Jinými slovy, je irelevantní zda-li za dobu pěti let dlužník uhradí pohledávky věřitelů z 30 nebo 60 %. Jinými slovy, skutečnost, že dlužník uhradí pohledávky věřitelů z 30 % za dobu dvou let nezapřičiňuje ukončení oddlužení. Tato skutečnost je pak pro mnoho dlužníků velmi překvapující.

Na tomto místě bych se chtěl zamyslet nad konstrukcí oddlužení plněním splátkového kalendáře, resp. nad motivačními účinky takovéto konstrukce. Jak jsem tedy uvedl v předešlém odstavci, existují pouze dvě možnosti ukončení oddlužení plněním splátkového kalendáře a to uplynutím doby pěti let nebo uhrazením pohledávek věřitelů v plné výši. Lze tedy říci, že je zcela irelevantní ta skutečnost jakou část svých dluhů dlužník uhradí, bude- li

tato přesahovat oněch 30 %. Z mého pohledu má tato konstrukce zcela nulový motivační charakter, kdy lze bez dalšího očekávat, že dlužník bude dělat vše pouze proto, aby za pět let byly pohledávky uhrazeny „pouze“ z oněch třiceti procent, kdy toto by mu mělo zajistit osvobození od placení zbylé části pohledávek. Je pak zcela pochopitelné, že dlužníci nebudou mít žádnou motivaci hradit pohledávky dlužníků ve větší míře, kdy ve své podstatě, toto pro ně nemá žádný přínos. Je tedy otázkou, zda-li jsou takto nastavená pravidla opravdu efektivní. Nelze očekávat, že by dlužníci byli zavázáni věřitelům, popř. insolvenčnímu soudu, za to, že mu tito umožnili oddlužení a snažili by se tak uhradit veškeré své pohledávky v co možná největší míře, neboť si jsou dobře vědomi toho, že pro úspěšné oddlužení jim bude postačovat uhradit „pouze“ 30 % pohledávek. Za této situace je pak pochopitelné, pokud se dlužník k tomuto postaví zcela laxně a bude se snažit vydělat pouze takové finanční prostředky, aby za pět let uspokojil věřitele pouze co do výše 30 %. Nebo se budou dlužníci snažit opatřit si vedlejší příjmy, jež budou zatajovat, kdy si budou vědomi, že jejich „přiznané“ příjmy kryjí oněch minimálních 30 %. Je tedy patrné, že veškerá motivace dlužníků je soustředěna na to, aby své pohledávky uspokojili právě ze 30 %, ani víc, ani míň. Je pak otázkou, zda-li změnou, popř. úpravou, takto nastavených pravidel, nelze institutu oddlužení plněním splátkového kalendáře dát mnohem větší motivační efekt. Dokážu si představit úpravu oddlužení plněním splátkového kalendáře o doplnění ustanovení, dle něhož by došlo k ukončení oddlužení také za předpokladu, kdy by dlužník např. po době dvou a půl let uhradil pohledávky nezajištěných věřitelů, co do 50 %. Pokud by tato podmínka byla splněna, oddlužení by skončilo. Pokud ne, tak by oddlužení pokračovalo dalšího dva a půl roku. Troufám si říci, že pro věřitele by takovéto řešení bylo mnohem uspokojivější než řešení dosavadní, neboť skutečnost, že by jejich pohledávky byly po době dvou a půl let uhrazeny z 50 %, je pořád mnohem lepší než pouhá naděje toho, že po pěti letech možná budou tyto pohledávky uspokojeny z části větší. Jak jsem však uvedl výše, očekávání, že by pohledávky nezajištěných věřitelů byly uspokojeny v mnohem větší míře, je spíše zbožným přáním nežli realitou.

Ustanovení §398 odst. 3. IZ pak výslovně uvádí, že zajištění věřitelé budou uspokojeni z výtěžku zpeněžení zajištění. Jde o stejnou konstrukci jako při oddlužení zpeněžení majetkové podstaty, kdy však v rámci oddlužení plněním splátkového kalendáře zákon toto výslovně uvádí.

Co se týče výše splátek, insolvenční zákon výslovně stanovuje, že dlužník je po dobu pěti let povinen měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny

přednostní pohledávky. Prostřednictvím marginální poznámky pak zákonodárce odkázal na ustanovení § 279 odst. 2 občanského soudního řádu. Srážky pro oddlužení se zásadně vypočítávají z čisté mzdy. Čistá mzda se vypočte tak, že se od mzdy odečte záloha na daň z příjmů fyzických osob srážená z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění (dále jen "srážené částky"). Srážené částky se vypočtou podle podmínek a sazeb platných pro povinného v měsíci, za který se čistá mzda zjišťuje. Do čisté mzdy se započítávají i čisté odměny za vedlejší činnost, kterou zaměstnanec vykonává u toho, u koho je v pracovním poměru. Nezapočítávají se však do ní částky poskytované na náhradu nákladů spojených s pracovním výkonem, a to zejména při pracovních cestách. Z takto vypočtené čisté mzdy pak nelze srazit tzv. **základní částku**. Dle nařízení vlády č. 595/2006 Sb. účinnému ve spojení s dalšími příslušnými právními předpisy (zákon č. 110/2006 Sb., zákon č. 117/1995 Sb., nařízení vlády č. 449/2008 Sb.) se kalkuluje základní částka takto:

a) na osobu dlužníka ve výši dvou třetin součtu částky životního minima a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu dle zvláštního právního předpisu („nezabavitelná částka“)

- součet životního minima a nákladů na bydlení = 3.126,- Kč + 3.804,- Kč = 6.930,- Kč

- nezabavitelná částka = $2/3 * 6.930,- \text{ Kč} = 4.620,- \text{ Kč}$

b) na každou vyživovanou osobu a manžela ve výši jedné čtvrtiny nezabavitelné částky

- 100% nezabavitelné částky = 4.620,- Kč

- $1/4$ nezabavitelné částky = 1.155,- Kč.

Jednotlivé nezabavitelné částky se následně sečtou a výsledek se zaokrouhlí na celé koruny nahoru. Celková základní částka se následně odečte od čisté mzdy. Ze zbytku čisté mzdy pak lze bez omezení srazit vše nad součet životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu (aktuálně 6.930 Kč). Zbývající částka po provedení této operace se zaokrouhlí dolů na částku dělitelnou třemi a rozdělí se na třetiny. Pro splátky při oddlužení (jako pro přednostní pohledávky) lze srazit dvě třetiny.

Je patrné, že výpočet částky, jež je dlužník povinen každý měsíc platit svým věřitelům není zrovna lehkou záležitostí a troufám si říci, že pro dlužníka laika, je toto zcela nepřekonatelnou překážkou. V této souvislosti by pak měli dlužníkům poskytovat dostatečnou asistenci v této době již ustanovení insolvenční správci. Některé soudy jsou si této skutečnosti vědomy a v rámci usnesení o schválení oddlužení uvádějí rovněž přesné částky, jež je dlužník povinen uhradit jakožto první splátku.

12. Přijetí způsobu oddlužení a hlasovací právo věřitelů

Poté co dojde k povolení oddlužení, následuje další fáze insolvenčního řízení a to rozhodování o tom, jakým způsobem bude oddlužení provedeno. Zatímco o povolení oddlužení rozhoduje insolvenční soud vždy sám, kdy věřitelé nemají právo toto rozhodnutí jakkoliv ovlivnit, o způsobu provedení oddlužení rozhodují v první řadě nezajištění věřitelé. Až v případě, kdy nezajištění věřitelé neschválí žádný ze způsobů oddlužení, rozhodne o způsobu oddlužení insolvenční soud.

12.1 Hlasovací právo věřitelů

Na hlasovací právo věřitelů se v rámci hlasování o způsobu oddlužení přiměřeně užije ustanovení § 49 až 53 IZ. Předmětných ustanovení se užije tehdy, pokud ustanovení o hlasovacím právu věřitelů v rámci oddlužení nestanoví jinak. K projednání způsobu oddlužení, jakož i k hlasování o přijetí oddlužení dochází na schůzi věřitelů svolané za tímto účelem insolvenčním soudem. Insolvenční soudy zpravidla svolají schůzi věřitelů již v rámci usnesení o povolení oddlužení. Této schůzi věřitelů pak předchází první přezkumné jednání, kdy v rámci tohoto dojde ke zjištění výše a pravosti pohledávek věřitelů. Schůze věřitelů pak zpravidla bezprostředně navazuje na toto první přezkumné jednání, kdy insolvenční soud zároveň oznámí předmět tohoto jednání. Obsahem první schůze věřitelů pak je, mimo jiné, rovněž rozhodnutí věřitelů o způsobu dlužníka oddlužení.

Insolvenční správce je vždy ustanoven v rámci usnesení insolvenčního soudu, jímž se osvědčuje úpadek dlužníka. V této fázi insolvenčního řízení je pak primární úlohou insolvenčního správce vyhotovení seznamu přihlášených pohledávek. Tento seznam je insolvenční správce povinen předat insolvenčnímu soudu tak, aby jej insolvenční soud mohl zveřejnit v insolvenčním rejstříku nejpozději tři dny přede dnem přezkumného jednání. Nadto pak insolvenční soud může insolvenčnímu správci výslovně uložit povinnost k prověření majetkových a příjmových poměrů dlužníka. Insolvenční správce je pak dle ustanovení § 403 IZ povinen insolvenční soud informovat o všech skutečnostech, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení a to před samotným rozhodnutím schůze věřitelů. Uvedení předmětu jednání schůze je důležité z toho důvodu, že na schůzi lze projednat zásadně pouze ty body, které byly uvedeny v oznámení. Jiné otázky je možné projednat pouze za předpokladu, že by na schůzi byli přítomní všichni věřitelé a s projednáním takovéto věci by výslovně souhlasili.

Dle ustanovení § 399 odst. 2 IZ se pak předvolání na schůzi věřitelů doručí zvláště do vlastních rukou dlužníka a insolvenčnímu správci. V rámci tohoto předvolání musí být jak dlužník, tak insolvenční správce poučen o nezbytnosti účasti jak na schůzi věřitelů, tak na přezkumném jednání, jež schůzi věřitelů předchází. Povinnost účasti dlužníka a insolvenčního správce na přezkumném jednání vyplývá z ustanovení § 190 odst. 2 IZ. S neúčastí dlužníka na schůzi věřitelů, na níž se rozhoduje o způsobu oddlužení, pak zákon spojuje dosti přísné důsledky. Pokud se dlužník bez omluvy nedostaví nebo shledá-li soud dlužníkovu omluvu nedůvodnou, má se za to, že dlužník vzal návrh na povolení oddlužení zpět. Má se jednat o další páku na dlužníky, jež by měla zamezit cíleným snahám dlužníků o zbytečné zdržování insolvenčního řízení. Jedním ze základních zásad insolvenčního řízení má být rychlost řízení, kdy institut oddlužení je navíc koncipován jako jakási „pomoc“ dlužníkovi a toto předpokládá jeho aktivní účast a spolupráci.

Prvním z důvodů, s nímž insolvenční soud spojuje fikci zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, je nedůvodná omluva dlužníka. Bude se tedy jednat o případ, kdy ještě před konáním samotné schůze věřitelů, bude insolvenčnímu soudu doručena omluva dlužníka. Je tedy na volném uvážení soudu, zda-li tento předmětnou omluvu shledá důvodnou či nikoliv. Přiměřeně lze na takovéto rozhodování aplikovat závěry soudů ve vztahu k řízením dle občanského soudního řádu. Řádné doložení dokladu o pracovní neschopnosti, tak bude v každém případě řádným důvodem, kterému by měl soud bez dalšího vyhovět. Nadto si pak jako řádný důvod dokážu představit omluvu z důvodu účasti na pohřbu příbuzného, popř. na jiných smutečních událostech. V rámci civilních soudů pak tyto jako řádnou omluvu berou rovněž potvrzení o účasti na předem sjednané dovolené či zájezdu. V případě, že účastník doloží doklad potvrzující účast na dovolené či zájezdu v době konání civilního jednání, soudy nařízená jednání v naprosté většině případů odročují. Ve vztahu k oddlužení bych si však tímto nebyl zcela jistý. Je totiž na pováženou, jak by insolvenční soud hleděl na dlužníka, který sic je v úpadku a formou oddlužení se snaží řešit svou finanční tíseň, tak i přesto odcestuje na dovolenou, jež ho stála nemalé finanční prostředky. V praxi sice bývá běžnější, že dlužníci absolvují dovolenou ještě před tím, než podají návrh na povolení oddlužení, kdy však vyloučit takovouto situaci nelze.

Druhým důvodem, s nímž insolvenční soud spojuje fikci zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, pak je nedostavení se dlužníka na schůzi věřitelů bez toho, aniž by tento insolvenčnímu soudu doručil jakoukoliv omluvu. Toto může nastat ve dvou případech. Buďto se dlužník schůze neúčastní záměrně nebo se tento bez svého zavinění dostal do takové situace, jež dříve nepředpokládal, a tato mu účast na schůzi věřitelů zhatila. První případ není

však Vrchní soud v Olomouci v rámci své rozhodovací činnosti (řízení o opravném prostředku) již přímo neaplikoval a proto ani neměl aktivní legitimaci k podání návrhu na jeho zrušení. Ta sice nepochybně svědčila Krajskému soudu v Ostravě jako soudu prvního stupně, avšak ten ji nevyužil. Vymyká se tak i z rozsahu přezkumu před Ústavním soudem, který je vázán návrhem Vrchního soudu v Olomouci“²⁶. Z předmětného odůvodnění Ústavního soudu je tak patrné, že tento považuje za protiústavní rovněž ustanovení § 399 odst. 2 věta za středníkem, která zní: "jestliže se bez omluvy nedostaví nebo neshledá - li insolvenční soud jeho omluvu důvodnou, má se za to, že vzal návrh na oddlužení zpět.", kdy však vzhledem ke skutečnosti, že předmětem daného řízení nebylo posouzení protiústavnosti daného ustanovení, nemůže tak předmětné ustanovení zrušit.

Vzhledem ke skutečnosti, že insolvenční zákon umožňuje věřitelům hlasovat rovněž mimo schůzi věřitelů, a to prostřednictvím tzv. „hlasovacího lístku“, pamatoval insolvenční zákon rovněž na tu situaci, kdy všichni věřitelé této možnosti využijí a to ještě před konáním první schůze věřitelů, na níž má být schválen způsob oddlužení. Dle ustanovení § 399 odst. 3 IZ tak v takovém případě insolvenční soud schůzi věřitelů nesvolá, popř. již svolanou schůzi věřitelů zruší. Bez dalšího však lze konstatovat, že předmětné ustanovení je v praxi zcela neaplikovatelné a to z důvodu nezájmu a neochoty věřitelů na aktivní účasti v rámci řízení o oddlužení. Není ničím výjimečným, že se první schůze věřitelů neúčastní byt' jen jediný věřitel. Dle dosavadní praxe je něčím zcela běžným, že se první schůze věřitelů účastní naprosté minimum věřitelů, kdy v převážné části se věřitelé nedostaví vůbec. Na druhou stranu od věřitelů nelze pochopitelně žádnou větší aktivitu očekávat, neboť tito si jsou velmi dobře vědomi toho, že jejich pohledávky budou s největší pravděpodobností uspokojeny právě co do oněch 30 %. Nadto jsou pak předmětné splátky roztaženy do dlouhé doby, kdy tak částka, jež věřitel každý měsíc obdrží, se pohybuje v řádu několika set korun a pro věřitele je zcela zanedbatelná. Je tak pochopitelné, že věřitelé tyto pohledávky zcela „odepsali“ a nemají zájem v této souvislosti vynakládat jakékoliv další výdaje, tedy ani výdaje související s účastí na schůzi věřitelů.

12.2 Přijetí způsobu oddlužení nezajištěnými věřiteli

Jak jsem již uvedl v předešlé kapitole, přijetí způsobu oddlužení je v první řadě v rukou nezajištěných věřitelů, kdy až v případě, že nezajištění věřitelé žádný ze způsobů oddlužení neschválí, je oprávněn rozhodnout o způsobu oddlužení samotný insolvenční soud.

---

²⁶ Nález Ústavního soud ze dne 21.04.2009 zveřejněný ve Sbírce zákonů pod č. 163/2009 Sb.

Výslovně zdůrazňuji tu skutečnost, že o způsobu oddlužení jsou oprávněni hlasovat pouze nezajištění věřitelé, kdy zajištění věřitelé, jsou z tohoto hlasování zcela vyloučeni. Ustanovení § 402 odst. 1 IZ pak výslovně stanovuje, že zajištění věřitelé nehlasují ani v rozsahu, ve kterém je, podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku, hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky. Je tedy zřejmé, že zajištění věřitelé jsou z hlasování o způsobu oddlužení zcela vyloučeni. Předmětné ustanovení pak nadto výslovně uvádí, že toto se vztahuje i do té části pohledávky, jež je, podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku, hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky. Odkaz na znalecký posudek je však zcela nekoncepční, kdy tento nemá žádnou návaznost na jakékoliv jiné ustanovení insolvenčního zákona upravujícího oddlužení. Povinnost vyhotovit znalecký posudek je sice upravena již v ustanovení § 392 odst. 2 IZ, kdy tato stanovuje povinnost vypracovat znalecký posudek ve vztahu k majetku nebo nemovitostem, které slouží k zajištění a tento znalecký posudek se pak má přiložit jako příloha k návrhu na povolení oddlužení. Ustanovení § 402 odst. 1 IZ však odkazuje na znalecký posudek zpracovaný v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku, kdy tuto podmínku znalecký posudek dle § 392 odst. 2 IZ nesplňuje. Vzniká tedy povinnost vypracovat znalecký posudek rovněž poté, co je prohlášen úpadek dlužníka. Zákon však vůbec neřeší tu skutečnost, kdo je povinen znalecký posudek nechat vyhotovit, kdo nese náklady na jeho vyhotovení, ani kdy by měl být tento znalecký posudek vyhotoven. Lze tak bez dalšího říci, že se jedná o zcela nekoncepční ustanovení, které je v praxi zcela neaplikovatelné.

Nadto pak ustanovení § 402 odst. 1 IZ zakotvuje zákaz hlasování osob blízkých dlužníkovi a osob, které tvoří s dlužníkem koncern. Ve vztahu k osobám blízkým se aplikuje ustanovení § 116 ObčZ, kdy osobou blízkou je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel, partner. Jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá pociťovala jako újmu vlastní. Účel předmětného ustanovení je zcela zřejmý, kdy toto zabraňuje dlužníkovi, aby tento prostřednictvím osob blízkých mohl ovlivňovat rozhodnutí o způsobu oddlužení. Co se týče koncernu, odkazuje insolvenční zákon prostřednictvím marginální poznámky na ustanovení § 66a ObchZ, dle něhož jsou-li jedna nebo více osob podrobeny jednotnému řízení jinou osobou, tvoří tyto osoby s řídicí osobou koncern a jejich podniky včetně podniku řídicí osoby jsou koncernovými podniky. Jak jsem již uvedl, v původním vládním návrhu byl institut oddlužení koncipován rovněž pro drobné podnikatele, tj. drobné právnické osoby, a v této souvislosti bylo zakázáno hlasovat rovněž osobám tvořícím s dlužníkem, tj.

podnikatelem právnickou osobou, koncern. K dnešnímu dni je sice možné, aby návrh na povolení oddlužení podala rovněž právnická osoba, jež nebude podnikatelem, kdy v takovémto případě budou z hlasování vyloučeny osoby tvořící s dlužníkem koncern, kdy se však jedná o teoretickou konstrukci.

O přijetí způsobu oddlužení hlasují věřitelé na schůzi věřitelů, jež je svolána právě za tímto účelem. Předmětná schůze věřitelů se obvykle svolává již prostřednictvím usnesení o zjištění úpadku. V rámci předmětného rozhodnutí insolvenční soud rovněž stanoví program schůze věřitelů, kdy jedním z bodů je vždy projednání způsobu oddlužení a hlasování o přijetí způsobu oddlužení. Dle ustanovení § 400 odst. 1 IZ však mohou věřitelé o způsobu oddlužení hlasovat rovněž mimo schůzi věřitelů, a to jak před podáním návrhu na povolení oddlužení, tak před podáním samotného insolvenčního návrhu. Hlasování před podáním návrhu na povolení oddlužení nastane za předpokladu věřitelského insolvenčního návrhu, kdy dlužník má 30 dnů na to, aby podal návrh na povolení oddlužení. Věřitelé však mohou hlasovat o způsobu oddlužení rovněž před tím, než je podán samotný insolvenční návrh. Výše uvedené možnosti ovšem mohou být věřiteli využity pouze za toho předpokladu, že tito měli možnost seznámit se s informacemi, které svým obsahem a rozsahem odpovídají informacím, které musí být obsaženy v návrhu na povolení oddlužení a v jeho přílohách. Insolvenční zákon pak výslovně upravuje dva případy hlasování mimo schůzi věřitelů, a to hlasování o přijetí způsobu oddlužení mimo schůzi věřitelů po zahájení insolvenčního řízení a hlasování o přijetí způsobu oddlužení mimo schůzi věřitelů před zahájením insolvenčního řízení. Formu hlasování v obou těchto případech upravuje insolvenční zákon obdobně, kdy v ustanovení § 401 odst. 1 a 2 shodně stanovuje, že k hlasu věřitelů mimo schůzi věřitelů se přihlíží jen tehdy, je-li hlasování provedeno písemnou formou, podání je výslovně označeno jako „Hlasovací lístek“ a toto nesmí obsahovat žádný jiný procesní, resp. právní úkon, nesmí obsahovat žádnou podmínku. Z tohoto musí být dále nepochybné, jak věřitelé hlasovali a podpis věřitelů na tomto dokumentu musí být úředně ověřen. V případě, že věřitel hlasuje o přijetí způsobu oddlužení hlasovacím lístkem po zahájení insolvenčního řízení, doručuje předmětný hlasovací lístek přímo insolvenčnímu soudu, kdy tento musí být insolvenčnímu soudu doručen nejpozději den předcházející schůzi věřitelů. Insolvenční zákon pak výslovně vylučuje subsidiární aplikaci ustanovení § 43 o.s.ř., jež upravuje opravu a doplnění podání. V případě, že věřitel hlasuje o přijetí způsobu oddlužení hlasovacím lístkem před zahájením samotného insolvenčního řízení, je povinen tento doručit dlužníkovi nejpozději poslední den lhůty, kterou dlužník k tomuto účelu stanovil a známým věřitelům písemně oznámil, kdy tato lhůta nesmí být kratší než 15 dnů. V praxi se však jedná o čistě teoretickou konstrukci, kdy

její praktické využití je takřka nulové. Situace je obdobná s institutem souhlasu nezajištěného věřitele s plněním nižším, než je 30 % jeho nezajištěné pohledávky. V praxi nemají věřitelé takřka žádný zájem na tom, aby bylo dlužníkům oddlužení povoleno, resp. schváleno, neboť tito v naprosté většině případů již své pohledávky vymáhají formou výkonu rozhodnutí nebo formou exekuce. Nadto pak věřitelé nehodlají vynakládat žádné další výdaje v souvislosti s předmětnou pohledávkou a nelze tak očekávat, že by tito dali dlužníkům souhlas s oddlužením určitým způsobem, a to ať už před zahájením insolvenčního řízení, tak po zahájení insolvenčního řízení. Toto souvisí s již několikrát zmíněnou skutečností, že dlužníci oddlužením řeší situaci hlubokého a trvalého úpadku a nikoliv situaci úpadku hrozícího. Náležitosti takového hlasovacího lístku pak blíže stanovuje vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona. Ministerstvo spravedlnosti pak pro ulehčení práce jak věřitelů, tak soudům, vypracovalo formulář hlasovacího lístku, jež je zdarma přístupný na webových stránkách, kdy však insolvenční zákon neukládá povinnost věřitelům tento formulář využít.

Insolvenční zákon v ustanovení § 400 odst. 2 stanovuje, že výsledky hlasování dosažené mimo schůzi věřitelů se připočtou k výsledkům hlasování dosažených na schůzi věřitelů. Insolvenční zákon rovněž počítá s tou situací, kdy všichni oprávnění věřitelé hlasovali o přijetí způsobu oddlužení mimo schůzi věřitelů, kdy dle ustanovení § 399 odst. 3 IZ v takovém případě insolvenční soud schůzi věřitelů nesvolá, resp. již nařízenou schůzi věřitelů zruší. Hlas nezajištěného věřitele udělený mimo schůzi věřitelů a hlas věřitele udělený na schůzi věřitelů však nemá zcela stejnou váhu. Insolvenční zákon výslovně stanovuje, že je-li rozpor mezi hlasováním věřitele mimo schůzi věřitelů a jeho hlasováním na schůzi věřitelů, považuje se za rozhodné hlasování věřitele na schůzi věřitelů. Z výše uvedeného zákonného ustanovení lze implikovat, že věřitel je oprávněn svůj hlas udělený mimo schůzi věřitelů změnit a to právě účastí na schůzi věřitelů a rozdílným hlasováním. Opět se však jedná spíše o teoretickou konstrukci, kdy v případě, že se dlužníkovi podaří získat od věřitele hlas mimo schůzi věřitelů, je nepravděpodobné, že by se takový věřitel ještě nadto osobně účastnil schůze věřitelů a na této hlasoval rozdílně.

12.3 Hlasování o způsobu oddlužení

Jak již bylo několikrát zmíněno, právo hlasovat o způsobu oddlužení mají pouze nezajištění věřitelé, kteří včas přihlásili svou pohledávku. Toto je výslovně zakotveno v ustanovení § 402 odst. 1 IZ. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že hlasovat o způsobu

oddlužení jsou oprávněni pouze nezajištění věřitelé, tedy věřitelé, jejichž pohledávka není zajištěna žádným právem k věci cizí. V praxi je nejběžnější formou zajištění zástavní právo. Vyloučení zajištěných věřitelů z hlasování o způsobu oddlužení je zcela pochopitelné, kdy zajištění věřitelé budou vždy uspokojeni z prodeje předmětu zajištění. Bylo by tedy zcela nadbytečné a troufám si říci, že i nežádoucí, aby tito mohli ovlivňovat rovněž přijetí způsobu oddlužení. A to z toho důvodu, že proces oddlužení se uspokojení jejich pohledávky přímo netýká. Pokud dojde ke schválení oddlužení formou splátkového kalendáře, jsou zajištění věřitelé uspokojeni z prodeje předmětu zástavy a to až do výše jejich zjištěné pohledávky, pokud k tomuto výtěžek stačí. Proces plnění splátkového kalendáře se pak těchto zajištěných věřitelů již více netýká. Nevidím tedy jediný důvod, proč by zajištění věřitelé měli mít právo hlasovat o způsobu oddlužení.

Druhou podmínkou, jež musí věřitelé splnit, aby mohli hlasovat o způsobu oddlužení je vedle existence nezajištěné pohledávky skutečnost, že tito svou pohledávku včas přihlásili. Věřitelé svou pohledávku přihlašují prostřednictvím přihlášky a to ve lhůtě stanovené v rozhodnutí o úpadku dlužníka, kdy tato nesmí být kratší 30-ti dnů a delší než 2 měsíce. Běžně pak soudy ukládají lhůtu nejkratší možnou, tedy třicet dnů. Je potřeba, aby si věřitelé uvědomili, že je jejich povinností hlídat si své vlastní dlužníky. Skutečnost, že se věřitel nedozvěděl o tom, že proti jeho dlužníkovi byl podán insolvenční návrh a z tohoto důvodu nestihl do předmětného insolvenčního řízení včas přihlásit svou pohledávku, nemůže být dlužníkovou obranou, kdy nadto insolvenční zákon v ustanovení § 83 výslovně stanovuje, že prominutí zmeškání lhůty v insolvenčním řízení není přípustné.

Ve vztahu k zajištěným věřitelům pak insolvenční zákon stanovuje další omezení, kdy v ustanovení § 402 odst. 1 věta druhá insolvenční zákon výslovně uvádí, že zajištění věřitelé nehlasují ani v rozsahu, ve kterém je podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajišťované pohledávky. Ke znaleckému posudku blíže viz. předešlá kapitola. Ještě jednou tedy zdůrazním, že odkaz na předmětný znalecký posudek je zcela nekoncepční a nemá v insolvenčním zákoně žádnou další provázanost či oporu. Otázkou však přesto zůstává, jaký bude osud té části pohledávky, jež předmětem zajištění není zajištěna, resp. jejíž hodnota přesahuje hodnotu předmětu zajištění. Skutečnost, že hodnota předmětu zajištění nedosahuje výše zajišťované pohledávky, se může projevit až poté, co dojde ke zpeněžení předmětu zajištění. A to ať už v důsledku nákladů souvisejících se zpeněžením předmětu zajištění (odměna dražitele, odměna insolvenčního správce atd.) nebo např. v důsledku ekonomické situace, kdy v době dražby předmětu zástavy klesne obvyklá cena předmětu

zástavy a předmět zástavy se nakonec vydraží za částku, jež nebude postačovat na plné pokrytí pohledávky zajištěného věřitele. Této skutečnosti si však je velká část věřitelů, hlavně finančních institucí, dobře vědoma a svou pohledávku tak zajišťují předmětem zajištění, jehož hodnota co do velké části převyšuje výši samotné pohledávky. V případě prodeje předmětu zajištění pak mají tito věřitelé velkou šanci, že jejich pohledávky budou uspokojeny v plné výši. Představit si lze však i rozdílnou situaci. Např. tu, kdy věřitel svou pohledávku schválně zajistil předmětem zajištění, jehož hodnota nedosahuje výše zajišťované pohledávky a to např. z důvodu přátelských vztahů s budoucím dlužníkem. Jak se tedy bude v obou výše uvedených případech postupovat? Nebude se ke zbylé části pohledávky zajištěného věřitele přihlížet vůbec nebo se tato bude ve zbylé části považovat za pohledávku nezajištěnou? Insolvenční zákon na toto nedává jasnou odpověď. J. Kotoučová zastává názor, že v takovém případě by se mělo subsidiárně aplikovat ustanovení § 167 odst. 2 IZ dle něhož: *„Je-li podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky, považuje se pohledávka co do takto zjištěného rozdílu za pohledávku nezajištěnou.“*²⁷ První otázkou je, zda-li lze předmětné ustanovení obecné části insolvenčního zákona aplikovat rovněž na institut oddlužení. Na tuto otázku však ani zákon ani současná rozhodovací praxe nedala jednoznačnou odpověď. Já osobně se přikláním k názoru J. Kotoučové, kdy mi přijde dosti tvrdé trestat zajištěné věřitele za to, že hodnota předmětu zajištění nedosahuje výše zajišťované pohledávky. K názoru J. Kotoučové však mám určité výhrady. Jde o to, že předmětná teze pokulhává při odkazu na znalecký posudek. Za prvé, insolvenční zákon neobsahuje jediné ustanovení ve vztahu k předmětnému znaleckému posudku a tudíž otázky ohledně termínu vyhotovení či strany povinné tento posudek vyhotovit zůstávají nezodpovězeny. Za druhé, mi pak vázání poměru zajištěné a nezajištěné části věřitelovy pohledávky na onen znalecký posudek nepřipadá rozumné a to z toho důvodu, že finální prodejní cena předmětu zajištění se může od znaleckého posudku diametrálně lišit. Běžně v praxi zabere proces zpeněžení předmětu zajištění, pokud je tímto předmětem nemovitost, i několik měsíců. V případě, že je oddlužení schváleno formou plnění splátkového kalendáře, je dlužník svým jednotlivým věřitelům povinen již v této době zasílat splátky v poměru dle rozhodnutí o schválení oddlužení. Pokud tedy přijmeme tezi, že pohledávka zajištěného věřitele v části převyšující odhadní cenu předmětu zajištění je pohledávkou nezajištěnou,

---

²⁷ Kotoučová, J. a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 899.

bude dlužník v této době povinen poskytovat částečné plnění rovněž tomuto věřiteli. Pokud se pak podaří předmět zajištění prodat za cenu rozdílnou oproti ceně zjištěné ve znaleckém posudku, a to ať už vyšší tak nižší, bude mít toto bezesporu vliv rovněž na výši věřitelovy nezajištěné pohledávky. V případě, kdy by se předmět zajištění prodal za cenu mnohem nižší, než jak bylo uvedeno ve znaleckém posudku, doplatí na to věřitel. V případě, že se však předmět zajištění podaří prodat za cenu mnohem vyšší, než jaká byla uvedena ve znaleckém posudku, doplatí na toto ostatní věřitelé. A to z toho důvodu, že při rozhodnutí o schválení oddlužení formou splátkového kalendáře se ve vztahu k tomuto věřiteli kalkulovalo s pohledávkou vyšší, než nakonec měl. Toto mělo vliv na určení poměrné části, jež takovému dlužníkovi náleží a ostatní věřitelé tak jsou tímto zkráceni. Vyloučit pak nejde ani tu situaci, kdy dle znaleckého posudku hodnota předmětu zajištění nedosahuje výše zajištěné pohledávky a v určité části pohledávky věřitele se na tuto bude hledět jako na pohledávku nezajištěnou, kdy se však nakonec podaří předmět zajištění prodat za tak vysokou cenu, že tato bude na uspokojení zajištěné pohledávky zcela postačovat. V takovém případě, by se pak muselo zpětně měnit rozhodnutí o schválení oddlužení, neboť takovýto věřitel by byl již zcela uspokojen a bylo by bezdůvodným obohacím, kdyby tomuto musel dlužník dál plnit. Insolvenční zákon však změnu rozhodnutí o schválení oddlužení neumožňuje a tudíž by toto mohl být veliký problém. V návaznosti na výše uvedené tak vázání poměru mezi zajištěnou a nezajištěnou částí pohledávky na znalecký posudek nepovažuji za příliš šťastné. Řešení navrhané J. Kotoučovou tak v praxi může narazit na celou řadu překážek. Rovněž mi přijde zcela racionální, aby ve zbylé části věřitelovy pohledávky, jež přesahuje hodnotu předmětu zajištění, se na tuto hledělo jako na pohledávku nezajištěnou. Opačný názor by dle mého vedl k dosti tvrdému a neopodstatněnému trestání zajištěných věřitelů a to zvláště s odkazem na tu skutečnost, že věřitelé mohou svou pohledávku zcela záměrně zajistit předmětem zajištění, jehož hodnota dosahuje např. pouze poloviny výše zajišťované pohledávky. Jako relevantní pro posouzení otázky, jaká část pohledávky zajištěného věřitele má být považována za pohledávku nezajištěnou, je dle mého názoru cena skutečného výtěžku prodeje předmětu zajištění. Až na základě reálného zpeněžení předmětu zajištění je možné určit, v jaké části se na pohledávku zajištěného věřitele hledí jako na pohledávku nezajištěnou. I toto řešení provází celá řada úskalí, kdy v momentě zpeněžení předmětu zajištění a přesného určení výše pohledávky zajištěného věřitele, jež lze považovat za nezajištěnou, již bude pravomocné rozhodnutí o schválení oddlužení, kdy do tohoto by musela být následně zakomponována rovněž takto zjištěná nezajištěná pohledávka jinak zajištěného věřitele. K dnešnímu dni platná úprava

insolvenčního zákona takto navržený postup neumožňuje. Dle mého názoru je potřeba se zaobírat právě možnou novelizací výše uvedených ustanovení, jež by na tyto otázky dala jednoznačnou odpověď.

O způsobu oddlužení rozhoduje v první řadě schůze věřitelů, tj. nezajištění věřitelé. Dle ustanovení § 402 odst. 3 IZ rozhoduje o způsobu oddlužení schůze věřitelů většinou hlasů nezajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek. Jedná se o zvláštní ustanovení v rámci institutu oddlužení, kdy ustanovení § 49 odst. 1 IZ, upravující obecně hlasování na schůzi věřitelů, se ve vztahu k oddlužení neaplikuje. I když to insolvenční zákon výslovně neuvádí, předmětné ustanovení je třeba interpretovat tak, že je potřeba souhlasu prosté většiny hlasů všech věřitelů a nikoliv věřitelů přítomných na schůzi věřitelů. Výše uvedené kvórum pro přijetí způsobu oddlužení se obdobně aplikuje rovněž na případy, kdy nezajištění věřitelé hlasují mimo schůzi věřitelů. Výsledky hlasování dosažené na schůzi věřitelů se připočtou k výsledkům hlasování dosažených mimo schůzi věřitelů. Pokud tedy pro určitý způsob oddlužení hlasovalo více než polovina všech nezajištěných věřitelů, počítaných podle výše jejich pohledávek, je takovýto způsob oddlužení přijat.

Pokud však nezajištění věřitelé neschválí ani jeden ze způsobů oddlužení, resp. pokud ani jeden ze způsobů oddlužení nezíská většinu hlasů nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše pohledávek, rozhodne o způsobu oddlužení insolvenční soud. V praxi je pak nejčastější případ ten, že se žádný z věřitelů nedostaví a o způsobu oddlužení rozhodují právě insolvenční soudy. Z výše uvedeného je patrné, že nezajištění věřitelé sice mají právo neschválit způsob oddlužení, kdy však s konečnou platností o způsobu oddlužení stejně rozhoduje insolvenční soud. Proces rozhodování o způsobu oddlužení je takto koncipován ze zcela zřejmého důvodu. Zdravým rozumem lze předpokládat, že prvotním záměrem věřitele bude vždy oddlužení neschválit, resp. toto jakkoliv bojkotovat a snažit se dlužníka dostat do konkursu, kdy poté co konkurs proběhne a věřitelé budou poměrně uspokojeni, mohou své pohledávky dále vymáhat prostřednictvím výkonu rozhodnutí, popř. formou exekuce. Nelze očekávat, že by věřitelé měli se svým dlužníkem být jen špetku slitování a sami by si dobrovolně schválili, že jim stačí uspokojení jejich pohledávek pouze co do 30 %. Toto nelze v naší, ani v jakékoliv jiné, společnosti racionálně předpokládat. Pokud by tedy schválení či neschválení oddlužení bylo zcela závislé na vůli věřitelů, nelze očekávat, že by v praxi byl být jediný návrh na povolení oddlužení úspěšný. K tomu, aby mohl být účel institutu oddlužení bezezbytku naplněn, bylo potřeba svěřit úlohu rozhodnutí o schválení oddlužení do rukou třetí, nestranné instance, jíž není nikdo jiný než insolvenční soud. Insolvenční soud pak by měl být oním nestranným subjektem, jež dokáže jednostranně posoudit, zda-li je dlužník

skutečně hoden toho, aby mu bylo oddlužení schváleno. Jediným momentem, kdy insolvenční soud není oprávněn do rozhodnutí nezajištěných věřitelů zasahovat, je ten, kdy věřitelé schválí jeden ze způsobů oddlužení, tedy buď zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře. Takovéto rozhodnutí nezajištěných věřitelů nemůže insolvenční soud jakkoliv revokovat a toto je i pro něj závazné. Insolvenční soud je povinen, za předpokladu, že nezajištění věřitelé neschválí ani jeden ze způsobů oddlužení, rozhodnout o způsobu oddlužení nejpozději do skončení schůze věřitelů. Jedná se o další ustanovení směřující k co možná největší rychlosti a hospodárnosti insolvenčního řízení.

13. Schválení a neschválení oddlužení

Schůze věřitelů, svolaná za účelem přijetí způsobu oddlužení, musí o způsobu oddlužení vždy rozhodnout. Pokud tedy žádný ze způsobů oddlužení nezíská většinu hlasů nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek, popř. pokud se žádný z věřitelů na schůzi nedostaví, je povinen přijmout způsob oddlužení insolvenční soud. V protokole o schůzi věřitelů je tak vždy uvedeno, jaký způsob oddlužení byl nezajištěnými věřiteli, popř. insolvenčním soudem přijat, kdy o způsobu oddlužení pak insolvenční soud rozhoduje samostatným usnesením.

13.1 Neschválení oddlužení

Pokud insolvenční soud zjistí v průběhu insolvenčního řízení takové skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, oddlužení dle § 405 odst. 1 IZ neschválí. Insolvenční soud však není jediným subjektem, jež zkoumá, zda-li nenastala skutečnost odůvodňující zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Dle ustanovení § 403 odst. 1 IZ zkoumá toto rovněž insolvenční správce. Je zřejmé, že insolvenční správce se dostane s dlužníkem do mnohem těsnějšího kontaktu než insolvenční soud, a tudíž by měl mít o majetkové, jakož i životní situaci dlužníka mnohem větší přehled než insolvenční soud. Předmětné ustanovení insolvenčního zákona pak insolvenčnímu správci výslovně ukládá povinnost upozornit na skutečnosti odůvodňující zamítnutí návrhu na povolení oddlužení před samotným rozhodnutím schůze věřitelů. Tedy před rozhodnutím o způsobu oddlužení. Vzhledem ke skutečnosti, že účast insolvenčního správce na schůzi věřitelů je povinná, této své povinnosti dostojí, pokud věřitele, jakož i insolvenční soud, upozorní na skutečnost odůvodňující zamítnutí návrhu na povolení oddlužení před tím, než započne hlasování o způsobu oddlužení. Zákonodárce opět pamatoval i na tu situaci, že by schůze věřitelů buď nebyla vůbec svolána, popř. již svolaná schůze věřitelů by byla zrušena, pokud všichni nezajištění věřitelé hlasovali mimo schůzi věřitelů. V takovém případě je insolvenční správce povinen upozornit věřitele, jakož i insolvenční soud, o existenci skutečnosti odůvodňující zamítnutí návrhu na povolení oddlužení nejpozději do třech dnů po zveřejnění výsledků hlasování v insolvenčním rejstříku. Této své povinnosti insolvenční správce bezesporu dostojí, pokud své upozornění o existenci skutečnosti odůvodňující zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, zveřejní v insolvenčním rejstříku.

Skutečnost, že zde existují důvody zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, však mohou namítnout rovněž sami věřitelé, kdy to ovšem za splnění zákonných podmínek. Ustanovení § 403 odst. 2 IZ výslovně stanovuje, že: „*Věřitelé, kteří hlasovali o přijetí způsobu*

oddlužení, mohou namítat, že zde jsou skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Tyto námitky mohou uplatnit nejpozději do skončení schůze věřitelů, která rozhodovala o způsobu oddlužení, a v případě uvedeném v § 399 odst. 3 do 10 dnů po zveřejnění výsledků hlasování v insolvenčním rejstříku.“ Aby tedy věřitelé mohli platně uplatnit námitky, že zde jsou skutečnosti odůvodňující zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, musí splnit následující dvě podmínky. Za prvé, se musí jednat o věřitele, kteří hlasovali o způsobu oddlužení. A za druhé, musí být tyto námitky uplatněny včas.

S odkazem na ustanovení § 402 odst. 1 IZ lze bez dalšího konstatovat, že podat námitky mohou vždy pouze nezajištění věřitelé, kteří včas přihlásili svou pohledávku. Zajištění věřitelé jsou z hlasování o způsobu oddlužení zcela vyloučeni. A to i v rozsahu své pohledávky, jež dle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku, přesahuje výši hodnoty předmětu zajištění. Pokud tedy nezajištění věřitelé řádně hlasovali a to ať už na schůzi věřitelů či mimo tuto schůzi, mohou pak uplatňovat námitky existence skutečností odůvodňujících zamítnutí návrhu na povolení oddlužení.

Předmětné námitky však věřitelé musí uplatnit nejpozději do skončení schůze věřitelů, která rozhodovala o způsobu oddlužení. Je tedy zřejmé, že předmětná možnost podat námitky existence skutečností odůvodňující zamítnutí návrhu na povolení oddlužení cílí hlavně na ty věřitele, jež hlasovali mimo schůzi věřitelů. Hlasování o způsobu oddlužení bývá vždy posledním bodem jednání schůze věřitelů, jež rozhoduje o způsobu oddlužení, kdy poté následuje ukončení této schůze. Je tedy zřejmé, že ti věřitelé, kteří hlasovali „až“ na této schůzi věřitelů nebudou mít žádný prostor k podání námitek existence skutečností odůvodňující zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Insolvenční zákon pak výslovně uvádí, že k později vzneseným námitkám a k námitkám uplatněným věřiteli, kteří nehlasovali o přijetí způsobu oddlužení, se nepřihlíží. Na druhou stranu věřitelé bývají v drtivé většině případů oddlužení zcela pasivní a k využití tohoto institutu věřitelských námitek existence skutečností odůvodňující zamítnutí návrhu na povolení oddlužení dochází zcela ojediněle, pokud tedy k tomuto kdy došlo. Z tohoto důvodu není předmětné ustanovení podrobeno žádné zkoušce praxí a neozývají se tak žádné hlasy po jeho úpravě. Zákonodárce i v této souvislosti pamatoval na situaci, kdy schůze věřitelů buď není vůbec svolána, popř. již svolaná schůze věřitelů je zrušena a to z důvodu, že všichni nezajištění věřitelé hlasovali mimo schůzi věřitelů. V takovém případě jsou věřitelé oprávněni podat námitky existence skutečností odůvodňující zamítnutí návrhu na povolení oddlužení do deseti dnů po zveřejnění výsledků hlasování v insolvenčním rejstříku.

Námitky nezajištěných věřitelů o existenci skutečnosti odůvodňující zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, je insolvenční soud povinen projednat na samostatném jednání, jež je za tímto účelem povinen svolat. Z dikce zákona je tak zřejmé, že zatímco o námitkách věřitelů je insolvenční soud povinen jednání svolávat, námitky insolvenčního správce insolvenční soud neprojednává. Námitky insolvenčního správce se projednají přímo na schůzi věřitelů. K jednání svolanému za účelem projednání námitek oprávněného věřitele předvolá soud dlužníka, insolvenčního správce, věřitelský výbor a věřitele, kteří podali námitky. Pokud se prokáže existence skutečnosti odůvodňující zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, soud oddlužení neschválí.

V případě, že insolvenční soud oddlužení neschválí, rozhodne současně dle ustanovení § 405 odst. 2 IZ o řešení dlužníkovu úpadku konkursem. V této fázi řízení již bývá dlužníkuv úpadek vždy osvědčen a tak zde jiný způsob postupu insolvenčního soudu nepřipadá v úvahu.

13.2 Schválení oddlužení a obsah rozhodnutí o schválení oddlužení

Pokud insolvenční soud, insolvenční správce, ani žádný z věřitelů neshledá důvody, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, insolvenční soud oddlužení schválí. Dle ustanovení § 404 IZ je insolvenční soud povinen rozhodnout o schválení oddlužení vždy neprodleně po skončení jednání, při kterém byly projednány námitky věřitelů podle ustanovení § 403 odst. 2 IZ a v případě, že věřitelé takové námitky neuplatnili, neprodleně po uplynutí lhůty k jejich podání.

V prvním případě, resp. v případě, kdy některý z věřitelů podal námitky dle ustanovení § 403 odst. 2 IZ, je insolvenční soud povinen rozhodnout po skončení jednání, jež nařídí za účelem projednání předmětných námitek. Pokud tedy ani po skončení tohoto jednání, insolvenční soud neshledá skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, rozhodne o schválení oddlužení. Jak jsem již uvedl v předešlé kapitole, námitky věřitelů dle ustanovení § 403 odst. 2 IZ jsou v praxi zcela ojedinělé, kdy v drtivé většině případů nastává případ druhý.

Druhý případ je ten, kdy ani jeden z oprávněných věřitelů nepodá námitky dle ustanovení § 403 odst. 2 IZ. V takovém případě je insolvenční soud povinen rozhodnout o tom, zda oddlužení schvaluje, neprodleně po uplynutí lhůty k jejich podání. Vzhledem ke skutečnosti, že námitky mohou oprávnění věřitelé uplatnit nejpozději do skončení schůze věřitelů, která rozhoduje o způsobu oddlužení, je tak insolvenční soud povinen rozhodnout a schválení oddlužení neprodleně po skončení této schůze věřitelů. V praxi pak soudy vydávají

rozhodnutí o schválení oddlužení ve lhůtě od jednoho do sedmi dnů po skončení první schůze věřitelů. Z povahy věci vyplývá, že schválením oddlužení jsou vázáni nejen dlužník a věřitelé, kteří pro tento způsob oddlužení hlasovali, ale rovněž věřitelé, kteří pro tento způsob oddlužení nehlasovali. Zákodárce toto pro pořádek a určitost výslovně zakotvil do ustanovení § 406 odst. 1. IZ.

Obsahové náležitosti rozhodnutí o schválení oddlužení upravuje ustanovení § 406 odst. 2 a 3 IZ, kdy druhý odstavce obsahuje výčet náležitostí, jež musí obsahovat rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty a třetí odstavce upravuje náležitosti rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře.

Dle ustanovení § 406 odst. 3 písm. a) IZ soud v rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře uloží dlužníku, aby po dobu pěti let platil nezajištěným věřitelům vždy ke každému 1. dni v měsíci z příjmů, které získá po schválení oddlužení, částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky, a to podle poměru jejich pohledávek určeného v rozhodnutí. Insolvenční soud tak v předmětném rozhodnutí vždy jmenovitě uvede jednotlivé nezajištěné věřitele a u těchto uvede, v jakém poměru budou tito z měsíčních splátek uspokojováni. Poměr uspokojení nezajištěného věřitele se vypočte dle poměru výše jeho zjištěné pohledávky k celkové výši všech přihlášených a zjištěných pohledávek nezajištěných věřitelů. Nadto insolvenční soud určí v předmětném rozhodnutí o schválení oddlužení termín úhrady první splátky tak, aby tato byla uhrazena nejpozději do konce měsíce následujícího po měsíci, v němž nastanou účinky schválení oddlužení. Rovněž je insolvenční soud povinen označit příjem, z něhož by dlužník podle stavu ke dni vydání rozhodnutí měl uhradit první splátku dlužníkům. Insolvenční soud je rovněž povinen uvést způsob výpočtu částky, která z těchto příjmů zůstane dlužníkovi. V soudní praxi se vykristalizovaly dva přístupy soudů k této povinnosti. Některé soudy ve výroku svého rozhodnutí suše konstatují, že ustanovení zákona. Jenomže i pro osobu právně znalou, není výpočet částky, jež je dlužník měsíčně povinen hradit nezajištěným věřitelům, zcela lehkou záležitostí. Převážnou část dlužníků lze však, bez toho aniž bych se těchto chtěl nějak dotknout, zařadit do nižší sociální vrstvy, kdy jejich právní a matematické znalosti jsou tak dosti omezené. Výše uvedené poučení je tak pro tyto dlužníky zcela nic neříkající a veškerá práce s výpočtem rozdělované částky je tak na insolvenčním správci. Insolvenční soud pak sice nadto v odůvodnění odkáže dlužníka na kalkulátor splátek zveřejněný na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti, kdy je však třeba říci, že tento kalkulátor je zcela orientační a na tento se nelze zcela spolehnout. Např. ke dni 01.01.2009 došlo ke změně částky normativních nákladů na bydlení dle a to

z částky 3.155,- Kč na částku 3.804,- Kč, kdy tuto změnu však předmětný kalkulátor reflektoval se zpožděním cca tří měsíců.

Některé soudy však jdou ve svém výroku o něco dále, kdy tyto nejenže konstatují způsob výpočtu částky, jež má být mezi věřitele rozdělena, ale v rámci specifikace výpočtu pracují s příjmem dlužníka a vedle specifikace způsobu výpočtu, pak rovněž uvedou přesně vypočtenou částku, jež je dlužník povinen věřitelům v rámci první splátky rozdělit. Pro dlužníky, jakož i insolvenční správce se jedná o vítanou pomoc, kdy s odkazem na výše uvedené toto ocení hlavně insolvenční správci. Oba způsoby jsou však zcela legitimní, resp. dostatečné a je tedy pouze na insolvenčním soudci, který z těchto postupů zvolí.

Dle ustanovení § 406 odst. 3 písm. c) IZ pak je insolvenční soud rovněž povinen označit nezajištěné věřitele, kteří souhlasili s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jejich pohledávky, a uvede nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli. Jak jsem již ovšem několikrát uvedl, jedná se o v praxi téměř nerealizovatelnou skutečnost a já osobně jsem se s tímto v dosavadní praxi ještě nesetkal.

Zákonné ustanovení výslovně žádné další náležitosti rozhodnutí o schválení oddlužením plněním splátkového kalendáře neuvádí, kdy však toto vždy bude obsahovat rovněž povinnost hradit odměnu insolvenčnímu správci, kdy dle vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, činí záloha na odměnu insolvenčního správce částku 700,- Kč měsíčně a záloha na náhradu hotových výdajů částku 150,- Kč měsíčně.

Může však nastat i ta situace, kdy některá z pohledávek nezajištěných věřitelů bude v rámci přezkumného jednání popřena, a to ať už ze strany dlužníka nebo ze strany insolvenčního správce. Po tomto přezkumném jednání následuje v naprosté většině případů také první schůze věřitelů, na níž musí dojít rovněž k rozhodnutí o schválení způsobu oddlužení. Bez zbytečného odkladu poté pak musí insolvenční soud vydat rozhodnutí o schválení oddlužení. V takovém případě určí soud dlužníkovi povinnost hradit popřenu pohledávku ve prospěch účtu insolvenčního správce, kdy tyto finanční prostředky budou deponovány do právní moci rozhodnutí insolvenčního soudu o popřené pohledávce, popř. do marného uplynutí lhůty k podání žaloby na její určení.

Všechny výše uvedené skutečnosti uvádí insolvenční soud v rámci jednotlivých výroků. V rámci odůvodnění pak shrne veškeré skutečnosti vedoucí k povolení, resp. ke schválení oddlužení. V rámci poučení pak insolvenční soud poučí účastníky o opravných

prostředcích. Dle ustanovení § 406 odst. 4 IZ může odvolání proti rozhodnutí o schválení oddlužení podat pouze věřitel, který hlasoval proti přijetí schváleného způsobu oddlužení, nebo věřitel, jehož námitkám uplatněným podle § 403 odst. 2 IZ insolvenční soud nevyhověl. Je pochopitelné, že dlužníkovi není přiznáno právo podat proti předmětnému rozhodnutí odvolání, neboť se tímto rozhodnutím návrhu dlužníka vyhovuje. Rozhodnutí o schválení oddlužení doručí insolvenční soud zvláště dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru.

13.3 Účinky schválení oddlužení

Účinky schválení oddlužení nastávají dle ustanovení § 407 IZ okamžikem zveřejnění tohoto rozhodnutí v insolvenčním rejstříku. Zákon pak v této souvislosti stanovuje některé výjimky, resp. některé z účinků rozhodnutí váže až na právní moc rozhodnutí o schválení oddlužení. Vzhledem ke skutečnosti, že věřitelé, kteří hlasovali proti přijetí schváleného způsobu oddlužení, nebo věřitelé, jejichž námitkám uplatněným podle § 403 odst. 2 IZ insolvenční soud nevyhověl, jsou oprávněni se proti rozhodnutí o schválení oddlužení odvolat, je zřejmé, že rozhodnutí o schválení oddlužení nabude právní moci v době, kdy již účinné bude.

K hlavním účinkům schváleného oddlužení, jež nastávají již v okamžiku zveřejnění takového rozhodnutí v insolvenčním rejstříku je závaznost schváleného oddlužení a to jak ve vztahu k dlužníkovi, tak ve vztahu k věřitelům. A to i těm, kteří hlasovali proti schválenému způsobu oddlužení, resp. s oddlužením nesouhlasili. Při schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník od tohoto okamžiku povinen naložit se všemi příjmy, jež získá způsobem uvedeným v předmětném rozhodnutí tak, že tyto rozdělí v přesně daném poměru mezi své nezajištěné věřitele.

Dle ustanovení § 407 odst. 2 IZ ovšem omezení dispozičních oprávnění dlužníka, ke kterým došlo před vydáním rozhodnutí o schválení oddlužení a to ať už na základě zákona nebo na základě rozhodnutí insolvenčního soudu, se ruší až právní mocí rozhodnutí o schválení oddlužení. Typickým omezením dispozičního práva dlužníka založeným na základě rozhodnutí insolvenčního soudu je předběžné opatření dle § 113 IZ. V praxi ovšem vzhledem k tomu, že drtivá většina všech schválených oddlužení je formou plnění splátkového kalendáře, se s předběžnými opatřeními skoro nesetkáme. Jedním ze základních omezení dispozičních oprávnění dlužníka založených na základě zákona, je omezení dispozičních oprávnění dlužníka dle ustanovení § 111 IZ. Dle předmětného ustanovení je dlužník povinen zdržet se od okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení,

nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet, pokud by mělo jít o podstatné změny ve skladbě, využití nebo určení tohoto majetku anebo o jeho nikoli zanedbatelné zmenšení. Právní mocí rozhodnutí o schválení oddlužení tak dochází ke zrušení všech omezení dispozičních oprávnění dlužníka.

Zákonodárce pamatoval rovněž na výslovnou úpravu dispozičních oprávnění dlužníka, kdy tyto jsou upravena v ustanovení § 409 IZ. Dle odst. 1 předmětného ustanovení pak od schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře má dispoziční oprávnění k příjmům, které získá po schválení oddlužení, dlužník. Z předmětného ustanovení vyplývá, že dlužník je povinen použít na úhradu splátek ty příjmy, jež získá od schválení oddlužení. Jinými slovy, ty příjmy, jež dlužník nabyt před schválením oddlužení, nejsou oddlužením v zásadě dotčeny. Ze znění předmětného ustanovení je zřejmé, že veškeré příjmy nabyté dlužníkem po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře patří do majetkové podstaty, kdy však dlužník má k těmto dispoziční oprávnění. Ovšem i přesto, že má dlužník k těmto příjmům dispoziční oprávnění je s těmito povinen naložit způsobem uvedeným v rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, tedy tyto příjmy rozdělit mezi nezajištěné věřitele. Ustanovení § 409 odst. 2 IZ pak upravuje nakládání nikoliv s příjmy dlužníka, ale s majetkem. Předmětné ustanovení výslovně stanovuje, že dlužník má rovněž dispoziční oprávnění k majetku náležejícímu do majetkové podstaty v době schválení oddlužení a to od právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře. Výjimku tvoří pouze ten majetek, jež je předmětem zástavního práva, kdy takovýto majetek je bez dalšího insolvenční správce oprávněn zpeněžit a takto získané prostředky rozdělit zajištěnému věřiteli. Je bez debat, že dlužník má dispoziční oprávnění rovněž k majetku nabytému po schválení oddlužení, kdy s tímto ovšem musí naložit v souladu s ustanovením § 412 IZ. Z výše uvedeného je patrné, že nelze kombinovat oba způsoby oddlužení, kdy insolvenční soud nemůže rozhodnout o tom, že bude zpeněžen dlužníkuv majetek, jež měl tento ke dni schválení oddlužení, a dále je dlužník povinen plnit oddlužení formou splátkového kalendáře.

Jedním ze zásadních rysů oddlužení je rovněž vztah tohoto institutu k výkonu rozhodnutí, popř. exekuci. V ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) IZ je výslovně uvedeno, že výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek dlužníka nebo majetek náležející do majetkové podstaty lze sice i po zahájení insolvenčního řízení nařídit, nelze jej však provést. Ustanovení § 411 odst. 1 IZ pak vztah oddlužení a výkonu rozhodnutí, popř. exekuce, řeší výslovně, kdy dle tohoto ustanovení nemá po dobu trvání účinků schválení oddlužení nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, vliv na povinnost dlužníka naložit s příjmy určenými k plnění splátkového

kalendáře způsobem určeným v rozhodnutí o schválení oddlužení. Zjevným záměrem zákonodárce bylo výslovně upravit vztah institutu oddlužení a výkonu rozhodnutí, aby toto nevyvolávalo žádné pochybnosti, kdy však toto se zákonodárci zcela nepodařilo. Ustanovení § 411 odst. 1 IZ není formulováno zcela jasně, kdy toto způsobuje výkladové obtíže. Lze se setkat rovněž s tím výkladem, že výkon rozhodnutí, popř. exekuci, na majetek dlužníka nebo jeho příjmy lze po schválení oddlužení nejen nařídit, ale také provést. S takovýmto výkladem však nemohu souhlasit, kdy tímto by byl institut oddlužení zcela znemožněn, neboť proti drtivé většině dlužníků, žádajících o povolení oddlužení, je výkon rozhodnutí, popř. exekuce, nejenom nařízena, ale rovněž vykonávána.

14. Přezkum a popření pohledávek

Pohledávky věřitelů jsou v rámci oddlužení, stejně jako v rámci ostatních způsobů řešení úpadku, vždy přezkoumávány. Toto se děje na přezkumném jednání. V rámci oddlužení pak přezkumné jednání vždy předchází schůzi věřitelů, na níž dochází ke schválení způsobu oddlužení. V naprosté většině případů pak schůze věřitelů následuje po skončení přezkumného jednání. Dle ustanovení § 410 odst. 1 IZ se na přezkum přihlášených pohledávek v rámci institutu oddlužení aplikují ustanovení § 190 až 202 IZ, nestanoví-li ustanovení zákona v rámci oddlužení jinak. Postup přezkumu pohledávek v rámci oddlužení je tak obdobný s postupem přezkoumání pohledávek např. v rámci konkursu, ovšem s několika rozdíly.

Dle ustanovení § 192 IZ mohou popírat pravost a výši přihlášených pohledávek, jak dlužník tak insolvenční správce. Ovšem popření pravosti, popř. výše přihlášené pohledávky ze strany dlužníka nemá na zjištění této pohledávky dle § 200 IZ žádný vliv. Jinými slovy, účinně může pravost nebo výši přihlášené pohledávky popřít pouze insolvenční správce. Pokud pohledávku co do pravosti nebo výše popře dlužník, má takovéto popření ten účinek, že předmětná pohledávka není v rozsahu popření po skončení insolvenčního řízení vykonatelnou, resp. že pro takovouto pohledávku, není v rozsahu popření upravený seznam přihlášených pohledávek exekucním titulem. Toto však ve vztahu k oddlužení plněním splátkového kalendáře neplatí, kdy dle ustanovení § 410 odst. 2 IZ má popření pohledávky nezajištěného věřitele ze strany dlužníka za trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře tytéž účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem. Insolvenční zákon pak ve vztahu k institutu popření pohledávky rozlišuje, zda-li byla ze strany insolvenčního správce popřena pohledávka vykonatelná nebo pohledávka nevykonatelná. Je-li popřena pohledávka nevykonatelná, je věřitel takovéto pohledávky oprávněn uplatnit své právo žalobou na určení u insolvenčního soudu dle § 198 IZ. Takovouto žalobu jsou věřitelé popřené nevykonatelné pohledávky oprávněni podat do třiceti dnů od přezkumného jednání. Pokud věřitelé popřené nevykonatelné pohledávky nepodají ve výše uvedené lhůtě žalobu insolvenčnímu soudu, k pohledávce popřené co do pravosti se nepřihlíží a k pohledávce popřené co do výše se přihlíží pouze co do části, v níž nebyla popřena. Pokud však ze strany insolvenčního správce byla popřena pohledávka vykonatelná, je insolvenční správce povinen podat u insolvenčního soudu do třiceti dnů od přezkumného jednání žalobu dle § 199 IZ, kterou své popření uplatní proti věřiteli, který vykonatelnou pohledávku přihlásil. Pokud insolvenční správce žalobu ve výše uvedené lhůtě nepodá, vykonatelná pohledávka se považuje za zjištěnou. Vykonatelná pohledávka se pak považuje za zjištěnou

rovněž tehdy, pokud byla žaloba insolvenčního správce dle § 199 IZ zamítnuta anebo řízení o ní skončilo jinak než rozhodnutím ve věci samé. Institut popření vykonatelné pohledávky však insolvenční zákon nenechává bez bližší úpravy, kdy si je třeba uvědomit, že vykonatelná pohledávka je taková, kdy tato byla věřiteli přiznána rozhodnutím příslušného orgánu, nejčastěji soudu. Je tedy zřejmé, že o pravosti a výši takovéto pohledávky, již proběhlo nějaké řízení, kdy toto bylo zakončeno rozhodnutím ve věci samé. Bylo by tak zcela nežádoucí, aby insolvenční správce mohl dle libosti rozporovat takovouto, již jednou zjištěnou, pohledávku. Dle ustanovení § 199 odst. 2 IZ tak jako důvod popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jen skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí. Insolvenční zákon nadto výslovně stanovuje, že důvodem popření však nemůže být jiné právní posouzení věci.

Pokud tedy v rámci institutu oddlužení dojde k popření pohledávky ze strany insolvenčního správce, bude následovat postup dle předešlého odstavce. Jak jsem však již uvedl, popření pohledávky nezajištěného věřitele dlužníkem má za trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře tytéž účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem. K popření pohledávky ze strany dlužníka dochází na přezkumném jednání, kdy toto vždy předchází schůzi věřitelů, na níž se hlasuje o způsobu oddlužení. Je tedy zřejmé, že na tomto přezkumném jednání ještě není jisté, jakým způsobem bude oddlužení probíhat a z tohoto důvodu nemůže být ani popření ze strany dlužníka ještě účinné. Účinky popření pohledávky ze strany dlužníka tak nastanou až ke dni, kdy nastanou účinky schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře. Den, ve kterém nastanou účinky schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, je pak rozhodný také pro počátek běhu lhůt k podání žaloby o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky.

Pokud tedy ze strany dlužníka při oddlužení plněním splátkového kalendáře došlo k popření nevykonatelné pohledávky, je věřitel takovéto pohledávky povinen podat nejpozději do třiceti dnů ode dne, kdy se rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře stalo účinným. Tato lhůta však neuplyne dříve než patnáct dnů od doručení vyrozumění dle § 197 odst. 2 IZ, tj. ode dne vyrozumění věřitele, jež se přezkumného jednání neúčastnil, že jeho pohledávka byla popřena. Pokud však ze strany dlužníka dojde k popření pohledávky vykonatelné, musí být ve lhůtě dle ustanovení § 199 IZ podána žaloba na popření této pohledávky. Tuto žalobu nebude podávat dlužník, nýbrž insolvenční správce a tato bude podána proti věřiteli popřené vykonatelné pohledávky. Předmětnou žalobu pak bude insolvenční správce povinen podat do třiceti dnů ode dne, kdy

nastaly účinky oddlužení plněním splátkového kalendáře. Ve vztahu k oddlužení pak insolvenční zákon výslovně uvádí ještě jednu odchylku oproti obecné úpravě institutu popření vykonatelné pohledávky. Ustanovení § 410 odst. 3 IZ výslovně stanovuje, že: „*Jde-li o vykonatelnou pohledávku přiznanou pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, může dlužník jako důvod popření její pravosti nebo výše uplatnit jen skutečnosti, které jsou důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce proto, že pohledávka zanikla nebo je promlčená.*“ Dle § 199 odst. 2 IZ může insolvenční správce jako důvod popření přihlášené vykonatelné pohledávky uvádět důvody, které dlužníkem nebyly uplatněny v řízení předcházejícím vydání takového rozhodnutí, kdy ve vztahu k popření pohledávky dlužníkem, by takováto konstrukce postrádala jakýkoliv smysl. Dlužník tak může vykonatelnou pohledávku rozporovat pouze z důvodu zániku nebo promlčení předmětné pohledávky.

15. Povinnosti dlužníka po schválení oddlužení

Skutečnost, že dojde ke schválení oddlužení ještě neznamená, že by takovéto rozhodnutí nemohlo být následně zrušeno. Jak jsem již několikrát konstatoval, insolvenční zákon přistupuje k institutu oddlužení jako k jakési pomocné ruce nabídnuté dlužníkovi, kdy však dlužník si toto musí svým jednáním a aktivním přístupem zasloužit. O povinnostech dlužníka, před samotným schválením oddlužení jsem se věnoval v předešlých kapitolách. Je však zcela logické, že insolvenční zákon stanovuje dlužníkovi povinnosti i poté, co je oddlužení schváleno.

Dle § 412 odst. 1 písm. a) IZ je dlužník po dobu trvání účinků schváleného oddlužení plněním splátkového kalendáře povinen vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost a v případě, že je nezaměstnaný, o získání příjmu usilovat. Nadto dlužník nesmí odmítat splnitelnou možnost si příjem obstarat. Jenom na okraj zdůrazňuji, že oddlužení plněním splátkového kalendáře trvá po dobu pěti let, pokud nedojde ke zrušení oddlužení popř. k uspokojení všech pohledávek nezajištěných věřitelů v plné výši, kdy po celou tuto dobu je dlužník povinen výše uvedené povinnosti dostát. Po dobu pěti let by tak měl dělat vše proto, aby měl zajištěný stálý příjem, z něhož by mohl vyplácet měsíční splátky svým věřitelům a to ve výši dle usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře. Je pochopitelné, že dlužník může v průběhu oněch pěti let o svou práci i bez zavinění přijít. S tímto insolvenční zákon samozřejmě počítá a v takovém případě ukládá dlužníkovi povinnost, aby dlužník o získání příjmu usiloval. Výslovně pak insolvenční zákon dlužníkovi zakazuje odmítat splnitelnou možnost si příjem obstarat. V návaznosti na výše uvedené je tak zřejmé, že první dlužníkovou povinností je okamžité přihlášení se na pracovním úřadě. Samozřejmě za předpokladu, že již v této době si dlužník neobstaral jiné zaměstnání. V dnešní době hospodářské krize je pak rovněž relevantní situace, zda-li je dlužník oprávněn přistoupit na nabídku zaměstnavatele k ukončení pracovního poměru dohodou nebo zda-li je povinen v pracovním poměru setrvat po dobu, co možná nejdéle možnou. Tato otázka je dosti zásadní právě v dnešní době hospodářské krize, kdy velká část zaměstnavatelů se snaží se zaměstnanci dohodnout na ukončení pracovního poměru právě dohodou. V této souvislosti jim pak poskytují několika měsíční finanční prémii. S odkazem na ustanovení § 51 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce (dále jen „ZP“), činí výpovědní doba nejméně dva měsíce. Pokud tedy není v kolektivní smlouvě sjednána výpovědní doba jiná, resp. delší. Dle § 67 ZP pak zaměstnanci, u něhož dochází k rozvázání pracovního poměru výpovědí danou zaměstnavatelem z důvodů uvedených v § 52 písm. a) až c) ZP nebo dohodou z týchž důvodů, a zaměstnanci, který okamžitě zrušil pracovní poměr podle § 56 ZP, přísluší při

skončení pracovního poměru odstupné ve výši nejméně trojnásobku průměrného výdělku. Je tedy zaměstnanec, resp. dlužník, oprávněn přijmout nabídku zaměstnavatele na ukončení pracovního poměru dohodou, kdy v rámci této dohody by mu zaměstnavatel poskytl „prémii“ ve výši trojnásobku průměrného výdělku nebo je povinen takovou nabídku nepřijmout neboť např. v případě výpovědi dle § 52 písm. c) by dlužníkovi běžela výpovědní lhůta v délce dvou měsíců a nadto pak by měl nárok na odstupné ve výši nejméně trojnásobku průměrného výdělku? Dle mého názoru je dlužník oprávněn zvolit rovněž první možnost, kdy v případě, že by tato byla spojena s již zmíněnou prémie ve výši několikanásobku průměrného výdělku, nebylo by toto možno považovat za porušení povinnosti dlužníka vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost. Záměrně užívám pojem „prémie“, kdy v případě ukončení pracovního poměru dohodou a za předpokladu, že dohoda není uzavřena z důvodu dle § 52 písm a) až c) ZP nemá zaměstnanec právo na odstupné. Na pováženou by ovšem bylo, kdyby dlužník přistoupil na dohodu o ukončení pracovního poměru bez výše uvedené finanční prémie. V takovém případě by záleželo na tom, jaké důvody dlužníka k tomuto kroku vedly, kdy posouzení, zda-li došlo nebo nedošlo k porušení povinností dlužníka by pak leželo na insolvenčním soudu.

Otázkou rovněž je, zda-li může dlužník v průběhu schváleného oddlužení začít podnikat. Ustanovení § 412 odst. 1 písm. a) IZ výslovně stanovuje, že dlužník je povinen vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost, bez toho aniž by toto blíže specifikoval. Insolvenční zákon tak výslovně dlužníkovi nezakazuje možnost podnikat. J. Kotoučová pak výslovně uvádí, že povaha vykonávané činnosti bude samozřejmě dána dispozicemi dlužníka a trhu práce, kdy však z povahy věci se nesmí jednat o podnikání, neboť institut oddlužení je možný pouze u nepodnikatelů.²⁸ S tímto tvrzením však nemohu bez dalšího souhlasit, neboť jsem již uvedl, insolvenční zákon v žádném ze svých ustanovení nestanovuje, že by pod pojmem „vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost“ bylo možno podřadit pouze pracovněprávní vztah, popř. práce vykonávané mimo pracovní poměr, tj. práce vykonávané z titulu dohody o provedení práce a dohody o pracovní činnosti. Nadto pak insolvenční zákon výslovně stanovuje dlužníkovi povinnost, že tento nesmí odmítnout splnitelnou možnost si příjem obstarat. Ani interpretací ustanovení § 389 odst. 1 IZ nelze dojít k závěru, že by v průběhu oddlužení nemohl dlužník podnikat. Ustanovení § 389 odst. 1 IZ výslovně říká, že dlužník, který není podnikatel, může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo

---

²⁸ Kotoučová, J. a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 946.

hrozící úpadek řešil oddlužením. Předmětné ustanovení je ovšem relevantní ve fázi insolvenčního návrhu a toto nelze bez dalšího aplikovat rovněž na fázi probíhajícího schváleného oddlužení. Nadto pak, v případě, kdy insolvenční soud zjistí, že dlužník, jež podal návrh na povolení oddlužení, je podnikatelem nebo dluhy takového dlužníka jsou dluhy z podnikání, zamítne návrh na povolení oddlužení s odůvodněním, že tímto je sledován nepoctivý záměr. Příklad, kdy dlužník začne podnikat a tímto se snaží dostát své povinnosti k výkonu přiměřené výdělečné činnosti, pak dle mého názoru nelze automaticky považovat za jednání, jež nepoctivý záměr rovněž sleduje. Navíc insolvenční zákon neumožňuje zrušení schváleného oddlužení v případě, kdy by insolvenční soud shledal důvody pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Taxativní výčet důvodů opravňujících insolvenční soud zrušit schválené oddlužení je obsažen v § 418 IZ a skutečnost, že by v průběhu insolvenčního řízení vyšly najevo skutečnosti odůvodňující zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, mezi těmito taxativně uvedenými důvody není. Rovněž skutečnost, že dlužník začne podnikat, není důvodem pro zrušení již schváleného oddlužení. Schválené oddlužení pak není překážkou provozování živnosti ani ve smyslu zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon). Dle § 8 živnostenského zákona není schválené oddlužení překážkou provozování živnosti a pokud tedy dlužník bude splňovat všeobecné podmínky provozování živnosti, popř. zvláštní podmínky provozování živnosti, bude tomuto příslušné živnostenské oprávnění úřadem bez dalšího uděleno. Já osobně tak zastávám názor, že dlužník by dokonce v případě, kdy je nezaměstnaný a má možnost začít podnikat, podnikat začít měl, kdy v opačném případě by nedostal povinnosti zákazu odmítnutí splnitelné možnosti si příjem obstarat. Je samozřejmě třeba, aby dlužník takto získané příjmy nezatajoval a tyto rozděloval mezi své nezajištěné věřitele v poměru dle usnesení o schválení oddlužení. Bylo by však žádoucí, aby byl insolvenční zákon v této souvislosti novelizován a bylo na pevně postaveno, zda-li je či není dlužník oprávněn v průběhu schváleného oddlužení podnikat. Já osobně jsem zastáncem toho, aby dlužníkům bylo podnikání v průběhu schváleného oddlužení povoleno a to z následujícího důvodu. V dnešní době je běžné, že část poskytovatelů práce nemá zájem pracovníka zaměstnat, ale preferuje využívání práce jednotlivých živnostníků. Ve své podstatě jde samozřejmě o „schwarzsystém“, kdy však v určité období tento v naší společnosti funguje. V případě, že dlužníkům bude podnikání zakázáno, budou tito tuto činnost vykonávat potajmu a ve vztahu k věřitelům budou tito přiznávat pouze minimální příjmy. Pokud by bylo podnikání dlužníků v průběhu schváleného oddlužení zlegalizováno, nemuseli by tito tuto činnost tajit a příjem z takovéto činnosti by se pak dostal mezi nezajištěné věřitele. Takovéto řešení by samozřejmě zcela neeliminovalo ony dlužníky, jež by

takovouto činnost vykonávali potajmu, kdy však počet těchto dlužníků by takovéto řešení bezesporu snížilo. V každém případě by bylo žádoucí, aby zákonodárce jednou pro vždy tuto problematiku vyřešil a zcela jasně stanovil, zda-li je dlužníkům v průběhu schváleného oddlužení podnikání povoleno či nikoliv.

Dle § 412 odst. 1 písm. b) IZ je pak dlužník povinen veškeré hodnoty, které získá dědictvím a darem zpeněžit a jejich výtěžek použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře. Stejně je dlužník povinen naložit také se svými mimořádnými příjmy, které v příslušném měsíci získá. Insolvenční zákon nespécifikuje bližší hodnotu darů a majetku získaného dědictvím, jež je dlužník povinen zpeněžit a dlužník by tak měl dle předmětného ustanovení nakládat se všemi dary a majetkem. I když to zákon výslovně nestanovuje, z povahy věci by však z této kategorie měly být vyloučeny věci a majetek, který nepodléhá výkonu rozhodnutí. Zastávám názor, že v této souvislosti by se mělo subsidiárně aplikovat ustanovení § 322 o.s.ř. dle něhož jsou z výkonu rozhodnutí vyloučeny běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácnosti, snubní prsten a jiné předměty podobné povahy, zdravotnické potřeby a jiné věci, které povinný potřebuje vzhledem ke své nemoci nebo tělesné vadě a hotové peníze do částky 1.000 Kč. Insolvenční správce, by pak měl dohlížet nad tím, zda-li dlužník plní svou povinnost dle výše uvedeného ustanovení. Je tedy zřejmé, že bude záležet jen a pouze na čestnosti samotného dlužníka, zda-li tento své drobné dary opravdu zpeněží a příjem takto získaný rozdělí mezi své věřitele, jakožto mimořádnou splátku, neboť není v silách insolvenčního správce toto důsledně kontrolovat. Je třeba mít na paměti, že po dobu schváleného oddlužení má k majetkové podstatě neomezené dispoziční právo přímo dlužník. Právě ve vztahu k darům a majetku získanému dědictvím pak insolvenční zákon zakotvuje omezení dlužníka v těchto dispozičních právech. Dle § 412 odst. 3 IZ je právní úkon dlužníka, kterým dlužník za trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře odmítne přijetí daru nebo dědictví, bez toho aniž by k tomuto dal insolvenční správce souhlas, neplatný. Dlužník pak bez souhlasu insolvenčního správce není rovněž oprávněn uzavřít dohodu o vypořádání dědictví, podle níž by z dědictví obdržel méně, než činí jeho dědický podíl.

Dlužník má pak ve vztahu k insolvenčnímu soudu rovněž informační povinnosti, kdy dle § 412 odst. 1 písm. c) IZ je povinen oznámit insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru každou změnu svého bydliště nebo zaměstnání. Nadto je pak dlužník dle § 412 odst. 1 písm. d) IZ povinen vždy k 15. lednu a 15. červenci kalendářního roku předložit insolvenčnímu správci, insolvenčnímu soudu a věřitelskému výboru přehled svých příjmů za uplynulých 6 kalendářních měsíců. Nejčastěji pak dlužníci zasílají insolvenčnímu

soudu kopie svých výplatních pásek, kdy toto ke splnění předmětné povinnosti zcela postačuje. Na vyzvání je dlužník rovněž povinen předložit insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci nebo věřitelskému výboru k nahlédnutí své daňové přiznání za období trvání plánu oddlužení, kdy tímto by se mělo předejít tomu, aby dlužník zatajoval své příjmy. Rovněž je dlužník dle § 412 odst. 1 písm. f) IZ povinen neposkytovat nikomu z věřitelů žádné zvláštní výhody.

Poslední z povinností uloženou dlužníkovi insolvenčním zákonem je pak zákaz přijímání nových závazků, jež by dlužník nemohl v době splatnosti splnit. Tato povinnost je výslovně zakotvena v ustanovení § 412 odst. 1 písm. g. IZ. Z předmětného ustanovení pak vyplývá, že dlužník je oprávněn přijímat pouze takové závazky, které je schopen v době jejich splatnosti splnit. V návaznosti na výše uvedené povinnosti se tak ovšem může jednat více méně pouze o věci denní potřeby a věci nepodléhající výkonu rozhodnutí. Vzhledem ke skutečnosti, že nezabavitelná částka, resp. částka, jež dlužníkovi zůstane k životu, postačuje skutečně jen na úhradu životních potřeb, nelze pak ani očekávat, že by z této částky dlužník realizoval nějaké veliké nákupy dalších věcí, než věcí sloužících k uspokojení základních životních potřeb. Na první pohled by se mohlo zdát předmětné ustanovení ne zcela systematickým, kdy toto dlužníkovi umožňuje brát na sebe nové závazky i v rámci oddlužení. Je si však třeba uvědomit, že např. nákup potravin či dání bot do opravy je ve své podstatě vstoupením do závazkového vztahu. Pokud by tedy bylo dlužníkovo zakázáno na sebe přijímat jakékoliv další závazky, nemohl by si tento správně jít ani koupit potraviny.

16. Splnění oddlužení a osvobození dlužníka od placení pohledávek

Hned v úvodu této kapitoly považuji za podstatné zdůraznit tu skutečnost, že moment splnění oddlužení, resp. ukončení insolvenčního řízení, se nekryje s momentem osvobození dlužníka od placení zbytku neuspokojených pohledávek. Již k dnešnímu dni je zřejmé, že toto může v praxi způsobit nemalé komplikace, na něž blíže poukážu v následujících podkapitolách, kdy řešení těchto obtíží bude v rukách insolvenčních, popř. jiných soudů. Vzhledem ke skutečnosti, že oddlužení plněním splátkového kalendáře bude ukončeno v zásadě až po pěti letech a insolvenční zákon je k dnešnímu dni účinný zhruba dva roky, nebyly tak insolvenční soudy do dnešního dne nuceny následující obtíže řešit.

16.1 Rozhodnutí o splnění oddlužení

Dle ustanovení § 413 IZ vezme splnění oddlužení insolvenční soud na vědomí rozhodnutím. Jinými slovy, poté co dojde ke splnění oddlužení, deklaruje tuto skutečnost insolvenční soud samostatným rozhodnutím. Z povahy věci se pak bude jednat o usnesení. Insolvenční zákon nadto výslovně stanovuje, že proti tomuto rozhodnutí není možno podat odvolání. V momentě, kdy předmětné rozhodnutí o splnění oddlužení nabude právní moci, končí rovněž insolvenční řízení.

Vzhledem ke skutečnosti, že insolvenční zákon neumožňuje podat odvolání proti rozhodnutí o splnění oddlužení, nabude toto právní moci okamžikem zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Tímto okamžikem pak končí insolvenční řízení. To znamená, že zanikají rovněž účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení. Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení jsou výslovně uvedeny v ustanovení § 109 IZ. Pro účely následujícího výkladu pak zdůrazňuji, že dle § 109 odst. 1 písm. c) IZ výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze sice nařídit, nelze jej však provést. Toto je jeden z hlavních účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení právě v rámci oddlužení plněním splátkového kalendáře, kdy dlužník má jistotu, že po dobu plnění splátkového kalendáře, nemůže být výkon rozhodnutí nebo exekuce vykonána. Tento účinek však ke dni zveřejnění rozhodnutí o splnění oddlužení, tj. ke dni právní moci rozhodnutí o splnění oddlužení končí. Je tedy možné, aby bezprostředně po skončení insolvenčního řízení byl výkon rozhodnutí nebo exekuce vykonána. Je si ovšem třeba uvědomit, že rozhodnutí o splnění oddlužení se nekryje s rozhodnutím o osvobození dlužníka od placení pohledávek. Rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení pohledávek je vydáno samostatným rozhodnutím a časově pak bude vždy vydáno až poté, co bude insolvenční řízení skončeno, resp. až poté co rozhodnutí o

splnění oddlužení nabude právní moci. Je tedy zřejmé, že mezi rozhodnutím o splnění oddlužení a rozhodnutím o osvobození dlužníka od placení pohledávek bude vždy určitá časová prodleva.

V rámci rozhodnutí o splnění oddlužení je pak insolvenční soud povinen rozhodnout rovněž o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech a o zproštění insolvenčního správce jeho funkce. V případech oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužníkovi, mimo jiné, přikázáno, aby měsíčně hradil z prostředků určených k uspokojení pohledávek insolvenčnímu správci zálohu na odměnu a náhradu hotových výdajů ve výši 900,- Kč. V případech, kdy je insolvenční správce plátcem DPH, tak se tato částka zvyšuje rovněž o DPH. V rámci rozhodnutí o splnění oddlužení, by tak mělo být deklaratorně rozhodnuto o odměně a nákladech správce, kdy tyto však již ke dni vydání rozhodnutí o splnění oddlužení insolvenční správce obdržel v rámci průběhu oddlužení.

16.2 Osvobození dlužníka od placení pohledávek

Pro dlužníka kýžený okamžik pak nastává až vydáním rozhodnutí, jímž insolvenční soud dlužníka osvobodí od placení zbytku dluhů. Až tímto okamžikem nastává naplnění účelu celého institutu oddlužení. Insolvenční zákon pak v ustanovení §§ 414 a 415 upravuje podmínky vydání takového rozhodnutí. V první řadě musí dlužník splnit řádně a včas všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení. Výše uvedené ustanovení však nelze brát doslova a tímto se bezmezně řídit, kdy by pak v praxi docházelo k dosti absurdním a tvrdým situacím. Např. v případě, kdy by dlužník při oddlužení plněním splátkového kalendáře uhradil byt jedinou z předmětných měsíčních splátek po dni splatnosti, nebyla by výše uvedená podmínka splněna a dlužníkovi by tak nebylo přiznáno osvobození od placení pohledávek. Za předpokladu, že oddlužení trvalo pět let, uhradil dlužník v průběhu oddlužení šedesát splátek. Pokud by pak za prodlení s jedinou splátkou mohla být uložena sankce nepřiznání osvobození od placení pohledávek, bylo by toto dosti tvrdé. Je zřejmé, že výše uvedené ustanovení bude v praxi muset být blíže vyloženo soudní judikaturou. Nadto je nesporné, že každý jednotlivý případ bude muset být posuzován zvlášť, neboť předmětné ustanovení nebude možno objektivizovat na všechny případy.

Další z podmínek osvobození dlužníka od placení pohledávek je ta skutečnost, že takovéto rozhodnutí vydá insolvenční soud až po slyšení dlužníka. Je tedy zřejmé, že za účelem vydání předmětného rozhodnutí musí insolvenční soud nařídít jednání, kdy minimálně dlužník na tomto musí být přítomen. Z povahy věci pak je zřejmé, že účast na takovémto jednání bude povinná rovněž pro insolvenčního správce, neboť tento nad

dlužníkem po celou dobu oddlužení vykonával dohled a bude tak schopen se ke všem tvrzeným skutečnostem dlužníka relevantně vyjádřit, popř. doplnit další skutečnosti.

Pro dlužníka je pak klíčové, že takovéto rozhodnutí o osvobození od placení pohledávek bude insolvenčním soudem vydáno pouze na návrh samotného dlužníka. Toto je dosti podstatné ustanovení. Dlužník je tak povinen doručit insolvenčnímu soudu návrh na osvobození od placení pohledávek. Jedná se tak o návrhové řízení, kdy insolvenční soud nemůže takovéto řízení zahájit bez návrhu. Již několikrát jsem v této práci zmínil, že drtivá většina dlužníků je bez jakéhokoliv právního vzdělání a absence podání návrhu na osvobození od placení pohledávek, tak bude v praxi velmi běžná. Lze očekávat, že ze strany dlužníků bude rozhodnutí o splnění oddlužení spojováno s rozhodnutím o osvobození od placení pohledávek, resp. dlužníci budou mít za to, že vydáním rozhodnutí o splnění oddlužení budou tito automaticky osvobozeni od placení pohledávek. Možnost podat návrh na osvobození od placení pohledávek tak je právem jako každým jiným, a jako takové podléhá promlčecí lhůtě. Lze tak jen předpokládat, že dlužníci budou na nutnost podání návrhu na osvobození od placení pohledávek upozorněni ze strany insolvenčních správců, kdy tito nad dlužníky mají vykonávat dohled. Na druhou stranu však toto povinností insolvenčních správců není.

Z výše uvedeného výkladu tak je patrné, že mezi rozhodnutím o splnění oddlužení a rozhodnutím o osvobození dlužníka od placení pohledávek bude vždy určitá časová prodleva. Tato skutečnost může být pro dlužníka dosti nepříjemná právě ve vztahu k výkonu rozhodnutí, popř. exekuci, jež za trvání insolvenčního řízení nemohla být provedena. Vzhledem ke skutečnosti, že i za trvání insolvenčního řízení, může být proti dlužníkovi nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce, ale tento nemůže být proveden, týká se následující výklad obou těchto případů. Tedy v okamžiku, kdy rozhodnutí o splnění oddlužení nabude právní moci, tj. dnem zveřejněním v insolvenčním rejstříku, končí účinky insolvenčního řízení a výkon rozhodnutí, popř. exekuce mohou být bez dalšího provedeny. A to až do dne, kdy dojde k vydání rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení pohledávek. Je tedy reálné, aby si věřitel společně s exekutorem „počkali“ na den, kdy dojde k zániku účinků prohlášeného insolvenčního řízení a ihned po této skutečnosti příslušný exekuční příkaz exekutor vykonal. V tomto okamžiku bude rozhodující, jak dlouho bude dlužníkovi trvat, než si uvědomí, že musí podat návrh na osvobození od placení pohledávek a kdy tento návrh podá. Rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení pohledávek má bez dalšího konstitutivní účinky a to vzhledem ke skutečnosti, že až do vydání tohoto rozhodnutí nemá dlužník na vydání takového rozhodnutí automatické právo. Bude záležet pouze na insolvenčním soudu, zda-li

tento dojde k závěru, že dlužník splnil všechny povinnosti uložené mu ve vztahu k oddlužení a předmětné rozhodnutí vydá. Pokud by tedy soudní exekutor v mezidobí od právní moci rozhodnutí o splnění oddlužení do vydání rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení pohledávek vykonal některý z exekučních příkazů, bude toto zcela v souladu s právním pořádkem a dlužník nebude mít žádnou možnost se tomuto bránit. Otázka, který ze způsobů exekuce by příslušný soudní exekutor stihl provést, bude záviset pouze na tom, jaká bude prodleva mezi vydáním rozhodnutí o splnění oddlužení a rozhodnutím o osvobození dlužníka od placení pohledávek. Toto je velmi rozporuplný moment, kdy sice na jednu stranu neznalost zákona neomlouvá, ale na stranu druhou zákon neumožňuje takové řešení, aby rozhodnutí o splnění oddlužení nabylo účinnosti spolu s rozhodnutím o osvobození dlužníka od placení pohledávek. Lze říci, že se jedná o určitou past na dlužníky, kdy tito se mohou cítit podvedeni. To však samozřejmě za předpokladu, že rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení pohledávek bude insolvenčním soudem skutečně vydáno, kdy v opačném případě dlužník od placení pohledávek osvobozen nebude a výkony rozhodnutí, popř. exekuce budou moci být bez dalšího provedeny.

Podstata celé této konstrukce jakési dvojkolejnosti předmětných rozhodnutí je zřejmá. Pokud dojde ke splnění podmínek insolvenčního řízení, je potřeba, aby toto insolvenční řízení bylo ukončeno. Zejména pak, aby byl insolvenční správce zbaven své funkce, aby bylo dlužníkovi opět umožněno volně nakládat s majetkovou podstatou a aby byly odstraněny veškeré omezující účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení. Je pak pochopitelné, že v této chvíli ještě nebude insolvenčnímu soudu zřejmé, zda-li dlužník splnil všechny své povinnosti dle nařízeného oddlužení a rozhodnutí o osvobození od placení pohledávek, tak nemůže být vydáno ve stejný okamžik. Již mi ovšem není zcela zřejmý smysl tohoto, že rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení pohledávek může být vydáno pouze na jeho návrh. Osvobození dlužníka od placení pohledávek je základním principem celého institutu oddlužení a pokud tedy dlužník podal návrh na povolení oddlužení lze z tohoto presumovat, že jeho vůlí je, aby byl od placení pohledávek osvobozen. V opačném případě by mohl zvolit cestu konkursu. Záměr dlužníka vedoucí k osvobození od placení zbylých částí dluhů tak lze spatřovat již v samotném podání návrhu na povolení oddlužení. Dle mého názoru, by tak insolvenční soudy měly zahajovat řízení o vydání rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení pohledávek z úřední povinnosti a nikoliv na základě návrhu dlužníka, kdy tento svůj projev vůle vedoucí k osvobození od placení pohledávek, učinil dlužník již samotným podáním návrhu na povolení oddlužení.

Aby byla časová prodleva mezi skončením insolvenčního řízení a vydáním rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení pohledávek co nejkratší, přichází v úvahu následující postup. Dlužník by návrh na osvobození od placení pohledávek podal ještě před tím, než dojde k ukončení insolvenčního řízení, resp. ještě před tím, než rozhodnutí o splnění oddlužení nabude právní moci. Pokud by dlužník v tomto návrhu výslovně uvedl, že tento podává jakožto návrh předčasný a žádá o jeho projednání bezprostředně poté, co rozhodnutí o splnění oddlužení nabude právní moci, neměl by mít insolvenční soud s tímto žádné větší problémy. Jedná se však o zcela teoretickou konstrukci, kdy možnost aplikace této konstrukce prověří až praxe.

Vzhledem ke skutečnosti, že insolvenční zákon je účinný od 01.01.2008, lze tak první rozhodnutí insolvenčních soudů o osvobození dlužníka od placení pohledávek očekávat až počátkem roku 2013. Je pravděpodobné, že praxe přinese ještě další nesrovnalosti a kostrbatosti předmětné úpravy, kdy řešení všech těchto obtíží bude ležet na rozhodovací praxi insolvenčních soudů, popř. soudů vyšších instancí.

Insolvenční zákon pak v ustanovení § 414 odst. 2 výslovně zdůrazňuje, že rozhodnutí o osvobození od placení pohledávek je účinné nejen ve vztahu k věřitelům, jež své pohledávky řádně přihlásili a tyto byly zjištěny, ale také ve vztahu k věřitelům, jež své pohledávky do insolvenčního řízení sice přihlásili, ale k těmto se nepřihlíželo, a hlavně ve vztahu k věřitelům, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak učinit měli. Je tedy zřejmé, že rozhodnutí o osvobození od placení pohledávek je účinné nejen ve vztahu k věřitelům, jež svou pohledávku do insolvenčního řízení přihlásili, ale také k věřitelům, jež svou pohledávku, ať už z jakéhokoliv důvodu, do insolvenčního řízení nepřihlásili. A je jedno, zda-li se jedná o věřitele zajištěné či nezajištěné. Není tak žádnou nadsázkou, když se konstatuje, že dlužníkovi je nabídnuta jakási druhá šance k řádnému vedení finanční stránky svého života. Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o takové beneficium, je kterýkoliv z dlužníků oprávněn podat návrh na povolení oddlužení pouze jednou a to bez ohledu na výsledek takového návrhu. Na tomto místě pokládám za místné zmínit se o tom, co se vlastně stane se zbylou částí pohledávky, od jejíž placení bude dlužník osvobozen. V žádném případě nedojde k zániku této části pohledávky. Z předmětné části pohledávky se tak dle mého názoru stane naturální obligace. Pokud by tedy dlužník věřiteli z titulu této pohledávky cokoliv plnil, není věřitel povinen toto plnění dlužníkovi vrátit. Na druhou stranu, pokud by věřitel uplatňoval uhrazení této pohledávky soudní cestou a dlužník by namítl tu skutečnost, že byl od placení této pohledávky osvobozen, soud by právo věřitele na hrazení předmětné pohledávky tomuto nepřiznal. Lze pak očekávat rovněž nejasnosti a

komplikace ve vztahu k odpisům částí pohledávek, od jejichž placení bude dlužník osvobozen. Je pak logickým vyústěním všech výše uvedených skutečností, že osvobození dlužníka od placení pohledávek se vztahuje i na ručitele a jiné osoby, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu. Jinými slovy, co se týče pohledávek, jež jsou splnitelné i jinak než pouze ze strany dlužníka (např. prostřednictvím ručitelů nebo spoludlužníků), zůstává věřiteli právo toto plnění vyžadovat a nároky věřitele vůči těmto osobám zůstávají osvobozením nedotčeny. Dlužník sám je ovšem vůči těmto osobám osvobozen, tzn. tyto osoby nemohou po dlužníkovi regresně požadovat plnění, jež za dlužníka plnili sami.

Rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení pohledávek se doručuje zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Insolvenční zákon pak dlužníkovi výslovně přiznává právo podat odvolání do takového rozhodnutí, jímž insolvenční soud dlužníkovi osvobození od placení pohledávek nepřizná. V případě, kdy insolvenční soud svým rozhodnutím osvobození od placení pohledávek dlužníkovi přizná, uděluje právo podat odvolání těm věřitelům, jejichž pohledávky nebyly v rámci oddlužení zcela uspokojeny. Předmětným odvoláním však věřitelé dle předešlé věty mohou namítat pouze to, že nebyly splněny předpoklady pro přiznání osvobození dlužníku. V podstatě tak budou moci namítat to, že dlužník řádně a včas nesplnil všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení. K dnešnímu dni se můžeme pouze dohadovat o tom, jak moc bude tohoto institutu ze strany zcela neuspokojených věřitelů využíváno.

16.3 Výjimka z podmínky přiznání osvobození od placení pohledávek

V předešlé kapitole jsem se rovněž zmínil o tom, že základní podmínka přiznání osvobození od placení pohledávek, tj. řádné a včasné plnění všech pohledávek v rámci oddlužení, nemůže být ze strany insolvenčního soudu dodržována zcela striktně neboť by tak mohlo docházet k nežádoucím tvrdostem.

Ustanovení § 415 IZ pak výslovně upravuje výjimku z výše uvedené podmínky. Dle předmětného ustanovení může insolvenční soud přiznat dlužníkovi osvobození od placení pohledávek i pokud hodnota plnění, které při splnění oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, je nižší než 30 % jejich pohledávek, nebo nedosahuje-li nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli. Toto je však možné pouze předpokladu, že dlužník prokáže, že požadované hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku okolností, které nezavinil, a zároveň, že částka, kterou tito věřitelé na uspokojení svých pohledávek dosud obdrželi, není nižší než částka, které by se jim dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem.

Insolvenční zákon opět zdůrazňuje, že takovéto rozhodnutí může být vydáno pouze na návrh dlužníka a na tohoto rovněž přenáší důkazní břemeno. Dlužník tedy bude muset prokázat, že požadované hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku okolností, které nezavinil, a zároveň, že částka, kterou tito věřitelé na uspokojení svých pohledávek dosud obdrželi, není nižší než částka, které by se jim dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem. Druhou z výše uvedených podmínek, tj. skutečnost, že částka, kterou věřitelé na uspokojení svých pohledávek dosud obdrželi, není nižší než částka, které by se jim dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem, nebude těžké prokázat a to z následujícího důvodu. Oddlužení plněním splátkového kalendáře bývá schváleno v případech, kdy dlužník nedisponuje žádným nebo zcela minimální majetkem. Pokud by dlužník takovýmto majetkem disponoval, lze předpokládat, že by si věřitelé schválili oddlužením zpeněžením majetkové podstaty. Je tak pravděpodobné, že v průběhu předmětných pěti let dlužník nezajištěným věřitelům poskytl plnění vyšší, než jakého by jim bylo poskytnuto v rámci řešení dlužníkovy úpadku konkursem. První z podmínek, tj. skutečnost, že nižší plnění dlužník nezavinil, se již bude prokazovat hůř. Pod okolnost, jež dlužník nezavinil tak lze bez dalšího podřadit např. výpověď v práci pokud mu tato nebyla dána např. z důvodu porušení pracovní kázně, resp. z důvodu dle § 55 odst. 1 písm. b) ZP. K tomu, aby mohlo dojít k vydání rozhodnutí dle § 415 IZ, musí soud nařídít jednání, na němž musí být přítomen jak dlužník, tak insolvenční správce. Ustanovení § 415 IZ však má své meze, kdy lze bez dalšího konstatovat, že hodnota plnění, které při splnění oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, nesmí být výrazně nižší, než je oněch avizovaných 30 %. V případě, kdy již během oddlužení bude zřejmé, že dlužník nebude schopen splnit podstatnou část splátkového kalendáře, může insolvenční soud schválené oddlužení zrušit. Osobně se tak kloním k názoru, že aplikace ustanovení § 415 IZ bude možná v případech, kdy se plnění poskytnuté dlužníkem bude pohybovat v rozmezí 29 až 26 %. V případech, kdy bude zřejmé, že hodnota plnění nebude dosahovat ani výše uvedené meze 26 %, by pak měl insolvenční soud dle mého názoru v souladu s § 418 odst. 1. písm. b) IZ rozhodnout o zrušení schváleného oddlužení.

16.4 Pohledávky vyloučené z osvobození

Osvobození dlužníka od placení jeho pohledávek však není bezbřehé, kdy insolvenční zákon výslovně uvádí ty pohledávky, na něž se rozhodnutí o osvobození od placení nevztahuje. Dle ustanovení § 416 IZ se osvobození od placení pohledávek netýká peněžitého trestu nebo jiné majetkové sankce, která byla dlužníkovi uložena v trestním řízení pro úmyslný trestný čin, a dále pohledávek na náhradu škody způsobené úmyslným porušením

právní povinnosti. Insolvenční zákon tedy upravuje dva okruhy nároků, od jejichž placení nelze dlužníka osvobodit. V první řadě tedy dlužníka nelze osvobodit od povinnosti hradit peněžitý trest nebo jinou majetkovou sankci, která tomuto byla uložena v trestním řízení pro úmyslný trestný čin. Je zřejmé, že smyslem institutu oddlužení je pomoci dlužníkovi v jeho finanční tísní a nikoliv rehabilitování jeho minulých kolizí s právem. Pouze zdůrazňuji tu skutečnost, že dlužník může podat insolvenční návrh, resp. jeho návrh na povolení oddlužení bude, za předpokladu splnění všech náležitostí, povolen, pouze pokud nebyl v posledních pěti letech pravomocně odsouzen pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy. Je tedy zřejmé, že trestní právo konstituuje dosti citelné meze aplikace institutu oddlužení. Trestní zákon pak zná následující tresty majetkové povahy: peněžitý trest, propadnutí majetku a propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. Z výše uvedených trestů je pak v praxi nejběžnější trest peněžitý. Insolvenční zákon však nadto stanovuje, že předmětný trest musí být uložen za úmyslný trestný čin, kdy v opačném případě, by osvobození od plnění takového trestu v úvahu přicházelo.

Přiznané osvobození pak nadto nemá vliv rovněž na povinnost hradit pohledávky z titulu náhrady škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti. Jedná se tak o typický příklad mimosmluvní odpovědnosti. Není rozhodné, jaký druh právní povinnosti dlužník porušil, kdy se může jednat o odpovědnost dle ustanovení § 415 ObčZ nebo o odpovědnost pracovní právní. Základním předpokladem ovšem je, že dlužník předmětnou povinnost porušil úmyslně.

Dle mého názoru se jedná o správnou konstrukci, kdy jak jsem již uvedl, smyslem oddlužení by mělo být nabídnutí pomoci dlužníkovi při řešení jeho tíživé finanční situace, jíž si způsobil svou neschopností řádné správy svého majetku a nikoliv rehabilitovat jeho minulé kolize s právem.

17. Zrušení schváleného oddlužení a odejmutí osvobození dlužníka

Skutečnost, že dojde ke schválení oddlužení, však ještě automaticky neznamená, že účelu oddlužení bude skutečně dosaženo. Jinými slovy, pokud dlužník nebude své povinnosti ve vztahu ke schválenému způsobu oddlužení řádně plnit, může insolvenční soud bez dalšího schválené oddlužení zrušit. Výše uvedené pak platí rovněž ve vztahu k přiznanému osvobození, kdy rovněž toto může být dlužníkovi odejmuto.

17.1 Zrušení schváleného oddlužení

Primární povinností dlužníka je odvádět každý měsíc svým věřitelům splátky ve výši dle rozhodnutí o schválení oddlužení. Na roveň této povinnosti je pak postavena povinnost vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost a v případě ztráty zaměstnání si aktivně nové zaměstnání hledat. Za další z klíčových povinností lze považovat povinnost veškeré hodnoty získané dědictvím a darem zpeněžit a takto získané prostředky použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře. V neposlední řadě je povinností dlužníka uhradit v rámci oddlužení alespoň 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů, pokud tito tedy nesouhlasili s plněním nižším. Výše uvedený výčet neobsahuje všechny dlužnickovy povinnosti, ale jedná se o povinnosti nejzávažnější.

Dle ustanovení § 418 odst. 1 písm. a) IZ pak insolvenční soud může schválené oddlužení zrušit v případě, že dlužník neplní podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení. Zákonodárce pak úmyslně užil slovního spojení „podstatné povinnosti“. Vzhledem ke skutečnosti, že se při rozhodnutí o zrušení schváleného oddlužení jedná o rozhodnutí s dosti závažnými důsledky, bylo potřeba zajistit, aby nedocházelo ke zneužívání tohoto ustanovení, resp. k šikanóznímu výkonu práva. Např. dle § 412 odst. 1 písm. d) IZ je dlužník povinen dvakrát ročně předložit insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru přehled svých příjmů za uplynulých šest kalendářních měsíců. V praxi pak dlužníci tuto svou povinnost plní až po výzvě ze strany insolvenčního soudu, kdy si tuto buď neuvědomují, nebo na tuto pozapomenou. Ať tak či onak, jedná se o porušení povinnosti dle schváleného oddlužení a v případě absence slovíčka „podstatné“ v ustanovení § 418 odst. 1 písm. a) IZ by toto mohlo být důvodem pro zrušení schváleného oddlužení. Na druhou stranu však insolvenční zákon blíže nespecifikuje jaké všechny povinnosti lze podřadit pod pojem podstatné povinnosti a v této souvislosti tak bude ponechán prostor insolvenčním soudům k interpretaci. Je pochopitelné, že nepůjde zkonstruovat jakési objektivní pravidlo, dle něhož by se posuzovalo, zda-li se jedná o podstatné porušení povinnosti či nikoliv. Toto se bude posuzovat v každém případě zvlášť. V prvé řadě přichází

v úvahu ta situace, kdy dlužník nebude plnit předepsané měsíční splátky. Je třeba si uvědomit, že v rámci oddlužení nestrhává příslušnou částku přímo zaměstnavatel, jako je tomu např. v rámci exekuce, ale že je na dlužníkovi, aby tento předmětnou částku předal insolvenčnímu správci k přerozdělení. Pokud by tedy dlužník bez řádné a důvodné omluvy nepředal insolvenčnímu správci včas prostředky k rozdělení a toto své jednání ani dodatečně nezdůvodnil, popř. důvodně neomluvil, mohlo by se bez dalšího jednat o podstatné porušení jeho povinností. Na druhou stranu samotná ztráta zaměstnání ještě nemůže být považována za podstatné porušení povinností, kdy však odmítnutí pracovní nabídky ze strany pracovního úřadu by za podstatné porušení povinností být považováno mohlo. Ve vztahu k povinnosti zpeněžit hodnoty získané dědictvím a darem bude záležet na ceně takového předmětu. Nadto pak zatajení příjmů by za podstatné porušení mohlo být považováno bez ohledu na to, jakou částku takto dlužník získává. Bude tedy záležet na interpretaci jednotlivých insolvenčních soudů, zda-li budou konkrétní porušení povinností považovat za podstatné či nikoliv, kdy si však nemyslím, že by interpretace tohoto ustanovení měla v praxi způsobovat nepřekonatelné obtíže.

Dalším z důvodů, pro něž insolvenční soud může již schválené oddlužení zrušit, je ten případ, kdy se ukáže, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit. Jak již bylo v této práci nespočetněkrát zmíněno, v rámci oddlužení plněním splátkového kalendáře musí dlužník platit nezajištěným věřitelům po dobu pěti let měsíční splátky, kdy po uplynutí této doby musí být uspokojeno nejméně 30 % jejich pohledávek. Pět let je celkem dlouhá doba a je pochopitelné, že v průběhu této doby může dojít k dosti výrazným změnám v dlužníkově majetkové sféře. Počínaje narozením dítěte, přes změnu mzdového ohodnocení a konče ztrátou zaměstnání. Je pochopitelné, že jakákoliv z výše uvedených situací automaticky nezapříčiní dlužníkovu neschopnost dostat svým povinnostem, kdy však tuto je potřeba sledovat v dlouhodobějším horizontu. Např. narození dítěte sníží částku, jež je dlužník měsíčně povinen odvádět svým věřitelům a pokud by již při schválení oddlužení bylo zřejmé, že se dlužníkem poskytnuté plnění nezajištěným věřitelům bude pohybovat okolo oněch 30 % bude mít tato skutečnost bezesporu význam. Na druhou stranu je možné, že dlužníkovu mzdové pracovní ohodnocení vzroste a dojde tak k vyrovnání předmětné ztráty. Na všechny změny v dlužníkově majetkové sféře je tak potřeba nahlížet z dlouhodobější perspektivy. Na druhou stranu, pokud již po dvou letech plnění splátkového kalendáře bude zřejmé, že dlužník oné minimální hranice 30 % nedostojí, nebude rozumné dál na plnění splátkového kalendáře trvat a doufat, že se situace dlužníka nějak zlepší. Stejně jako v předešlém případě, i zde zákonodárce užil výrazu „podstatný“. Insolvenční zákon tedy

výslovně stanovuje, že insolvenční soud je oprávněn schválené oddlužení zrušit, ukáže-li se, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit. Výklad pojmu „podstatná část splátkového kalendáře“ tak bude opět ležet na bedrech insolvenčních soudů. Já osobně zastávám názor, že nemožností splnění podstatné části splátkového kalendáře je plnění dlužníka nedosahující výše 26 %. V případě, kdy je patrné, že plnění dlužníka bude pod touto hranicí, je dle mého názoru aplikace ustanovení § 418 odst. 1 písm. b) IZ zcela na místě.

V neposlední řadě je pak dle ustanovení § 418 odst. 1 písm. c) IZ důvodem pro zrušení schváleného oddlužení rovněž případ, kdy v důsledku zaviněného jednání vznikl dlužníku po schválení plánu oddlužení peněžitý závazek po dobu delší 30-ti dnů po lhůtě splatnosti. Předmětné ustanovení výslovně stanovuje, že se musí jednat o zaviněné jednání, kdy však pro účely tohoto ustanovení insolvenční zákon v určitých případech zavinění presumuje. Dle § 418 odst. 2 IZ se má za to, že dlužník zavinil vznik peněžitého závazku, byl-li k jeho vymožení vůči dlužníkovi nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce. Dlužník by tedy měl být v průběhu institutu oddlužení ostražitý a svědomitý nejen ve vztahu ke své majetkové sféře, ale také ve vztahu k ostatním sférám svého života. Jako příklad lze uvést situaci, kdy dlužník spáchá přešůpek proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích. Pokud pak dlužník řádně nepřebírá poštu, bude uznán vinným ze spáchání přešůpku i bez jeho účasti na předmětném jednání a bude mu pak uložena povinnost k úhradě pokuty. Předmětnou pokutu pak příslušný orgán bude vymáhat prostřednictvím výkonu rozhodnutí nebo exekuce a v tuto chvíli nastupuje presumpce zaviněného vzniku peněžitého závazku ve smyslu § 418 odst. 1 písm. c) IZ. Dle znění předmětného ustanovení musí insolvenční soud schválené oddlužení zrušit vždy, resp. tomuto není dáno právo volby. Jinými slovy, v případě, že nastane některá ze skutečností uvedených v ustanovení § 418 odst. 1 písm. a), b) nebo c), má insolvenční soud nikoliv právo, ale povinnost zrušit schválené oddlužení. Může se tak stát, že i kvůli pokutě v řádu pár set korun českých, může být schválené oddlužení zrušeno.

17.2 Odejmutí a zánik osvobození dlužníka

Vydáním rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení zbytku pohledávek dojde k dosažení cíle, ke kterému dlužník po celou dobu oddlužení směřuje a rovněž dojde k uzavření možnosti věřitelů domoci se uhrazení zbytku svých pohledávek. Jak jsem již uvedl, nedojde tímto k zániku zbylých částí pohledávek, nýbrž tyto získají povahu naturální obligace. Je však nutno říci, že pro věřitele toto nemá většího významu, kdy uhrazení této pohledávky již po dlužníkovi nemohou dále úspěšně vymáhat. Zákonodárce však pamatoval i na ty případy, kdy kde schválení oddlužení, jakož i vydání rozhodnutí o osvobození dlužníka

od placení zbytku pohledávek, došlo na základě úmyslného podvodného jednání dlužníka, kdy však toto vyjde najevo až po skončení insolvenčního řízení, resp. poté co dojde k osvobození dlužníka od placení zbytku pohledávek. Insolvenční zákon pak upravuje dvě podmínky, na základě nichž může dojít k odejmutí a zániku osvobození dlužníka. V rámci určité právní jistoty je však třeba, aby obě z těchto podmínek vyšly najevo do tří let ode dne, kdy rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení zbytku pohledávek nabylo právní moci.

Dle ustanovení § 417 odst. 1 IZ odejme insolvenční soud dlužníku osvobození od placení zbytku pohledávek, jestliže na základě návrhu podaného některým z dotčených věřitelů vyjde najevo, že ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka, anebo že dlužník poskytl zvláštní výhody některým věřitelům. Z dikce předmětného ustanovení je zřejmé, že k zániku osvobození nedochází nikoliv ze zákona, ale na základě konstitutivního rozhodnutí insolvenčního soudu. Nadto je pak podmínkou zahájení takového řízení návrh podaný některým z věřitelů. Insolvenční soud tedy není oprávněn zahájit takovéto řízení z úřední povinnosti. Není pak rozdílem, zda-li na základě podvodného jednání dlužníka došlo ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození, kdy oba tyto případy jsou stíhány sankcí odejmutí a zániku osvobození dlužníka od placení zbytku pohledávek. Jak jsem již uvedl v předešlém odstavci, z důvodu právní jistoty není možné tohoto institutu využít jakkoliv dlouho, nýbrž pouze po dobu tří let ode dne, kdy rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení zbytku pohledávek nabylo právní moci. Z dikce předmětného ustanovení je pak zřejmé, že do tří let musí dojít k podání věřitelského návrhu na odejmutí a zánik osvobození, nikoliv k vydání rozhodnutí o tomto návrhu, resp. k právní moci takového návrhu. Insolvenční zákon však trestá rovněž ty věřitele, kteří o námitkách proti osvobození dlužníka od placení zbytku pohledávek věděli již v době před vydáním rozhodnutí o osvobození, ale tuto námitku uplatňují až nyní. Pokud tedy věřitel věděl o okolnostech odůvodňujících zamítnutí návrhu na osvobození od placení zbytku pohledávek ještě před vydáním rozhodnutí o osvobození, ale tyto v rámci jednání, jež předcházelo vydání rozhodnutí o osvobození, neuplatnil, nemůže tak již následně učinit.

Ustanovení § 417 odst. 2 IZ pak upravuje zákonnou podmínku odejmutí a zániku oddlužení. Dle předmětného ustanovení zaniká přiznané osvobození, byl-li dlužník do tří let od právní moci rozhodnutí o osvobození pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým podstatně ovlivnil schválení nebo provedení oddlužení anebo přiznání osvobození, případně kterým jinak poškodil věřitele. Pokud některá z výše uvedených podmínek nastane, zaniká osvobození dlužníka přímo ze zákona. Z důvodu právní jistoty, vydá o zániku oddlužení insolvenční soud rovněž rozhodnutí, kdy však toto nebude konstitutivní, nýbrž deklaratorní.

Soud tímto rozhodnutím deklaruje tu skutečnost, že došlo k zániku osvobození. Předmětné ustanovení výslovně stanovuje, že se musí jednat o úmyslný trestný čin a dlužník musí být za tento v době tří let od právní moci osvobození pravomocně odsouzen. Rozsudek, jímž se dlužník uznává vinným z výše specifikovaného trestného činu, tak musí v dané lhůtě nabýt právní moci. Klíčovým rysem pak je rovněž to, aby dlužník prostřednictvím daného trestného činu podstatně ovlivnil schválení nebo provedení oddlužení anebo přiznání osvobození, případně tímto jinak poškodil věřitele. Rozhodování o tom, zda-li tato podmínka byla nebo nebyla splněna je zcela v kompetenci insolvenčního soudu. Je tedy na uvážení insolvenčního soudu, zda-li tento shledá spáchaný trestný čin jako čin, jež ovlivnil schválení oddlužení, osvobození nebo jinak zvýhodnil věřitele, či nikoliv.

Zákonodárce však pamatoval rovněž na ty případy, kdy se podvodného jednání budou spoluúčastnit rovněž samotní věřitelé. Dle § 417 odst. 2 IZ pak zánik a odejmutí osvobození nebude účinné vůči věřitelům, kteří se sami účastnili podvodných jednání nebo nedovolených výhod. V rozhodnutí o zániku a odejmutí osvobození pak musí být takovíto věřitelé výslovně, resp. jmenovitě uvedeni.

Rozhodnutí o odejmutí a zániku osvobození insolvenční soud zveřejní v insolvenčním rejstříku, kdy nadto se toto doručuje zvláště dlužníkovi a věřiteli, jehož se zánik osvobození týká. V této souvislosti vzniká otázka, dle jakého předpisu se bude ve vztahu k doručování takového rozhodnutí postupovat. Toto zdůrazňuji, že v době vydání takového rozhodnutí, již bude insolvenční řízení ukončeno a tudíž by se na toto doručení měly aplikovat příslušná ustanovení občanského soudního řádu. Insolvenční zákon pak jak dlužníkovi, tak věřiteli, jehož se zánik osvobození týká, přiznává možnost podat proti takovému rozhodnutí odvolání. Vzhledem ke skutečnosti, že v obou případech odejmutí a zániku oddlužení má velkou úlohu uvážení soudu, je přiznání opravného prostředku v těchto případech více než žádoucí.

18. Závěr

Vzhledem ke skutečnosti, že institut oddlužení plněním splátkového kalendáře je k dnešnímu dni účinný po dobu zhruba dvou let, je těžké vznést jakýsi konečný verdikt, jímž by bylo jednoznačně řečeno, zda-li se jedná o institut přínosný či nikoliv. Na druhou stranu však ony dva roky postačují k tomu, abychom tuto inovaci úpadkového práva mohli zhodnotit alespoň mezitímně.

V rámci této práce jsem rozebral nemálo problémů a nejasností, jež tato úprava přináší. Lze tak konstatovat, že úprava oddlužení, resp. oddlužení plněním splátkového kalendáře není k dnešnímu dni úpravou perfektní a bezchybnou. Předmětné problémy jsou však problémy dílčími, kdy jako celek, lze úpravu oddlužení hodnotit jakožto úpravu přínosnou a fungující. O tomto svědčí rovněž statistické údaje zveřejněné na internetových stránkách. V průběhu let 1998 až 2003 bylo ročně podáno zhruba 20 návrhů na povolení vyrovnání. Tedy za období šesti let bylo podáno zhruba 120 návrhů na povolení vyrovnání. Dle statistických údajů bylo v roce 2008 podáno 1713 návrhů na povolení oddlužení. Za první pololetí roku 2009 to pak bylo 1320 návrhů na povolení oddlužení. Blíže pak ke statistickým údajům viz. příloha č. 2. Je tedy zjevné, že za jeden rok účinnosti insolvenčního zákona bylo podáno více návrhů na povolení oddlužení, než návrhů na schválení vyrovnání za celou dobu účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání. Nadto je zjevné, že počet návrhů na povolení oddlužení se po období prvního roku nesnížil, ba právě naopak. Lze tak očekávat, že za rok 2009 bude podáno ještě více návrhů na povolení oddlužení, než tomu bylo v roce 2008. Tato čísla pak jasně prokazují to, že se úprava institutu oddlužení v praxi potkala se značnou oblibou. Záměr zákonodárce na vyzdvižení sanačních metod řešení úpadku oproti metodám likvidačním tak byl ze strany veřejnosti a také insolvenčních soudů zcela jednoznačně vyslyšen.

Zajímavé je pak rovněž srovnání s celkovým počtem insolvenčních návrhů. Za kalendářní rok 2008 bylo podáno 5306 insolvenčních návrhů. V rámci těchto pak bylo podáno 1713 návrhů na povolení oddlužení. Je tedy patrné, že v cca 32 % případů měli dlužníci záměr svůj úpadek řešit prostřednictvím oddlužení. Za první pololetí roku 2009 pak bylo podáno 4033 insolvenčních návrhů, kdy v rámci těchto bylo podáno 1320 návrhů na povolení oddlužení. Je tedy zjevné, že stejně jako v roce 2008 i v prvním pololetí roku 2009 měli dlužníci v cca 32 % případů záměr řešit svůj úpadek formou oddlužení. Jinými slovy, v jedné třetině případů úpadku, se dlužníci snaží tento řešit formou oddlužení.

Za zmínku pak rovněž stojí poměr schválených způsobů oddlužení. Do dnešního dne, tj. za celý rok 2008 a za první pololetí roku 2009, bylo schváleno pouze 24 oddlužení

zpeněžením majetkové podstaty. Vzhledem ke skutečnosti, že za stejné období bylo schváleno 938 oddlužení plněním splátkového kalendáře je patrné, že oddlužením zpeněžením majetkové podstaty bylo schváleno pouze v cca 2,5 % případech.

Nikoho nepřekvapí, že s příchodem nového institutu oddlužení se vyrojila celá řada vynalézavých podnikatelů, kdy tito za „drobnou“ úplatu dlužníkům návrhy na povolení oddlužení vypracovali. Osobně jsem se pak setkal se společností, která proklamovala bezúplatné vyřízení oddlužení, kdy mimo dohodu o zprostředkování pomoci při řešení finanční tísně, musel dlužník podepsat rovněž blankosměnku včetně vyplňovacího práva směnečného. Tato blankosměnka poté zajišťovala nároky onoho zprostředkovatele za vykonané práce z titulu zmíněné dohodu o zprostředkování pomoci při řešení finanční tísně. Háček byl v tom, že ona dohoda o zprostředkování pomoci při řešení finanční tísně byla koncipována velmi obecně a hlavně za každý, byť i malicherný úkon, příslušela zprostředkovateli několika tisícová odměna. Za vypracování návrhu na povolení oddlužení byla rovněž sjednána odměna a to ve výši okolo deseti tisíc korun českých. Na to, že vše není zcela v pořádku, přišli dlužníci až v momentě, kdy ze strany zprostředkovatele obdrželi fakturu na několik desítek tisíc korun. Zprostředkovatel si pak svůj nárok samozřejmě do insolvenčního řízení řádně přihlásil a vzhledem ke skutečnosti, že jednalo o nárok právně podložený, ze strany insolvenčního správce nebyl tento ani částečně popřen. Z právního hlediska se jednalo o postup zcela legální, kdy však z hlediska morálního je toto zcela zřejmý hyenismus.

Na druhou stranu některé bankovní a finanční instituce se k tomu postavily čelem a nabídly dlužníkům pomocnou ruku. K dnešnímu dni existuje sdružení poskytující dlužníkům zcela bezplatné a odborné rady ve vztahu k institutu oddlužení, kdy nadto za dlužníky rovněž vypracují návrh na povolení oddlužení. Jedná se o sdružení založené bankovními a finančními institucemi a ze stran těchto společností rovněž financované. Tyto bankovní a finanční instituce si pak od tohoto kroku slibují co možná nejvyšší úspěšnost návrhů na povolení oddlužení a s tímto spojené co možná nejvyšší uspokojení jejich pohledávek za těmito dlužníky.

Jak tedy hodnotit úpravu „nového“ sanačního způsobu řešení úpadku formou splátkového kalendáře? I přes některé nedostatky určitě jakožto úpravu moderní a bez dalšího přínosnou.

19. Resumé

The objective of this work is the detailed analysis of discharge from debts. This is a new institute, which was embodied to the Czech legal system by a new act, more specifically by the law number 182/2006 Coll., insolvency law. The new institute, called discharge from debts, brings new options of solving a bankruptcy. This institute is mainly applicable for natural person, who are not enterprisers. In the beginning there was an effort to make this institute applicable even for small enterprisers, but this wasn't approved in the end. So nowadays the institute "discharge from debts" is applicable only for persons, who are not enterprises, and their debts are not from enterprise.

There are two forms of discharge from debts. First form is discharge from debts by fulfilling the timetable for repayment. This form is very popular and almost 98 % of all discharge from debts is being fulfilled this way. The other form is discharge from debts by converting into cash the bankrupt's estate. As I mentioned earlier, this form is used by Czech debtors very rarely. This is caused by the structure of debtors, who take use of the discharge from debts. In most cases, debtors who are willing to take use of the discharge from debts are in a deep bankruptcy and they have no assets. All they have left are debts and so there is nothing that can be monetized. The intention of the legislator was however different. The institute of discharge from debts should be used by debtors who are in a threatening bankruptcy, in other words, by debtors who know that they will be in a bankruptcy, but they haven't reached the bankruptcy yet. But this was just a wishful desire of the legislator. In real life the institute of discharge from debts is used mainly by debtors who are in a deep bankruptcy.

The essence of the discharge from debts by fulfilling the timetable for repayment, consists in settling debts from a part while the other part is being forgiven. The debtor has to pay monthly to his unsecured creditors a specific sum of money for five years. If the debtor settle at least 30 % of all debts of his unsecured creditors after five years, the rest of his debts will be forgiven. In the beginning a lot of debtors thought that the settle of 30 % of their debts of their unsecured creditors will lead to an end of the timetable for repayment and that the rest of the debts will be automatically forgiven to them. But this was an inappropriate understanding of this institute. The main feature is that the proceeding of discharge from debts by fulfilling the timetable for repayment will end, firstly after five years or secondly if all of the debts will be fulfilled. By other words, it doesn't matter if the debtor settles his unsecured debts from 30 % after for example two years, because until all of the

debts are settled, the timetable for repayment remains. It is obvious that the institute discharge from debts has a big issue according to motivational effect. The debtors are not motivated to pay their debts from the biggest part possible because they know, that settling debts from 30 % is absolutely enough. Settling debts from a bigger part has basically no benefit for the debtor.

Despite the lack of motivational effect, the discharge from debts requires an active doing from the debtor. On the first place, only the debtor can make a proposal of the discharge from debts. Creditors are not allowed to make this kind of proposal. By other words, the debtor can not be forced to solve his debts throughout discharge from debts. It is only up to the debtor if he decides to solve his financial situation by this institute. And if he does, he has to be active. The discharge from debts is in principle an aid to the debtor to solve his financial and life situation. That is why the debtor can use this institute only once. It is forbidden to use this institute repeatedly. In fact it is even more strict. The debtor can make a proposal of the discharge from debts only once while it is irrelevant if the discharge from debts will be approved or not. If the debtor makes any kind of mistakes, which will lead to rejection of his proposal, he can't make the proposal ever again. That is why debtors should be more than careful when completing the proposal for discharge from debts. During the main process the debtors have a lot of other obligations. They have to pay to the unsecured creditors exact sum of money. Basically only a minimum wage will remain to the debtors. It can be said, that discharge from debts isn't a walk-over. If the debtor loses his job it doesn't automatically end the discharge from debts, but the debtor is obliged to find a new job as soon as possible. The debtor also has to convert into cash all gifts he obtains. Of course under a condition, that the gift has some value. If the debtor breaks any of his obligations, the process of discharge from debts can be ended.

There are two main benefits of the discharge from debts. The first is, that no distraint can be executed while the process of discharge from debts is in progress. This means that the debtor can keep at least some norm of level of living. The second is that, if the discharge from debts is successful, than the rest of all his debts will be forgiven to him. And when I say all debts, I mean all debts. Even those debts, which wasn't applied by creditors to the proceeding of discharge from debts. So it can be said that after successful discharge from debts the debtor is as blanket as a sheet of paper. It is then only up to him. If he learned from his previous mistakes he will be able to start his personal life all over again, or if you like, start to dispose of his property responsibly. If he didn't learned from his previous

mistakes he will get to financial problems again, but he will not be able to take advantage of discharge from debts again.

**20. Příloha č. 1 - Vyřizování věcí konkursu a vyrovnání v ČR v letech 1992 až 2003
(krajské soudy a /do konce roku 2000/ krajské obchodní soudy)**

Rok	Podáno návrhů	Vyřízeno (návrhů)	Nevyřízeno (návrhů)	Prohlášeno konkursů
1992	353	123	234	1
1993	1105	418	929	66
1994	1826	921	1864	294
1995	2400	1117	3179	727
1996	2996	1716	4575	808
1997	3311	2047	6027	1251
1998	4306	2418	8087	2022
1999	4339	2964	9706	2000
2000	4650	4087	10560	2491
2001	4036	4539	10387	2473
2002	4002	4229	10217	2155
2003	3918	4639	9744	1728

21. Příloha č. 2 - Vyřizování věcí vyrovnání v ČR v letech 1998 až 2003 (krajské soudy a /do konce roku 2000/ krajské obchodní soudy)

Rok	Podáno návrhů	Vyřízeno (návrhů)	Nevyřízeno (návrhů)
1998	17	21	12
1999	17	21	10
2000	32	20	23
2001	20	32	17
2002	17	24	13
2003	27	24	20

22. Příloha č. 3 - Statistické údaje za rok 2008

		Počet								
Skupina	Kategorie událostí	Počet	MS Praha	KS Brno	KS Ústí nad Labem	KS Ostrava	KS Hradec Králové	KS Praha	KS Plzeň	KS České Budějovice
Celkový součet		44336	9617	6382	6790	8528	4495	2520	2736	3268
konkursy	konkurs dle usnesení schůze věřitelů	6	5	1						
	prohlášené konkursy	868	223	112	140	132	107	64	49	41
	přeměna na konkurs	29	3	7	9	3	1	1	4	1
moratoria	návrh podaný k ins. návrhu	7	6	1						
	návrh podaný před ins. návrhem	4	2	1				1		
	odmitnuté návrhy na vyhlášení moratoria	5	3	1				1		
	soudem vyhlášená moratoria	5	4	1						
neschválená oddlužení	rozhodnutí o neschvál. oddlužení	21	1	6	6	3	1	1	2	1
návrhy	insolvenční návrhy	5306	1184	964	685	1010	529	309	335	290
	návrhy na povolení oddlužení	1713	115	231	348	493	218	81	138	89
	návrhy na povolení reorganizace	14	4	5	2	1				2
	návrhy na prohlášení konkursu	1161	440		95	358	34	48	64	122
	návrhy na vyhlášení moratoria	11	8	2				1		
oddlužení	povolená oddlužení	648	43	55	160	198	83	35	45	19

odm. náv. na pov. oddl	pro opožděnost nebo neoprávněnost	1				1				
	pro vady	21	1	5	12	1		1	1	
odmitnuté ins. návrhy	odmitnuté ins. návrhy	1305	353	310	112	261	91	62	69	47
pohledávky	přihlášené pohledávky	24668	5362	3290	3984	4365	2525	1421	1539	2182
přeměna na konkurs	z oddlužení	29	3	7	9	3	1	1	4	1
reorganizace	povolené reorganizace	6	2		1					3
schválená oddlužení	splátkový kalendář	479	33	31	135	151	54	28	31	16
	zpeněžení majetkové podstaty	14		4	2	1	4		3	
zahájená insolvenční	zahájená insolvenční řízení	5255	1184	949	668	1002	524	309	329	290
zamítnuté ins. návrhy	zamítnuté ins. návrhy	775	255	152	58	111	79	39	25	56
zastavená insolvenční	zastavení řízení	476	100	93	48	104	36	36	20	39
zruš. schvál. oddlužení	zruš. schvál. oddlužení	8	2	1	3				2	
úpadek	rozhodnutí o úpadku	1501	281	153	313	330	198	81	76	69

23. Příloha č. 4 - Statistické údaje za první čtvrtletí roku 2009

Skupina	Kategorie události	Počet	Počet								
			MS v Praze	KS v Ostravě	KS v Hradci Králové	KS v Brně	KS v Plzni	KS v Ústí nad Labem	KS v Praze	KS v Českých Budějovicích	KS v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích
Celkový součet		19328	4163	4288	1620	3235	1468	2192	1257	1099	6
konkursy	konkurs dle usnesení schůze věřitelů	5	4	1							
	prohlášené konkursy	415	88	54	69	55	52	40	37	20	
	přeměna na konkurs	11		3	3	1	1	1	2		
moratoria	návrh podaný k ins. návrhu	105		1		98	4	1	1		
	návrh podaný před ins. návrhem	1							1		
	odmítnuté návrhy na vyhlášení moratoria	3		1			1		1		
	soudem vyhlášená moratoria	5				2	2		1		
neschválená oddlužení	rozhodnutí o neschvál. oddlužení	8		1	3	1	1		2		
návrhy	insolvenční návrhy	1713	356	295	155	328	112	234	139	92	2
	návrhy na povolení oddlužení	532	27	135	65	78	46	122	36	22	1
	návrhy na povolení reorganizace	5		2		1		2			
	návrhy na prohlášení konkursu	443	145	158	15	1	26	50	13	34	1
	návrhy na vyhlášení moratoria	106		1			98	4	1	2	

oddlužení	povolená oddlužení	247	6	96	36	27	18	49	12	3	
odmítnuté ins. návrhy	odmítnuté ins. návrhy	292	75	48	11	61	34	37	18	8	
pohledávky	přihlášené pohledávky	12309	2822	2923	930	1920	937	1286	738	753	
přeměna na konkurs	z oddlužení	11		3	3	1	1	1	2		
reorganizace	povolené reorganizace	1	1								
schválená oddlužení	splátkový kalendář	159	13	55	29	21	7	23	8	3	
	z peněžení majetkové podstaty	5		2	3						
zahájená insolvenční řízení	zahájená insolvenční řízení	1635	350	283	134	316	112	202	139	97	2
zamítnuté ins. návrhy	zamítnuté ins. návrhy	420	144	24	46	91	16	31	34	34	
zastavená insolvenční řízení	zastavení řízení	209	37	46	12	44	16	25	18	11	
zruš. schvál. oddlužení	zruš. schvál. oddlužení	3		2				1			
úpadek	rozhodnutí o úpadku	685	95	154	106	91	78	86	53	22	

24. Příloha č. 5 - Statistické údaje za druhé čtvrtletí roku 2009

Skupina	Kategorie události	Počet	Počet										
			MS v Praze	KS v Hradci Králové	KS v Brně	KS v Plzni	KS v Ostravě	KS v Praze	KS v Ústí nad Labem	KS v Českých Budějovicích	KS v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích	KS v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci	KS v Ostravě - pobočka v Olomouci
Celkový součet		27 498	5064	2260	5035	1829	4882	1434	3222	2452	684	345	291
konkursy	konkurs dle usnesení schůze věřitelů	5	5										
	prohlášené konkursy	548	131	89	77	59	55	48	38	36	9	4	2
	přeměna na konkurs	13		4			5		4				
moratoria	návrh podaný k ins. návrhu	11	4		2				2		2		1
	návrh podaný před ins. návrhem	9	1		7						1		
	odmítnuté návrhy na vyhlášení moratoria	7	2		1				1		2		1
	soudem vyhlášená moratoria	5	3		1				1				
neschválená oddlužení	rozhodnutí o neschvál. oddlužení	4		2			1		1				
návrhy	insolvenční návrhy	2320	407	111	464	160	412	148	277	169	99	47	26
	návrhy na povolení oddlužení	788	38	50	110	60	228	39	141	43	47	17	15
	návrhy na povolení reorganizace	22	1		11	1	1	2	3	2		1	
	návrhy na prohlášení konkursu	577	180	11		34	183	21	61	44	16	16	11
	návrhy na vyhlášení moratoria	20	5		9				2		3		1
oddlužení	povolená oddlužení	427	12	50	38	16	171	22	87	10	7	6	8
odmítnuté ins. návrhy	odmítnuté ins. návrhy	461	84	22	131	58	75	18	47	13	4	9	

pohledávky	přihlášené pohledávky	1787 1	344 3	1545	339 8	116 2	2888	851	2034	1822	367	172	189
přeměna na konkurs	z oddlužení	13		4			5		4				
reorganizace	povolené reorganizace	4			1		1	1	1				
schválená oddlužení	splátkový kalendář	300	13	35	32	17	115	11	64	9		4	
	zpeněžení majetkové podstaty	5	1		2			1	1				
zahájená insolvenční řízení	zahájená insolvenční řízení	2367	422	135	470	160	416	148	278	165	100	47	26
zamítnuté ins. návrhy	zamítnuté ins. návrhy	430	127	25	98	13	39	24	27	69	4	4	
zastavená insolvenční řízení	zastavení řízení	313	52	35	65	16	60	30	21	20	6	7	1
zruš. schvál. oddlužení	zruš. schvál. oddlužení	9		2			4		3				
úpadek	rozhodnutí o úpadku	969	133	140	118	73	223	70	124	50	17	11	10

25. Seznam použité literatury

- *Kotoučová, J. a kol.* Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 1076 s.
- *Kotoučová, J.* Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002, 503 s.
- *Kozák J., Budín P., Dadam A.* Insolvenční zákon a předpisy související - komentář. ASPI Publishing. 2009. 901 s.
- *Zelenka, J. a kolektiv.* Insolvenční zákon. 2. aktualizované vydání. LINDE.
- Výkladové stanovisko č. 2 ze zasedání expertní pracovní skupina pro insolvenční právo ze dne 03. června 2008.
- *Taranda, J.* Majetkový konkurs (úpadek). Vyrovnání. Insolvenční řízení. Bankrot. DHK. - Daňová a hospodářská kartotéka, 2007, č. 3, str. 25.
- Stanovisko Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. Cpjn 19/98 ze dne 17.06.1998.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. 29 Odo 564/2001 ze dne 24.09.2003.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13.03.2008, sp.zn. KSPL 29 INS 252/2008, 1 VSPH 3/2008.
- Stanovisko Ústavního soudu ze dne 21. května 1996, sp.zn. Pl. ÚS-st.-1/96, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazku 9, ročníku 1997, části I., pod pořadovým číslem 9.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp.zn. KSPL 27 INS 573/2008, 1 VSPH 39/2008 ze dne 06.06.2008.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp.zn. KSBR 40 INS 3720/2008, 2 VSOL 181/2008 ze dne 18.12.2008.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp.zn. 1 VSPH 169/2008 ze dne 07.10.2007.
- Nález Ústavního soud ze dne 21.04.2009 zveřejněný ve Sbírce zákonů pod č. 163/2009 Sb.
- Protokol o přezkumném jednání a zápis z 1. schůze věřitelů, č.j. KSOS 36 INS 888/2009 ze dne 23.04.2009.

- Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání.
- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).
- Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.
- Zákon č. 99/ 1963 Sb., občanský soudní řád.
- Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.
- Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon).
- Zákon č. 296/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé zákony v souvislosti s jeho přijetím.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.
- Vyhláška č. 313/2007 Sb. o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
- Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona.
- Nařízení vlády č. 595/2006 Sb.
- Zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.
- Webové stránky www.insolvenčni-zakon.cz
- Webové stránky www.konkursni-noviny.cz/

26. Seznam klíčových slov

1. Insolvency - insolvency, bankruptcy.
2. Oddlužení - discharge from debts.
3. Oddlužení plněním splátkového kalendáře - discharge from debts by fulfilling the timetable for repayment.